

HYVINVOINTIRAPORTTI 2022

TOIVAKKA

Elämisen elementit.

Dokumentin sisältö

JOHDANTO

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2022

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

1.1 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

1.2 Nuoret ja nuoret aikuiset

1.3 Työikäiset

1.4 Ikääntyneet

1.5 Kotoutuminen ja tilapäistä suojelua saavat

1.6 Kaikki ikäryhmät

OSA II KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

2 Suunnitelman laatijat

3 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

JOHDANTO

Tämä vuosittainen hyvinvointiraportti kertoo toivakkalaisten hyvinvointitilanteesta ja sen kehityksestä vuonna 2022.

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on yksi kunnan tärkeimpiä tehtäviä. Terveydenhuoltolaki (1326/2010, 12 §) velvoittaa kunnat seuraamaan asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin, sekä kunnassa asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Valtuustokausittain kunnassa on laadittava laaja hyvinvointikertomus ja lisäksi valtuustolle on raportoitava vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä tehdyistä toimenpiteistä. Myös Kuntalaki (410/2015, 1 §) edellyttää kunnilta asukkaidensa hyvinvoinnin edistämistä.

Myös Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, 6 §) määrittelee, että kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho. Kuntien on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa (v. 2023 alkaen) ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi sen on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä yhteistyötä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

HYVINVOINTIKERTOMUS JA -RAPORTTI TYÖVÄLINEENÄ

Hyvinvointikertomus on strateginen asiakirja ja informatiivinen kuvaus kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä. Se on kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline. Laaja hyvinvointikertomus valmistellaan kerran valtuustokaudessa ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain. Valtuustolle raportoidaan myös vuosittain hyvinvoinnin ja terveyden tilanteesta ja toimenpiteistä. (thl.fi)

Toivakan edellinen laaja hyvinvointikertomus koskee vuosia 2017-2021. Tämän jälkeen kuluvalle valtuustokaudella on laadittu vuosittaiset hyvinvointiraportit. Seuraava laaja, vuodet yhteen kokoava laajempi hyvinvointikertomus ja -suunnitelma laaditaan valtuustokauden päättyessä v. 2025. Tämä vuosittainen hyvinvointiraportti 2022 kertoo toivakkalaisten hyvinvointitilanteesta ja sen kehityksestä viime vuonna. Laajassa hyvinvointikertomuksessa 2017-2021 on asetettu kuluvalle valtuustokaudelle melko yleistasoisia tavoitteita ja suunnitelmia terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, joten toteutuneiden tavoitteiden tarkastelu ja käytännön tasolle viemisen tarkistaminen on ollut melko haastavaa. Suunnitelmien tekemiseen ja tavoitteiden asettamiseen tuleville vuosille ja seuraavalle valtuustokaudelle on kiinnitettävä huomiota. Lisäksi viime vuoden tarkastelua vaikeuttaa, että monet Toivakan kunnassa hyvinvoinnin parissa työtä tehneet työntekijät ovat siirtyneet vuoden vaihteessa hyvinvointialueelle ja heidän mukanaan on lähtenyt paljon hyvinvointia koskevaa tietoa. Tämän raportin osalta perusturvapalveluja, jotka siirtyivät vuoden alussa hyvinvointialueen järjestämisvastuulle, on tarkasteltu vuoden 2022 tilinpäätöstekstien avulla. Meillä on kuitenkin tilastojen kautta saatavilla runsaasti hyvinvointiin liittyvää tietoa esim. hyte-kertoimen kautta, jota ei ole vielä syvällisesti ja pitkäjänteisesti käytetty kunnan toiminnan ja päätöksenteon pohjana. Tulevaisuudessa tämä saatavilla oleva tieto tulee erityisesti hyödyntää niin pitkäjänteisen seurannan, tiedolla johtamisen kuin päätöksenteonkin pohjana. Myöskin kunnissa tehtäviin tiedonkeräämisiin, kuten TEAviisari, tulee vastata huolella ja yhteistyössä poikkihallinnollisesti.

RAPORTISSA KÄYTETTÄVÄT TILASTOT JA VERTAILUKUNNAT

Raportissa Toivakan kunnan hyvinvoinnin indikaattoreiden tuloksia verrataan koko maan ja Keski-Suomen tasoon. Aikaisempina vuosina kuntien välisessä vertailussa Toivakan verrokkikuntina on käytetty Joutsaa ja Laukaata, mutta nyt pohdimme vertailukuntien valikoitumista uudestaan. Kriteereinä olivat esimerkiksi lähes vastaava väkiluku sekä etäisyys ja sijainti maakunnan keskuskaupunkiin Jyväskylään nähden. Tarkastelimme myös sitä, mitkä kunnat käyttävät omassa raportoinnissaan Toivakkaa vertailukuntanaan. Näiden kriteerien myötä vertailukunniksi valikoituivat

Joutsa, Konnevesi, Petäjävesi ja Hankasalmi.

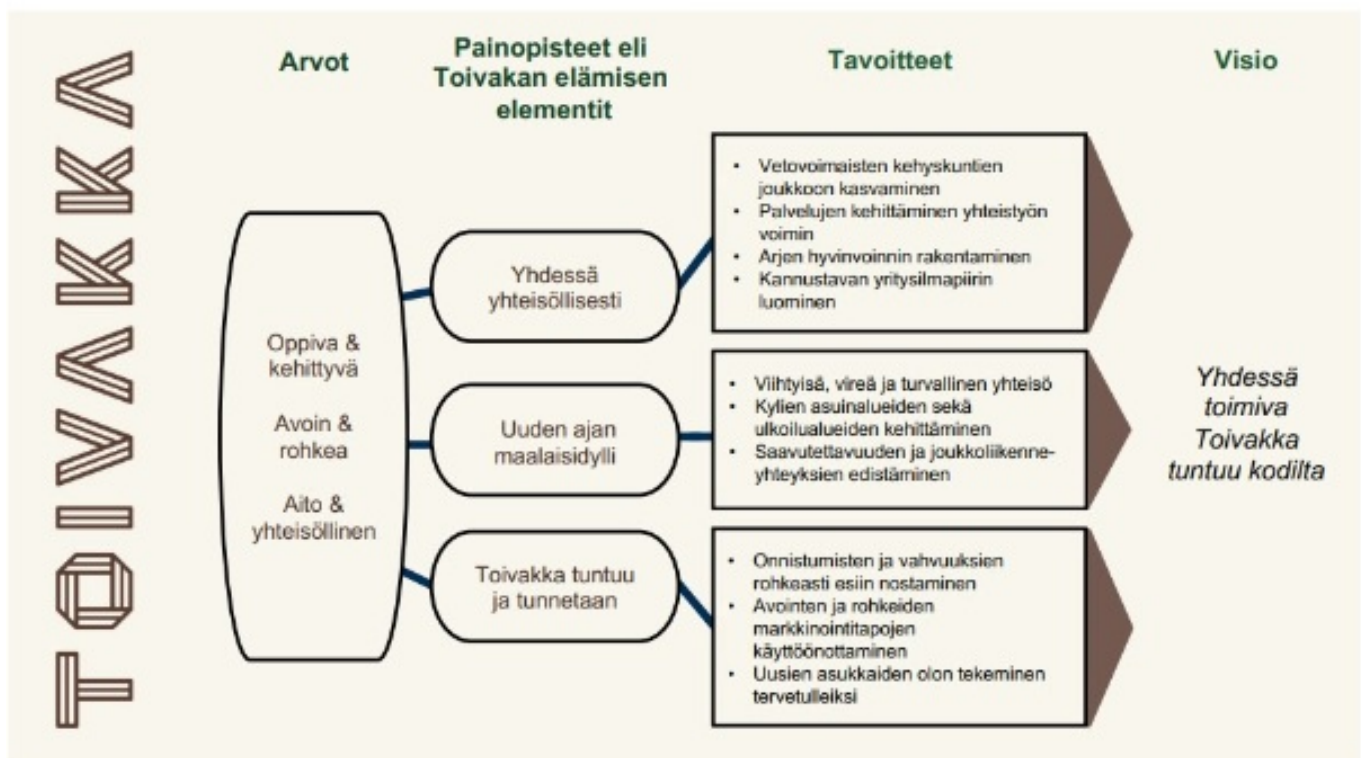
Raportissa käytettävä tilastotieto indikaattoreiden takana on virallisista lähteistä hankittua tietoa. Tilastotietoa on kerätty kunnan tai alueen väestön terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista. Lähteinä on käytetty [Sotka.net](https://www.sotka.net) tilastopalvelua, TEA -viisaria (tiedot v. 2021 tai 2022 riippuen TEA viisarin osa-alueesta), Kelasto Kelan tilastotietokantaa ja Tilastokeskuksen tilastoja. Raportti on luotu sähköisen hyvinvointikertomuksen järjestelmässä, joka poimii ja kerää tilastotietoa suoraan eri tietokannoista.

Toivakassa on aikaisemman raportoinnin mukaan ollut käytössä seurattavia indikaattoreita, jotka peilaavat hyvinvoinnin tilaa. Sote-uudistuksen myötä tieto näistä seurattavista indikaattoreista ei ole selkeällä tavalla jäänyt kuntaan ja samaten erilaisten järjestelmämuutosten myötä jotkut seurantatiedot ovat päättyneet (kts. tilinpäätös 2022 s. 14-15) Tämä raportti pohjaa laajan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällön asetusluonnokseen 3.10.2022 (asetusluonnos päivitetty 6.9.2023), jossa on määritelty erilaisia indikaattoreita vähimmäistiedon tuottamiseksi. Käytämme tarkastelussa osittain näitä indikaattoreita, sillä vähimmäistietosisältö on tarkoitettu laajan eli valtuustokausittaisen hyvinvointikertomuksen tekemiseen. Pääpaino indikaattoreissa on sähköisen hyvinvointikertomuksen antamissa raameissa ja hyte-kertoimen indikaattoreissa.

KUNTASTRATEGIA HYVINVOINTITYÖN POHJANA

Kuntastrategia on kunnanvaltuuston hyväksymä strategia, josta kunnan kaikki keskeisin päätöksenteko, suunnittelu ja kehittäminen johdetaan. Kuntalain 37§ mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista.

Toivakassa laaditiin v. 2022 uusi kuntastrategia, joka ohjaa myös kunnan hyvinvointityötä. Vuosille 2022-2030 laaditun kuntastrategian mukaisesti Toivakka asuin ympäristönä rakentuu seuraavista lähtökohdista:

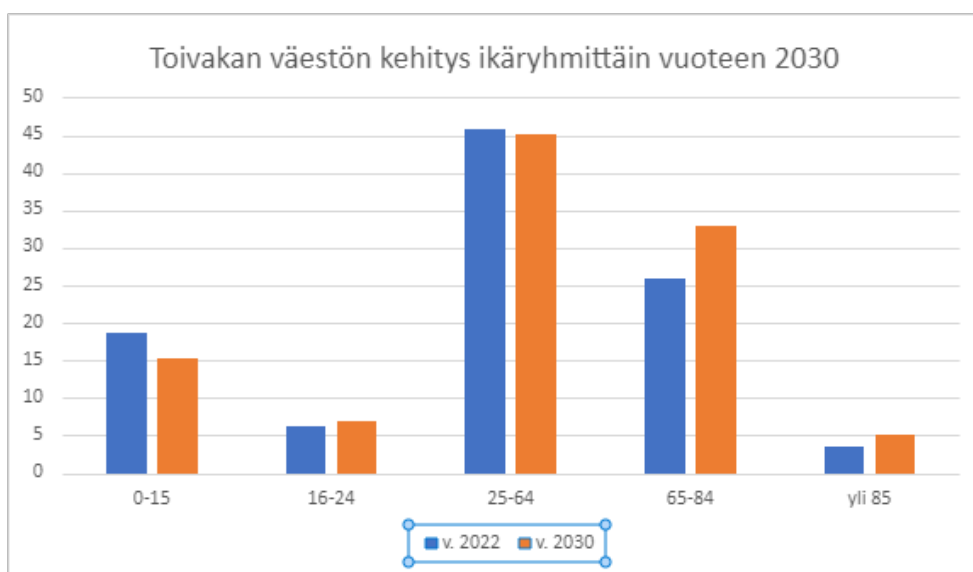


OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2022

VÄESTÖ TOIVAKASSA JA MAAKUNNALLISESTI

Toivakan väkiluku 31.12.2022 oli 2407 asukasta. Ikäryhmittäin väestöosuudet olivat seuraavat: 0-15 v. 18,7%, 16-24 v. 6,3 %, 25-64 v. 45,8 % ja 65- 84 v. 25,8 % ja yli 85 vuotiaita 3,5 %. Toivakan väkiluku oli v. 2021 2387 henkilöä ja näin ollen kasvua on tapahtunut 0,8 %. Toivakan väkiluvun prosentuaalinen kasvuosuus olikin Keski-Suomen kunnista toiseksi suurin. Koko Keski-Suomessa väestömäärä väheni 162 henkilöllä vuonna 2022. Kuusi Keski-Suomen kuntaa ylsi muuttovoittoon v. 2022 ja maakunta sai muuttovoittoa yhteensä 1099 henkilön verran. Luonnollinen väestömuutos on ollut nyt ennätyksellisesti miinuksella Keski-Suomessa. Yhdessäkään Keski-Suomen kunnassa syntyneiden määrä ei ylittänyt kuolleiden määrää.

Tilastokeskuksen v. 2021 laaditun väestöennusteen mukaan Toivakan väkiluku tulee v. 2030 olemaan 2325 henkilöä, joten väkiluku on ennusteen mukaan laskusuunnassa tulevina vuosina. Samaa on nähtävissä koko Keski-Suomen väestömäärässä, joka laskee ennusteen mukaan maltillisesti n. 4 % vuoteen 2040. Keski-Suomen kunnista ainoastaan Jyväskylän ja Muuramen ennustetaan kasvavan. Ikäryhmittäin tarkasteltuna Toivakassa ennustetaan v. 2030 lasten ja nuorten osuuden laskevan ja ikääntyneiden määrän kasvavan. Ikäryhmittäisten prosentiosuuksien ennustetaan v. 2030 olevan seuraavat: 0-15 v. 15,3 %, 16-24 v. 6,8 %, 25-64 v. 45,1 % ja 65- 84 v. 32,9 % ja yli 85 vuotiaita 5 %. Maakunnallisesti ikäryhmittäin tarkasteltuna nähdään sama kehityssuunta v. 2040 mennessä, sillä työkäisten ja lasten määrät laskevat, samoin 65-74 vuotiaiden määrä. 75 vuotta täyttäneiden määrä puolestaan kasvaa. Väestöllinen huoltosuhde Keski-Suomen kunnissa on korkeimmillaan 2030-luvun jälkipuoliskolla, jolloin 14 kunnassa lapsien ja 65 vuotta täyttäneiden määrä ylittää työkäisten määrän.



Lähde: Tilastokeskus

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Kuntien valtionosuuksiin tulee vuoden 2023 alusta alkaen kokonaan uusi laskentatekijä: hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kerroin. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sote-uudistuksen jälkeenkin. HYTE-perustein kuntien kesken jaetaan 100 miljoonaa euroa eli keskimäärin 18,23 euroa asukasta kohti. Vaihteluväli eri kuntien kohdalla on noin 7,50 eurosta 22 euroon. Keskimäärin kunnille jaetaan valtionosuutta noin 640 euroa asukasta kohti vuonna 2023. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on uudenlainen valtionosuus, sillä kunta voi vaikuttaa sen muodostumiseen omilla toimillaan. Tähän asti valtionosuuksien keskeinen periaate on ollut se, että niiden määrä perustuu kunnan lakisäätteisten palvelutehtävien

laskennallisiin kustannuksiin.

HYTE-KERROIN

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä pyritään varmistamaan kuntien aktiivinen toiminta kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. (www.thl.fi)

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattoreiden (yhteensä 21 kpl) perusteella:

- Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (15 kpl) mittaavat nykytilannetta ja niiden avulla pyritään selvittämään, millaista kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työ on mittaushetkellä. Prosessi-indikaattorit mittaavat laajasti tekemisiä aina johtamisesta, seurannasta ja arvioinnista, resursseista ja kuntalaisten osallisuuden edistämisestä käytännön tason tekemiseen. Indikaattorit kiinnittävät huomion myös työn pitkäjänteisyyteen ja suunnitelmallisuuteen.
- Tuloksia kuvaavat tulosindikaattorit (6kpl) mittaavat muutosta kuntalaisten hyvinvoinnissa ja terveydessä. Tulosindikaattorit on valittu seuraavien periaatteiden mukaan:
 - Kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin.
 - Eri ikäryhmät ovat edustettuina.
 - Jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta.
 - Tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan.
 - Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.



Kuntien HYTE-kertoimen indikaattorit. (www.thl.fi)

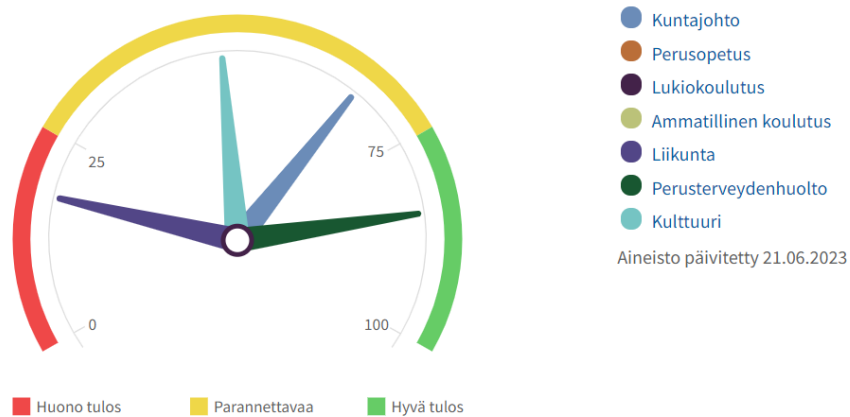
TEAvisari

Kuten edellä on mainittu HYTE-kertoimen tieto perustuu osaksi suoraan kunnilta kerättyyn tietoon, jota kerätään TEAvisarilla. TEAvisari on työväline kunnille ja kouluille kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveydenedistämistoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Suoraan kunnista kerättävät tiedot kuvaavat

terveydenedistämiseksi eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL kerää kahden vuoden välein näitä tietoja kunnan eri toimialoilta. Tiedonkeruilla selvitetään esimerkiksi toimenpiteitä, resursseja ja poikkihallinnollisia toimintakäytäntöjä. TEAvisari mittaa siis toimintaa ja resursointia. Mittaaminen keskittyy organisaatioiden kykyyn integroida hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen organisaation perustoimintaan, niin että saavutetaan vaikutuksia kuntalaisten hyvinvoinnissa ja terveydessä. Lisää tietoa Toivakan osalta TEAvisarista [täältä](#).

Toivakan kunnan terveydenedistämiseksi TEA-visarissa v. 2022

Kaikki sektorit : Toivakka 2022



Lähde [TEAvisari](#)

Raportti esittelee kaikki tulokset HYTE-kertoimen osalta ja tarjoaa tietoa Toivakan kunnan tilasta ja kehityksestä ja kuntalaisista väestöryhmittäin. Skaalatut HYTE-kerroin indikaattorit puolestaan tarjoaisivat vertailutietoa siitä, kuinka kunnalla sujuu HYTE-työ muihin Suomen kuntiin verrattuna. Jätämme ne kuitenkin tästä raportista tässä vaiheessa pois ja keskitymme oman kuntamme kehityksen tarkasteluun ja valitsemiimme vertailukuntiin vertailuun.

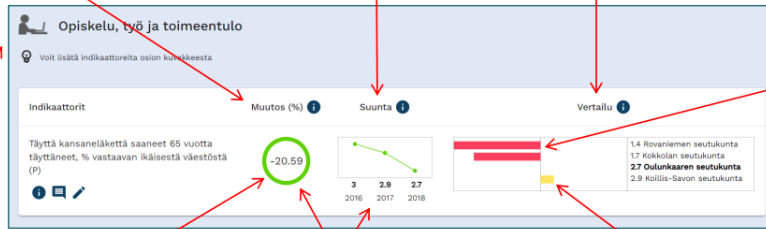
Toivakan osalta kaikista vähimmäistietosisällön mukaisista indikaattoreista ei ollut tähän raporttiin tietoa saatavilla. Näin ollen raportti ei käsittele kaikkia vähimmäistietosisällön mukaisia tekijöitä. Syynä tiedon puuttumiseen voi olla esimerkiksi se, että Toivakka on väestömäärältään niin pieni kunta, että tilastollisesti ei välttämättä hyvin pienen vastaajoukon tulosta voida julkaista. Myöskin erilaiset uudistukset ja hyvinvointialueelle siirtyminen on katkaissut joidenkin indikaattoritietojen keräämisen tai muuttanut indikaattoreita sekä tiedon keräämisen tapaa.

Indikaattoritiedon tulkinta

Indikaattoriarvon suhteellinen muutos
(ilmaistaan aina prosentteina; vuosiraportissa verrataan edeltävän vuoden, laajassa kertomuksessa viiden vuoden takaiseen arvoon; alla oleva esimerkki laajasta kertomuksesta)

Viime vuosien kehitys
(indikaattoriarvot)

Viimeisin indikaattoriarvo omassa ja vertailuorganisaatioissa sekä tämän mukainen järjestys ja vertailu
(oma organisaatio lihavoituna)



Vertailupalkkien liikennevalvareihin vaikuttaa dokumentin vertailuasetuksissa määritetty vertailun suunta: tarkastelun näkökulma on joko oman organisaation tai vertailuorganisaation näkökulma.

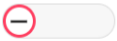
Vertailuasetukset

Ympyrän kehän vahvuus ilmaisee muutoksen voimakkuutta – mitä paksumpi ympyrän kehä, sitä suurempi muutos.

Ympyrän kehän ja suuntakuvaajan väri riippuu tapahtuneesta muutoksesta ja indikaattorin arvotuksesta (onko muutos arvioitu tai arvotettu myönteiseksi vai kielteiseksi asiaksi; arvotusta muutetaan indikaattorien muokkaustilassa).

Keltainen väri palkissa kertoo, että oman kunnan ero vertailukuntaan on alle 10 prosenttia.

Arvotus

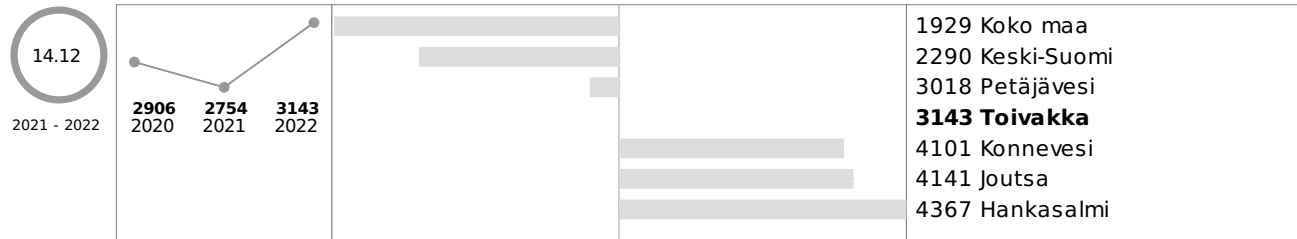


Vertailupalkissa liikennevalvareit tarkoittavat seuraavaa: Indikaattorin kohdalla suhteellista muutosta kuvaava ympyrä on vihreä, jos muutos on myönteinen ja punainen, jos muutoksen suunta on kielteinen. Luku ympyrän sisällä kertoo muutoksen suuruudesta. Palkkikuvaajassa vihreä palkki vertailualueen kohdalla kertoo, että Toivakan kohdalla tilanne on parempi kuin vertailukohteessa. Keltainen palkki tarkoittaa että Toivakan ero vertailualueeseen on melko pieni, alle 10 %. Punainen palkki vertailualueen kohdalla kertoo, että Toivakan osalta tilanne on huonompi kuin vertailukohteessa. Harmaa väri kuvaajissa kertoo, että indikaattorille ei ole arvotettu suuntaa toivotusta ja ei-toivotusta suunnasta. Ympyrä on myös silloin harmaa, jos muutos on ollut hyvin pieni.

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

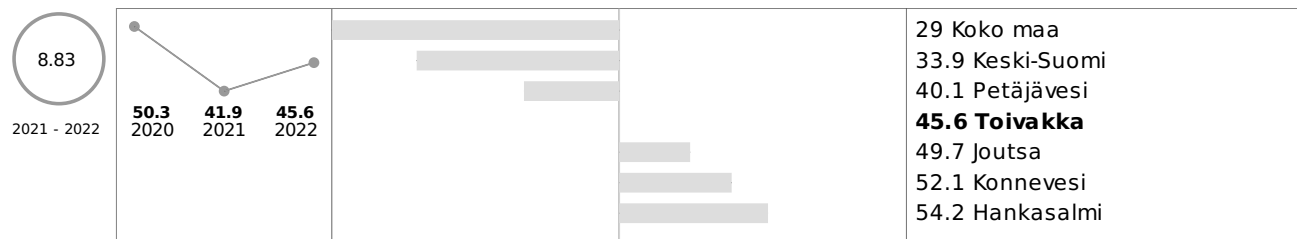
Tulot

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas



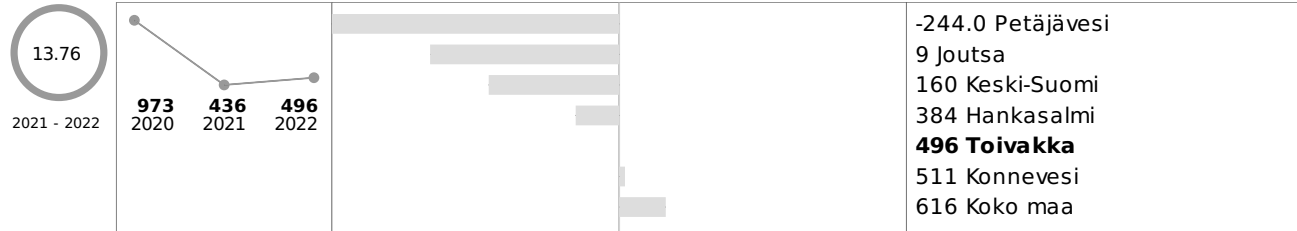
Vuosi 2022 valtionosuudet yhteensä 3143 €/asukas.

Valtionosuudet, % nettokustannuksista



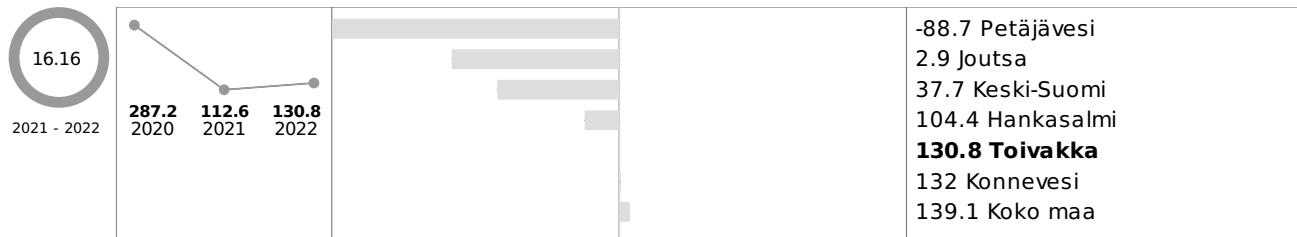
Vuosi 2022 valtionosuudet 48 % nettokustannuksista.

Vuosikate, euroa / asukas



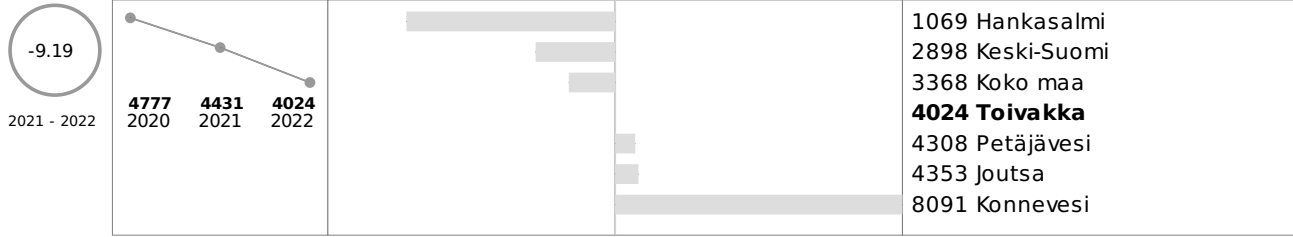
Vuonna 2022 vuosikate 496 €/asukas.

Vuosikate, % poistoista



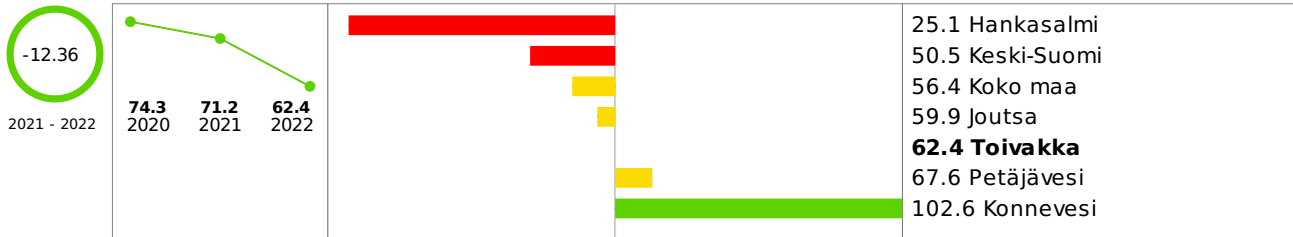
Vuonna 2022 vuosikate 130,80 % poistoista.

Lainakanta 31.12., euroa / asukas



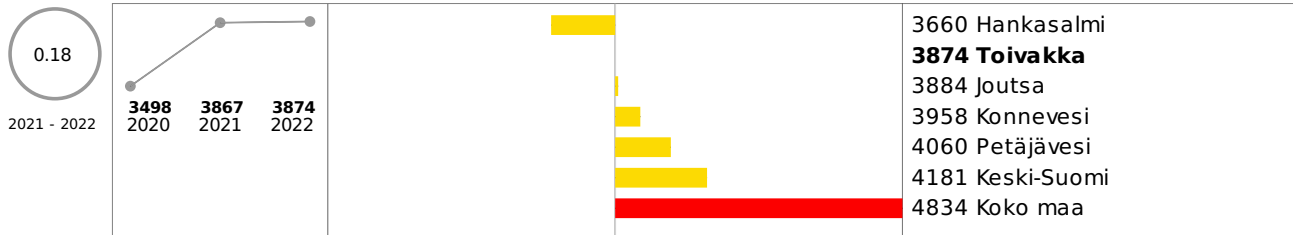
Vuonna 2022 lainakanta 4198 €/asukas.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %



Vuonna 2022 suhteellinen velkaantuneisuus 62,43 %.

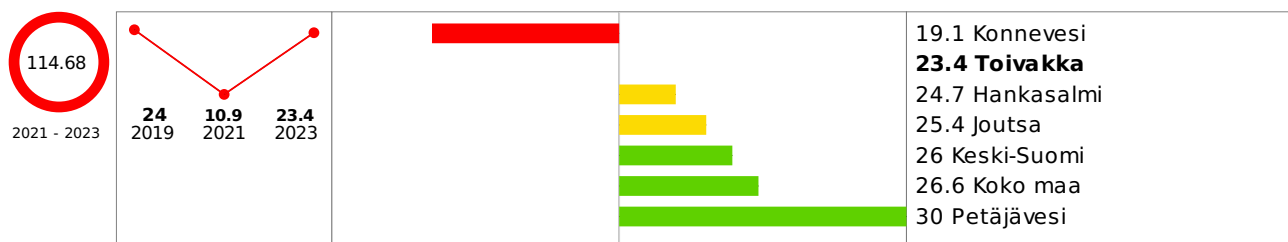
Verotulot, euroa / asukas



Vuonna 2022 verotulot 3874 €/asukas.

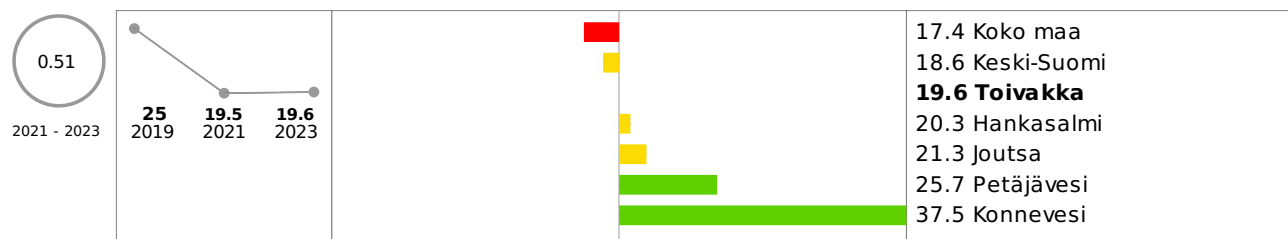
HYTE-kerroin

Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista



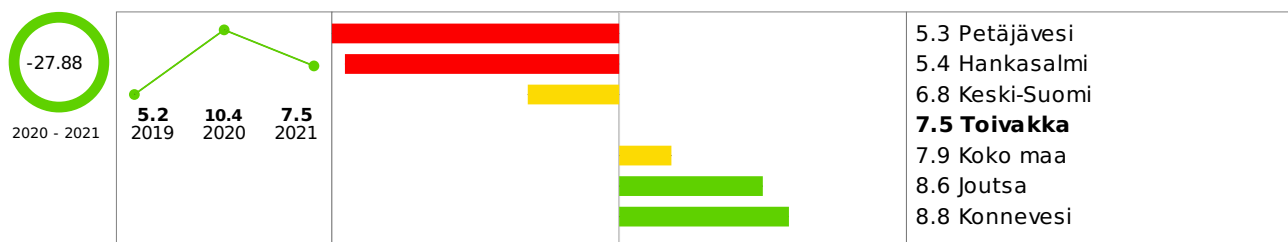
TULOSINDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee terveydentilansa keskinertaiseksi, melko huonoksi tai huonoksi kokevien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Toivakassa lähes neljännes 8. ja 9. luokkalaisista on kokenut tuoreimmassa kouluterveyskyselyssä terveytensä keskinertaiseksi tai sitä huonommaksi. Indikaattorin vastaukset heijastavat varmasti osaltaan koronavuosien vaikutusta nuorten kokemuksiin omasta terveydestä. Mielenkiintoista on, miksi vaikutus ei ole vielä v. 2021 osalta niin selkeästi näkyvässä, vaan näkyy selvästi vasta v. 2023 vastauksissa. Myös myöhemmin tässä raportissa esille tuleva nuorten liikkumattomuuden lisääntyminen saattaa olla yhteydessä koettuun terveydentilaan. Jos terveydentilaa ajatellaan psykofyysisenä kokonaisuutena, saattaa myöhemmin raportissa esille tulevalla yksinäisyyden kokemisella olla myös yhteyttä esimerkiksi henkiseen terveydentilaan. Vaikka nousua edellisestä mittausajankohdasta on tapahtunut, on prosenttiosuus viimeisimmässä tuloksissa koronavuosia edeltävällä tasolla. 8.-9. luokan oppilaiden terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi kokevien osuus Toivakassa on kuitenkin pienempi kuin muissa verokkikunnissa (Konneveden tulos ei ole saatavilla v. 2023). Toivakan tilanne on lukujen valossa myös selkeästi parempi verrattuna Keski-Suomeen ja koko maahan. Tavoitetila kunnille on 5 %.

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista



TULOSINDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee painoindeksiin perustuen ylipainoisten peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Toivakassa ylipainoisten osuus on edellisestä mittauskerrasta eli v. 2021 pysynyt melko samana. Vertailukuntiin verrattuna toivakkalaisilla 8. ja 9. luokkalaisilla on ollut ylipainoa hieman vähemmän. Verrattuna koko maahan tai Keski-Suomeen sitä on esiintynyt hieman enemmän. Tavoitetila kunnille on 5 %

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä



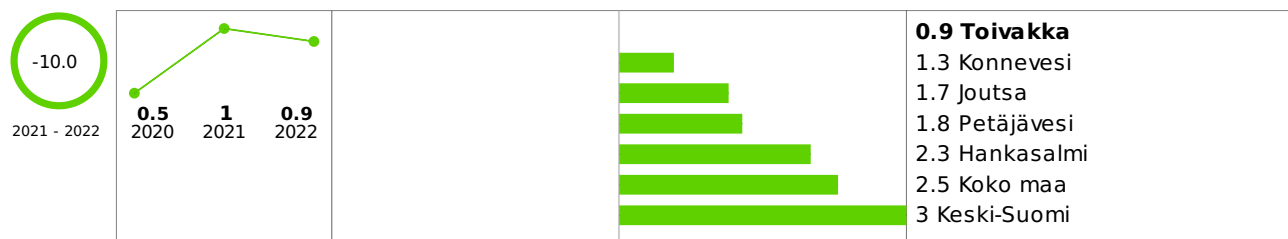
TULOSINDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17 - 24-vuotiaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Koulutuksen ulkopuolelle jääneillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka ko. vuonna eivät ole opiskelijoita tai joilla ei ole tutkintokoodia eli ei perusasteen jälkeistä koulutusta. Väestötietona käytetään keskväkilukua. Koulutustiedot kerätään tutkintorekisteriin suoraan oppilaitoksilta.

Yhteiskuntaan ja työelämään kiinnittyminen on vaikeampaa niille nuorille, jotka eivät peruskoulun jälkeen suorita toisen asteen koulutusta. Hyvinvointiongelmien tiedetään usein kasautuvan: peruskoulun jälkeistä jatkotutkintoa vaille jäävillä nuorilla on enemmän toimeentulon ja mielenterveyden ongelmia ja riski jäädä ulkopuoliseksi.

Toivakassa oli v. 2021 koulutuksen ulkopuolelle jäänyt 7,4 % 17-24 vuotiaista. Tämän on hyvin lähellä koko maan keskiarvoa. Verrokkikunnissa Konnevedellä ja Joutsassa oli jäänyt Toivakkaa enemmän nuoria koulutuksen ulkopuolelle, mutta koko Keski-Suomen tilanne oli puolestaan hieman parempi kuin Toivakassa. Vuoden 2022 tietoja ei ollut raportin kirjoitushetkellä saatavilla. Laskua vuodesta 2020 vuoteen 2021 tapahtunut, jota osaltaan selittää oppivelvollisuuden uudistaminen elokuusta 2021 lähtien, jolloin oppivelvollisuuskäytäntöä jatkettiin 18 ikävuoteen.

Tavoitetila kunnille on 5 % ja olemme jo melko lähellä sitä.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

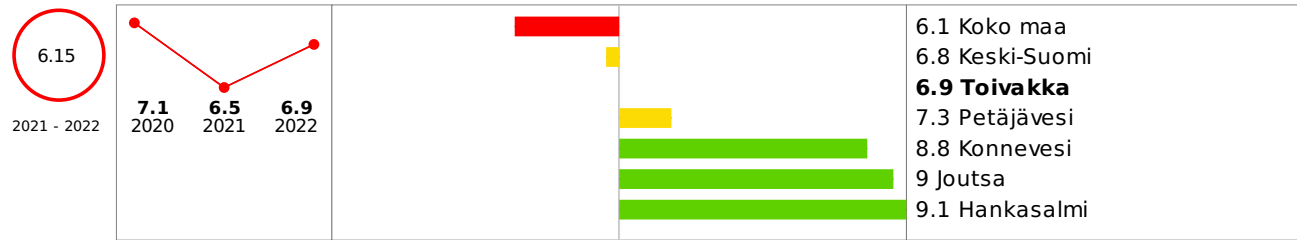


TULOSINDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvien 25 - 64-vuotiaiden pitkäaikaisasiakkaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä kalenterivuoden aikana. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet ovat vuoden aikana vähintään 10 kuukautena toimeentulotukea saaneita.

Toivakassa pitkäaikaisen toimeentulotuen saajien osalta on ollut näkyvä hienoista laskua vuosien 2021-2022 välillä. Prosenttiosuus on myös selkeästi alhaisempi kuin koko maassa tai Keski-Suomessa. Myös verrokkikuntien nähtäessä toimeentulotuen saajien osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on ollut alhaisempi.

Tavoitetila kunnille on 0,5 % ja olemme melko lähellä tätä tavoitetta. Meillä Toivakassa on pieni työttömien osuus maakunnallisestikin tarkasteltuna ja tämä selvästikin heijastuu toimeentulotuen saajien osuuteen positiivisesti.

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä



TULOSINDIKAATTORI:

Indikaattori ilmaisee työkyvyttömyyseläkettä vuoden lopussa saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Väestösuhteutuksessa on käytetty Kelan vakuutettua väestöä. Yksilölliset varhaiseläkkeet sisältyvät työkyvyttömyyseläkkeisiin. Tilastossa ovat mukana henkilöt, jotka saivat työkyvyttömyyseläkettä joko työeläke- tai kansaneläkejärjestelmästä tai molemmista järjestelmistä.

Työkyvyttömyyseläkkeen saaminen ilmaisee pitkäaikaista tai pysyvää työkyvyttömyyttä. Yleisimmät sairausryhmät sen taustalla ovat mielenterveyden häiriöt ja tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, yksittäisistä sairauksista depressio ja selkäsairaudet. Työkyvyttömyys ilmentää vain osin sairastavuutta, sillä eläkkeelle hakeutumiseen vaikuttaa myös mm. henkilön taloudellinen tilanne ja työttömyys. Sairauksien esiintyvyyden tarkasteluun työkyvyttömyyseläkkeet soveltuvat siten vain varauksin. Aikasarjojen tulkinnassa on otettava huomioon, että vanhimmissa ikäryhmissä yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajojen muutokset ovat vaikuttaneet eläkkeellä olevien määrään. Myös pitkäaikaistyöttömyys ja työttömyyseläkkeellä olevien määrä ovat vaikuttaneet työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrään. Indikaattorista on myös huomattava, että lukuja ei ole vakioitu iän suhteen. Indikaattorin sisältöä tulkittaessa on otettava huomioon yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajojen muutokset sekä muiden etuuksien vaikutus työkyvyttömyyseläkkeiden käyttöön erityisesti vanhimmissa ikäryhmissä (työttömyyseläke ja ns. eläkeputki, julkisen sektorin ammatilliset vanhuuseläkeiät, osa-aikaeläke).

Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on vaihdellut kolmen vuoden aikana, mutta Toivakan kunnassa työkyvyttömyyseläkkeellä on ollut v.2022 suhteellisesti vähemmän henkilöitä kuin vertailukunnissa. Maakunnallisesti suhteellinen osuus on lähes sama. Valtakunnallisesti työkyvyttömyyseläkkeellä on Toivakassa suurempi osuus henkilöitä kuin koko maassa.

Tavoitetila kunnille on 5 %.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

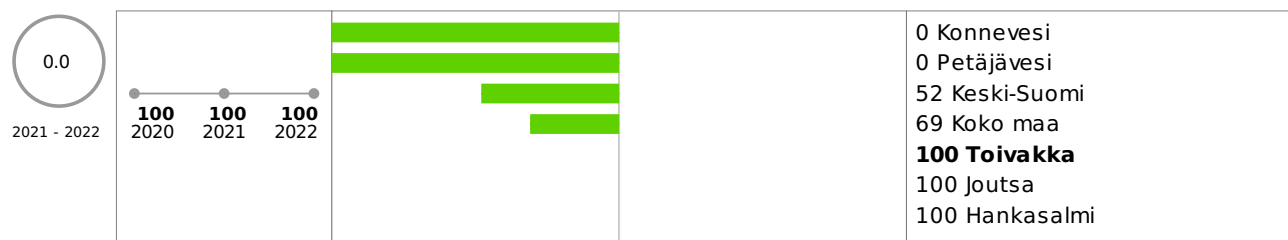


TULOSINDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee vuoden aikana kaatumisen tai putoamisen vuoksi sairaanhoitoa saaneiden 65 vuotta täyttäneiden potilaiden hoitajaksojen lukumäärän kymmentä tuhatta vastaavanikäistä asukasta kohti. Väestötietona käytetään keskiväkilukua. Sairaalahoito sisältää sekä julkisen sektorin (kunnat, kuntayhtymät ja valtio) että yksityisen sektorin järjestämän sairaalahoidon.

Toivakassa hoitajaksojen lukumäärä on selvästi pienentynyt aikaisempien vuosien tasolta. Prosentteina mitattuna vähenemismuutosta on ollut vuodesta 2021 vuoteen 2022 yli 59% prosenttia. Vertailussa muihin kuntiin ja Keski-Suomeen sekä koko maahan Toivakan tilanne on ollut erittäin hyvä.

Tavoitetila kunnille on alle 230 hoitajaksoa, joten olemme selvästi tällä hetkellä saavuttaneet tavoitteen.

Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista



PROSESSI-INDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee raportoidaanko valtuustolle vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista. 0 pistettä: Ei. 100 pistettä: Kyllä

Toivakassa on laadittu vuosittain hyvinvointiraportti.

Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista



PROSESSI-INDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee, määritelläänkö kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista. 0 pistettä: Ei. 100 pistettä: Kyllä

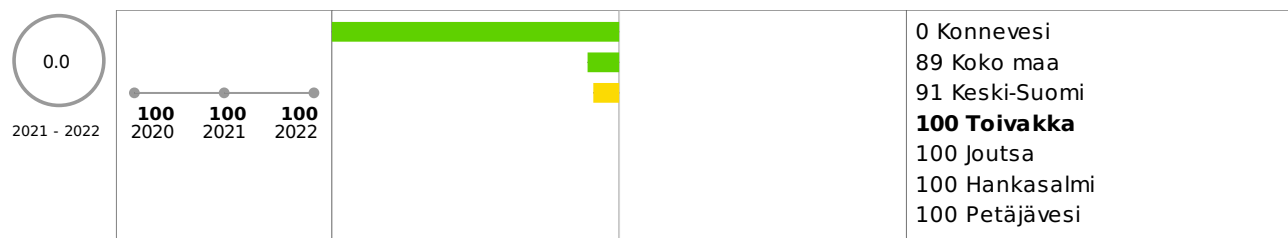
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen



PROSESSI-INDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee arvioidaanko kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen. 0 pistettä: Ei / ei tietoa. 100 pistettä: Kyllä

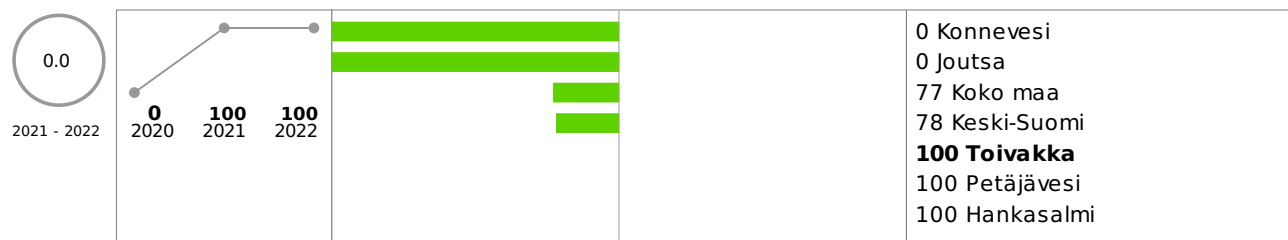
Tulevaisuudessa tähän tulee kiinnittää huomiota, jotta saamme tavoiteltua mahdollisimman hyvää HYTE-kerrointa.

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä



PROSESSI-INDIKAATTORI: Kunnassa v. 2022 hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön koordinointi on kuulunut työllisyys- ja elinkeinosuunnittelijan toimenkuvaan.

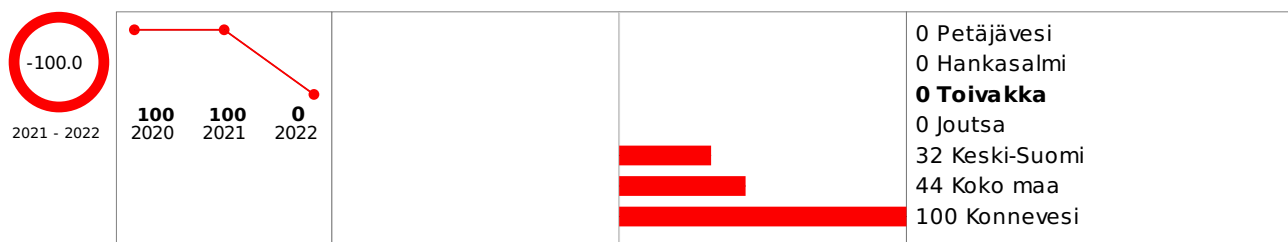
Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja



PROSESSI-INDIKAATTORI

Vuonna 2022 kuntalaisiltoja oli 2 ja järjestöille suunnattuja iltoja oli 2. Nuoria osallistettiin uuden nuorisotilan sisustuksen suunnitteluun, nuorisotila avattiin keväällä 2022. Myös sähköisiä asiakaskyselyjä toteutettiin eri palvelujen osalta.

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa



PROSESSI-INDIKAATTORI:

Indikaattori ilmaisee lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportoinnista vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa. 0 pistettä: Ei / ei tietoa. 100 pistettä: Kyllä Tiedonkeräys on tehty TEAviisarilla, liikunta kunnan toiminnassa -tiedonkeruu.

Tähän on kiinnitettävä huomiota tulevaisuudessa. On sovitettava yhteisesti, mitä raportoidaan ja mistä tiedot kerätään. Käytössä meillä voisi olla esim. Liitu -tutkimuksen tulokset, mutta nyt siitä on meille saatavilla vain koko tutkimuksen tiivistelmä. Osallistuneille kouluille on toimitettu koulukohtaisia tuloksia, mikäli tutkimukseen osallistuneita oppilaita on ollut vähintään 20 ja Toivakan osalta tämä määrä ei täytynyt. Oppilaan on tarkoitus vastata vapaa-ajalla. Tulevaisuudessa tärkeää on oppilaiden aktivoiminen vastaamaan kyselyyn tiedon saamiseksi. Pohdittava myös, onko esimerkiksi ToiRilta mahdollisuutta saada tilastoja harrastajamääristä. Entä pystyttäisiinkö esimerkiksi pitkien liikuntavälituntien osalta saamaan tietoja aktiivisuudesta.

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen



PROSESSI-INDIKAATTORI:

Järjestöille suunnatut järjestöjenillat eivät ole olleet säännöllisiä, vaan tarpeen mukaan koolle kutsuttuja tilaisuuksia.

Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille



PROSESSI-INDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee järjestetäänkö kunnassa kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille. 0 pistettä: Ei / ei tietoa. 100 pistettä: Kyllä

Tässä on varmastikin vastausvirhe, sillä tarjolla on ollut ryhmiä. Tarjolla oli keväällä 2022 nuorille suunnattuja liikuntakerhoja vapaa-aikatoimen tarjoamana. Lisäksi vuoden aikana oli Puulan Seutuopiston järjestämänä lapsille ja nuorille tanssinohjausta. Koulun kerhotoiminta tarjosi lapsille liikuntakerhoja. Harrastamisen Suomen mallin rahoituksella oli mm. sirkuskerhoa ja parkourohjausta. Kesällä vapaa-aikatoimi järjesti lapsille viikon mittaisen uimakoulun.

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin



PROSESSI-INDIKAATTORI:

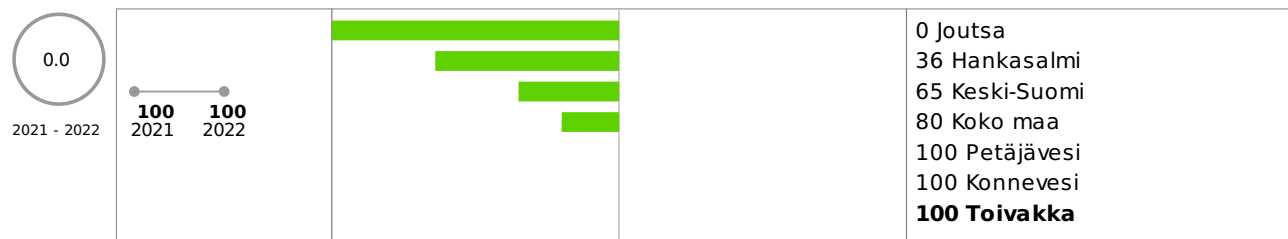
Toivakassa vaikutusten ennakoarviointityöskentely on ollut kokonaisuudessaan vielä v. 2022 melko vähäistä.

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä



PROSESSI-INDIKAATTORI: Toivakan kunnassa ei ollut erillistä liikunnan edistämistä käsittelevää työryhmää vuonna 2022.

Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus



PROSESSI-INDIKAATTORI:

TEAvisarilla kerätty tieto. Indikaattori ilmaisee pistemäärän, joka on oppilasmäärällä painotettu prosenttiosuus kunnan kouluista, joissa tarkastus on tehty kolmen vuoden sisällä. Kunta tarkastaa koulu ympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin kolmen vuoden välein. Tarkastus todennetaan tarkastusraportilla.

Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa



PROSESSI-INDIKAATTORI:

Tieto puuttuu TEAvisarista, sillä kunnan molemmissa kouluissa on seurattu v. 2022 oppilaiden poissaoloja. Koulu keskuksella on tähän seuranta prosessi luotuna.

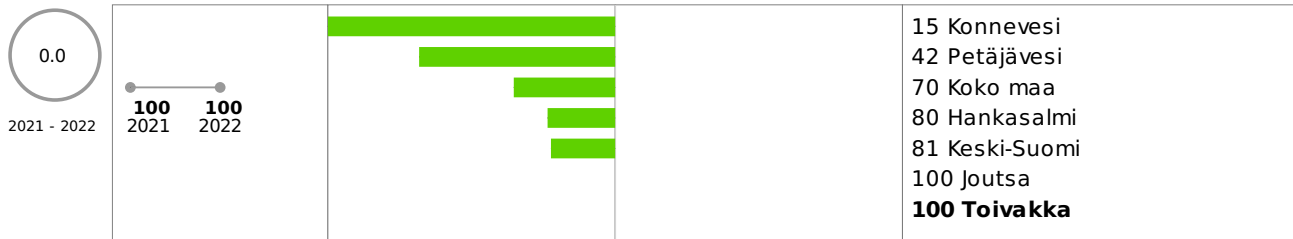
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit



PROSESSI-INDIKAATTORI:

Kunnan molemmissa kouluissa on käytössä pitkät harrastevälitunnit, jolloin on mahdollista harrastaa liikuntaa.

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä



PROSESSI-INDIKAATTORI:

Kouluissamme on noudatettu Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan järjestämisessä. Kouluruokailun tehtävänä on turvata päivittäin noin 1/3 osa päivittäisestä energiansaannista. Tarjoamme päivittäin monipuolisen, ravitsemuksellisesti oikeaoppisen lounaan kouluissamme. Oikeaoppinen, tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu koululounas tukee oppilaan hyvinvointia, jaksamista ja keskittymistä. Lähes kaikki oppilaat käyvät ruokailemassa koululounaan. Tätä tukee opetus- ja kasvatushenkilöstön ja oppilaiden saapuminen yhdessä luokittain ruokailuun sekä opetus- ja kasvatushenkilöstön läsnäolo koko ruokailun ajan. Ruokahuollon henkilöstö tukee kasvatustyötä yhteistyössä opetus- ja kasvatushenkilöstön kanssa. Ruokalistasuunnittelulla ylläpidetään ja edistetään osallistumista kouluruokailuun. Korkeaa tasoa ylläpidetään myös huomioimalla toiveruoat sekä järjestämällä erilaisia teemapäiviä oppilaat osallistaen.

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - TEA, pistemäärä



PROSESSI-INDIKAATTORI:

Tämä edellyttäisi, että kunnalla on käytössä jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kulttuurin osallistumisen kynnystä madaltavaa vertaistoimintaa (esim. kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa).

Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)



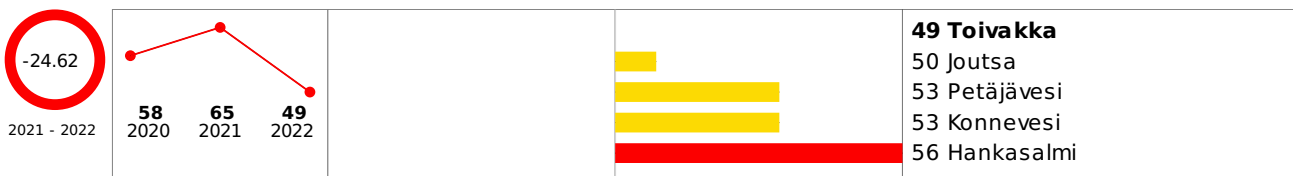
Indikaattori ilmaisee tulosindikaattoreiden asteikolle 0 - 100 skaalattujen pistemäärien keskiarvon, sadan olleessa tavoitelluin taso. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet. Toivakan saama indikaattoreiden pistemäärien ka. 50 asettuu siis keskitasolle, mutta pistemäärässä on ollut hienoista laskua vuodesta 2021. Tämä saattaa selittyä puutteellisella tilastoinilla, joten tulevaisuudessa on tärkeää kiinnittää huomiota, että esimerkiksi TEAvisari kyselyihin vastataan oikeilla tiedoilla. Tulosindikaattoreiden merkitys kasvaa nyt v. 2023 lähtien, jolloin valtionosuuksien lisäosan saamisen kannalta aikaan saatu muutos on tärkeää. Muutosta tullaan tarkastelemaan/mittaamaan kahden vuoden välein.

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)



Indikaattori ilmaisee prosessi-indikaattoreiden keskiarvo asteikolla 0 - 100, sadan olleessa tavoitelluin taso. Prosessi-indikaattorit on kerätty THL:n TEA-tiedonkeruiden yhteydessä suoraan kunnista. Prosessi-indikaattoreiden osalta Toivakan tulos on selvästi heikentynyt vuoden 2021 tasolta. v. 2021 prosessi-indikaattorin ka. on ollut korkealla tasolla, mutta vuodessa laskua on tapahtunut n. 40 %. Taustalla saattaa olla puutteelliset tiedot.

HYTE-kerroin, 0 - 100



Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Indikaattori ilmaisee HYTE-kertoimen asteikolla 0 - 100 eli keskiarvo tulosindikaattoreiden keskiarvosta ja prosessi-indikaattoreiden keskiarvosta.

HYTE-kerroin euroa / asukas



Indikaattori ilmaisee HYTE-kertoimen arvon muutettuna euroiksi asukasta kohden.

Kunnan saama summa lasketaan seuraavasti: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta x kunnan asukasluku x kunnan hyte-kerroin / koko maan hyte-kerroin, joka vuonna 2023 on 67.

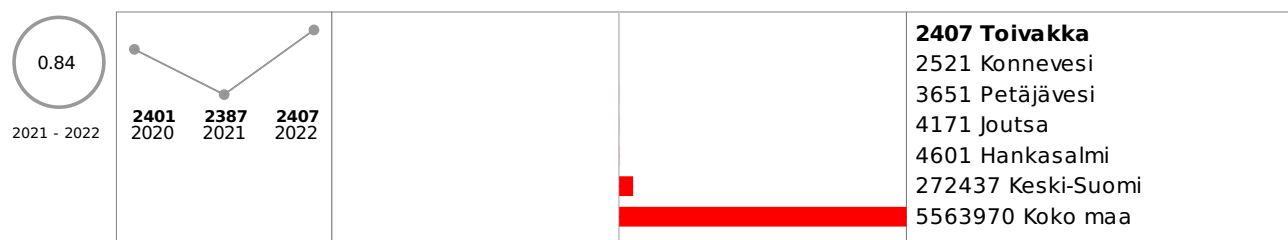
Esimerkiksi 10 000 asukkaan kunta voi saada hyte-työn onnistumisesta riippuen vaikkapa 18,89 €/asukas x 10 000 asukasta x 40/67 = 112 500 euroa tai 18,89 €/asukas x 10 000 asukasta x 80/67 = 225 000 euroa

HYTE-kerroin, 1 000 euroa



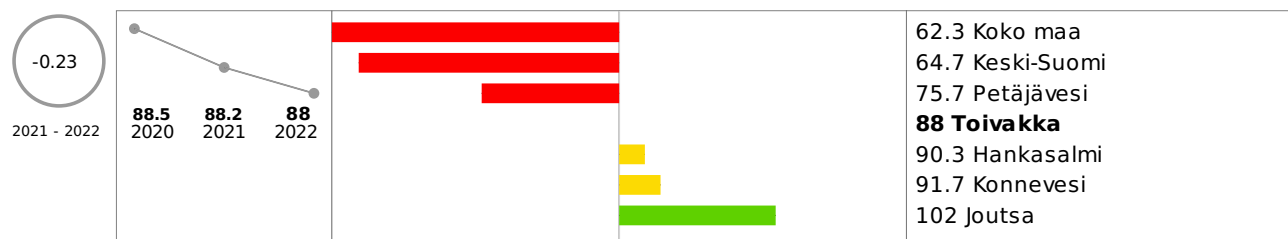
Väestö

Väestö 31.12.



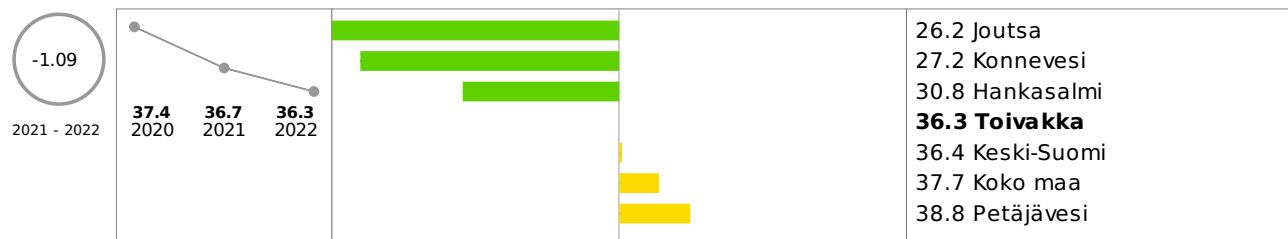
Toivakan väkiluku 31.12.2022 on ollut 2407. Väkiluvussa on ollut hienoista kasvua. Vertailukunnissa väestö on vähentynyt.

Huoltosuhte, demografinen



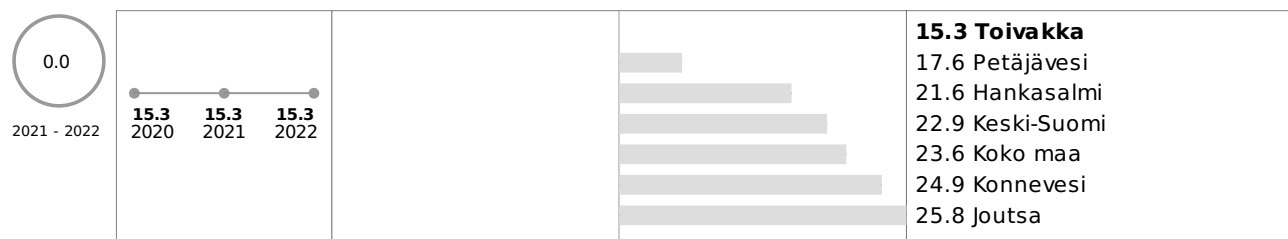
Demografinen huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on. Huoltosuhte on laskenut hivenen kolmen vuoden aikana (2020-2022). Toivakassa huoltosuhte on vuonna 2022 vertailukunnista korkeampi kuin Petäjävedellä, mutta selvästi matalampi kuin Hankasalmella, Joutsassa ja Konnevedellä. Maakunnallisesti ja koko maahan verrattuna huoltosuhte on korkea Toivakan kunnassa.

Lapsiperheet, % perheistä



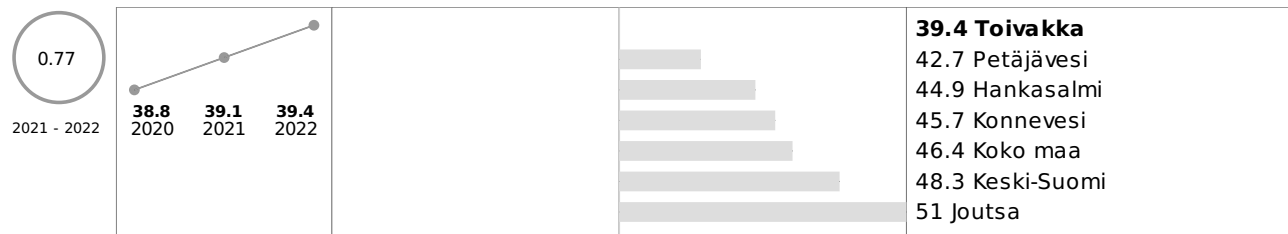
Lapsiperheiden osuus on hienoisesti laskenut, mutta on kuitenkin maakunnan keskimääräisellä tasolla. Vertailukunnista lapsiperheiden määrä on meillä selvästi korkeampi kuin Joutsassa, Konnevedellä tai Hankasalmella.

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä



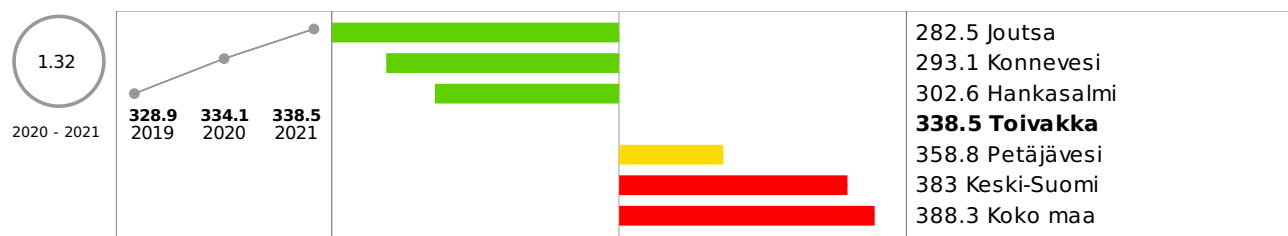
Toivakassa yhden vanhemman perheiden osuus on säilynyt melko tasaisena viime vuodet. Tilastoa vuodelta 2022 ei ole saatavilla. Verrattuna muihin vertailukuntiin ja koko maahan, Toivakassa on selkeästi vähemmän yhden vanhemman perheitä.

Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista



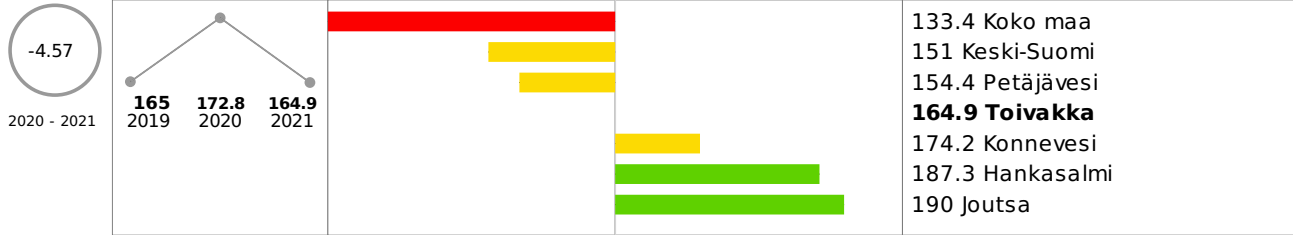
Yhden hengen asuntokuntien määrä on pysynyt melko tasaisena Toivakassa ja selvästi matalin koko vertailuryhmässä.

Koulutustasomittain



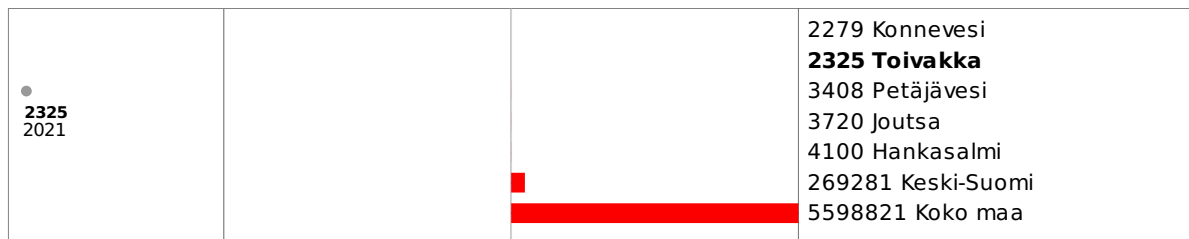
Indikaattori ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Koulutustasomittain on noussut 2019-2021 aikana vuosittain. Toivakassa väestön koulutustaso on korkeampi kuin Konnevedellä ja Joutsassa, mutta matalampi kuin Petäjävedellä, maakunnassa tai koko maassa. Tilastotietoa v. 2022 ei ole saatavilla.

Taloudellinen huoltosuhde



Taloudellinen huoltosuhde eli elatusuhde ilmaisee kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Työttömiin ja työvoiman ulkopuolisiin lukeutuu koko ei-työllinen väestö, eli työttömät, eläkeläiset, lapset ja omaa kotitaloutta hoitavat. Väestö jaetaan pääasiallisen toiminnan perusteella työvoimaan kuuluviin ja työvoiman ulkopuolella oleviin (työlliset ja työttömät yhdessä muodostavat työvoiman).

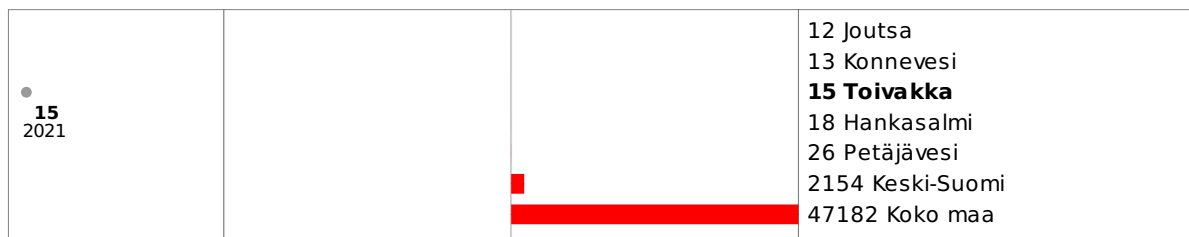
Väestöennuste 2030 (laskettu 2021)



Indikaattori ilmaisee ennusteen vuoden 2030 lopun väkiluvusta. Ennusteen lähtöväkilukuina ovat olleet vuoden 2020 lopun väkiluvut 1-vuotiskäryhmittäin sukupuolen mukaan. Tilastokeskuksen käyttämä väestöennustemenetelmä on ns. demografinen komponenttimalli, jossa väestön tuleva määrä ja rakenne lasketaan ikäryhmittäisten syntyvyys-, kuolevuus- ja muuttokerrointen avulla. Kertoimet on laskettu viime vuosien väestönkehityksen perusteella.

Toivakan osalta voidaan todeta hienoista väkiluvun vähenemistä v. 2030 mennessä. Vertailukuntia tarkasteltaessa (vertailuindikaattori: väkiluku 31.12.2022) väkiluku tulee tippumaan kaikissa verrokkikunnissa sekä myös koko Keski-Suomen osalta. Koko maassa väkiluvun odotetaan kasvavan n. 34 800 hengellä v. 2030 loppuun mennessä.

Syntyneet, ennuste 2030 (laskettu 2021)



Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

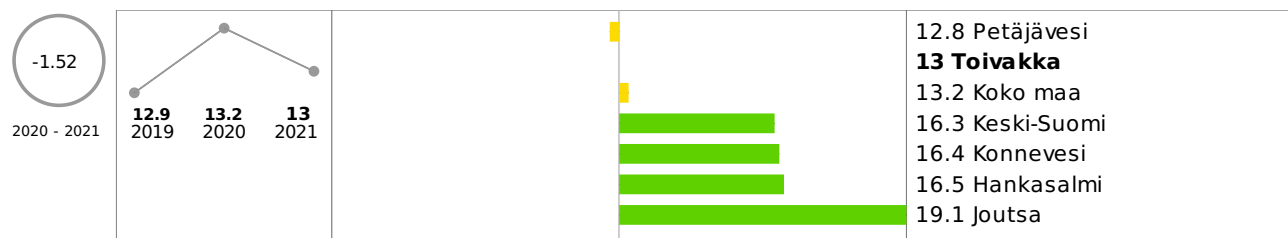


Indikaattori ilmaisee kuntien välisen nettomuuton tuhatta asukasta kohti. Väestötietona käytetään keskiväkilukua. Nettomuutto saadaan vähentämällä alueelle muuttaneista (tulomuuttajat) alueelta pois muuttaneet (lähtömuuttajat). Näin nettomuutto on positiivinen, jos alueelle on muuttanut enemmän kuin alueelta on muuttanut pois.

Toivakan osalta voidaan todeta, että tilanne on verrokkikuntiin nähden hyvä, v.2022 kuntaan muuttaneita on enemmän kuin kunnasta pois muuttaneita.

Elinvoima

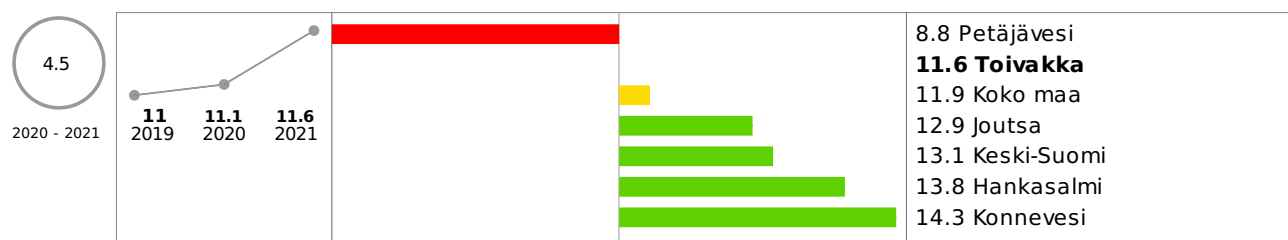
Kunnan yleinen pienituloisuusaste



Indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista henkilöistä. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevan ekvivalentin rahatulon (uudistetulla OECD-skaalalla laskien) mediaanista kunakin vuonna.

Toivakan kunnassa on toiseksi vähiten pienituloisia vuoden 2021 tilaston mukaan vertailukunnista. Tilastoa vuodelta 2022 ei ole saatavilla.

Lasten pienituloisuusaste



Indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevan ekvivalentin rahatulon (uudistetulla OECD-skaalalla laskien) mediaanista kunakin vuonna.

Työttömät, % työvoimasta



Työttömien määrä on laskenut Toivakassa 2020-2022 aikana. Toivakassa on työttömien suhteellinen osuus alin vertailukuntiin nähden v. 2022. Työttömien osuus kunnassa on myös alhaisempi verrattuna Keski-Suomen ja koko maan tasoon.

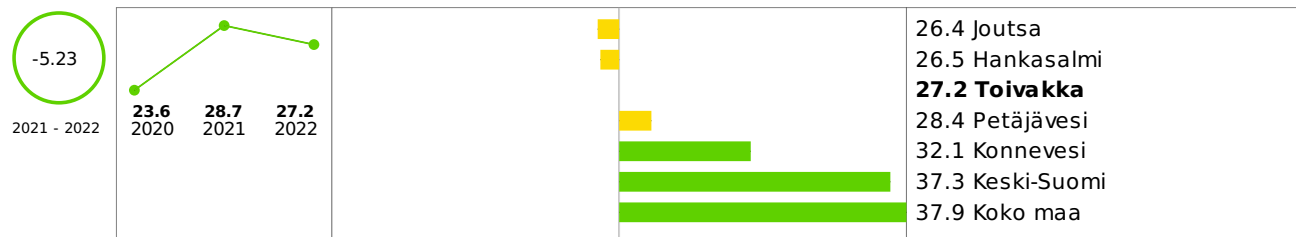
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä



Indikaattori ilmaisee kalenterivuoden aikana toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuuden koko väestön lapsiperheistä. Lapsiperhe on perhe, jossa huoltajia on joko yksi tai kaksi ja ainakin yksi lapsista on alaikäinen (alle 18-vuotias).

Yksinhuoltajaperheillä on huomattavasti suurempi riski joutua turvautumaan toimeentulotukeen kuin kahden huoltajan perheillä. Osa yksinhuoltajaperheistä on jatkuvaa tukea tarvitsevia köyhinä pidettäviä lapsiperheitä. Osa tarvitsee tukea elämäntilanteensa takia lyhytaikaisesti varsinkin yksinhuoltajuuden alussa. Toivakan alhaisen luvun selittää ehkä osaltaan se, että meillä on muutoinkin yhden vanhemman perheitä suhteessa lapsiperheiden määrään vähemmän kuin muissa vertailukunnissa.

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä



Indikaattori ilmaisee pitkäaikaistyöttömien osuuden prosentteina työttömistä. Työttömään työvoimaan luetaan 15-64-vuotiaat työttömät. Pitkäaikaistyöttö on työtön työnhakija, joka on ollut työttömänä vähintään 12 kuukautta.

Toivakassa pitkäaikaistyöttömiä on kolmanneksi vähiten vertailualueista. Vertailualueista Joutsassa ja Hankasalmella on vähemmän pitkäaikaistyöttömiä kuin Toivakassa. Toisaalta verrattaessa tilannetta Keski-Suomeen ja koko maahan Toivakassa on pinempi osuus työttömistä pitkäaikaistyöttömiä.

Työlliset, % väestöstä



Indikaattori ilmaisee työllisten osuuden prosentteina väestöstä. Työllisiksi luetaan 15-74 -vuotiaat henkilöt, jotka laskentaviikolla 25.-31.12. tekivät yhtenäkin päivänä ansiotyötä tai olivat tilapäisesti työstä poissa. Tieto työllisyydestä perustuu työeläke- ja veroviranomaisten tietoihin.

Työllisten määrä laski vuoden 2020 aikana, mutta nousi 2021 takaisin vuoden 2019 tasolle (37,7%). Tähän on voinut vaikuttaa koronapandemia. Vertailukuntiin nähden Joutsassa ja Konnevedellä on työllisiä vähemmän kuin Toivakassa. Petäjävedellä työllisiä on enemmän. Valtakunnallisesti työllisten määrä on korkeampi kuin Toivakassa (42,8%).

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista



Indikaattori ilmaisee vaikeasti työllistyvien osuuden (%) 15 - 64-vuotiaasta väestöstä. Vaikeasti työllistetyt on suhteutettu vastaavanikäiseen väestöön, koska tässä ryhmässä on mukana myös henkilöitä, jotka eivät kuulu työvoimaan. Vaikeasti työllistyvien ryhmään luetaan pitkäaikaistyöttömät, rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät, palveluilta työttömäksi jääneet ja palveluilta palveluille siirtyneet.

Pitkäaikaistyöttömät sisältää vähintään vuoden yhdenjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleet.

Toivakassa on vähiten rakennetyöttömiä kaikkiin vertailukohteisiin verrattuna. Toivakan kunnassa vaikeasti työttömien määrä on vähentynyt tarkastelujaksolla 2020-2022.

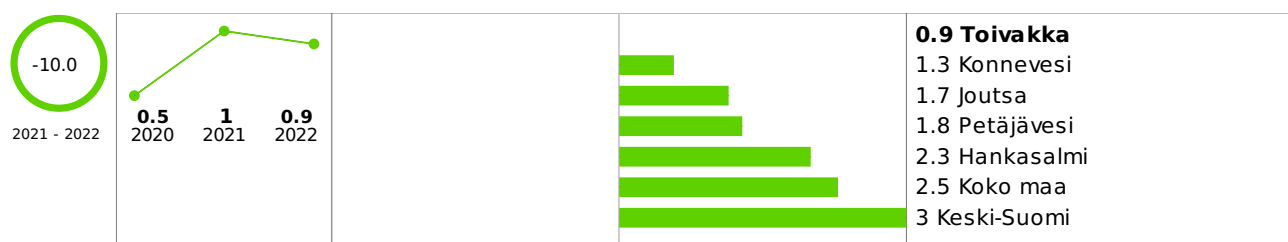
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta



Indikaattori ilmaisee 15 - 24-vuotiaiden työttömien osuuden prosentteina 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta. Nuorisotyötön on 15 - 24-vuotias työtön. Muihin vertailukuntiin nähden meillä on korkeampi nuorisotyöttömyysaste, lukuunottamatta Hankasalmea. Myös koko Keski-Suomeen verrattuna tuloksemme on parempi. Koko maahan nähden meillä on korkeampi nuorisotyöttömien osuus.

Tähän voi vaikuttaa se, että nuorisotyöttömien määrä on pieni ja yksittäiset muutokset näkyvät suurena prosenttimuutoksena. Toisaalta Toivakassa ei ole työpajatoimintaa, johon koulutuksen ja työn ulkopuolella olevia nuoria voisi ohjata.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä



Indikaattori ilmaisee toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvien 25 - 64-vuotiaiden (viitehenkilö ja puoliso) pitkäaikaisasiakkaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä kalenterivuoden aikana. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa.

Toimeentulotukea saaneiden määrässä on hienoista laskua verrattuna vuoden 2021 tilanteeseen. Toivakassa on suhteellisesti vähiten toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita verrattuna vertailukuntiin, maakuntaan sekä koko maahan.

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA - Yhteenveto

YLEINEN JA TALOUDELLINEN KEHITYS 2022

OTE KUNNANJOHTAJAN KATSAUKSESTA TILINPÄÄTÖKSESSÄ 2022

Vuoden 2022 tilinpäätös on viimeinen tilinpäätös, jossa Toivakan kunnan rakenteeseen on kuulunut myös perusturvan toimiala sekä siihen liittyvät palvelut. Vuoden 2022 talousarvion oli suunniteltu olevan 120 986 € ylijäämäinen. Talousarviomuutosten jälkeen tilikauden arvioitu ylijäämä oli 28 244€. Kuitenkin tilinpäätös vuodelta 2022 toteutui siten, että tilikauden tulos on 280 834,07€, josta tilikauden ylijäämäksi varausten ja rahastojen muutosten jälkeen jää 302 278,03 €. Vuosikate oli vahva 1 193 643,52 €. Onnistuimme positiivisen vuosikatteen sekä ylijäämäisen tilikauden tuloksen tavoitteessa, vaikka taloudellisia yllätyksiä mahtui vuoteen paljon.

Vuonna 2022 jokaisella palvelualueella kehitettiin toimintaa ja etsittiin uusiakin ratkaisuja. Helmikuussa 2022 hyväksyttiin uusi kuntastrategia. Strategia ulottuu v. 2030 saakka. Olemme oppiva ja kehittyvä, avoin ja rohkea, aito ja

yhteisöllinen kunta. Vuonna 2022 panostettiin erityisesti viestintään ja markkinointiin, saatiin valtakunnallista näkyvyyttä, laajennettiin toimintaa päiväkotitiloihin ja uuteen nuorisotilaan. Kunnassa kehitettiin myös urheilumahdollisuuksia ja käynnistettiin kotouttamistyötä. Toivakkaan muutti majoituspalvelusopimuksen myötä kolmisenkymmentä tilapäistä suojelua saavaa henkilöä Ukrainan sodan jaloista. Sivistys- ja hyvinvointipalvelut hyödynsivät monipuolisesti hankerahoitusta. Syksyllä järjestettiin Secto Rally Finlandiin kuuluva kokoomatauko Toivakkatalon pihalla ja ralliväki kansoitti keskustan.

Verotuloja ja valtionosuuksia saimme yhteensä 16 889 874,45 €, mikä oli huomattavasti edellisvuotta korkeampi summa. Yhtenä keskeisenä tekijänä olivat kiinteistöverojen kasvu (rakennusindeksin nousu) sekä osuudet yhteisöverojen tuotosta. Valtionosuuksissa näkyivät vielä valtion koronatuotet. Toivakan väkiluku oli v. 2022 lopussa 2407 henkilöä. Kokonaiskavu vuoden aikana oli 20 henkilöä. Työttömyys pysyi koko vuoden ajan Toivakassa alle 10 prosentissa, sen ollessa lokakuussa peräti vain 6,7 %. Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen osuus v. 2022 oli yhteensä 112 818 €, joka oli yli 50 000€ vähemmän kuin v. 2021.

Odottamattomia taloushaasteita vuoteen toi Keski-Suomen sairaanhoitopiirin viimeinen toimintavuosi. Vaikka tiedossa oli jo ennen v. 2022 sairaanhoitopiiriltä kuntien maksettavaksi tulevat alijäämäkertymät, olivat lopulliset luvut ja sairaanhoitopiirin talouskehitys vuoden 2022 aikana kuitenkin paljon odotettua heikompaa. Kaikkineen kustannukset sairaanhoitopiirin alijäämän kattamisesta sekä seututerveyskeskuksen alijäämälaskeista nousevat Toivakan osalta 1 097 895,03 euroon. Taseemme ollessa alijäämäinen jo valmiiksi, eivät nämä muutokset ole tuoneet helpotusta talouden haasteisiin, etenkin kun olemme tehneet vaativaa talouden tasapainottamistyötä jo useamman vuoden ajan.

Vuonna 2022 talouden tasapainotusohjelman mukaisilla toimenpiteillä saatiin yli 600 000 euron säästöt. Kumulatiivista alijäämää Toivakan taseessa on v. 2022 lopussa -1 614 520,83 euroa. Tämä alijäämä on katettava 31.12.2024 mennessä. Alijäämän kertymiseen ovat vaikuttaneet KSHV Oy:n lainatakauksen realisoituminen, palvelutalon alaskirjaus, Keski-Suomen sairaanhoitopiirin haastava talous sekä alijäämien kattaminen. Investointitaso on pidetty maltillisena ja pitkäaikaisen lainan ottamista on vältetty. Kunta haki ja sai harkinnanvaraista valtionosuutta 430 000 euroa v. 2022 lopulla. Tasapainotettavaa taloudessa riittää edelleen ja ratkaisuja on etsittävä jatkuvasti. Onneksi elinvoimatekijämme ovat vahvat ja niistä meidän on pidettävä kiinni.

HYTE-KERROIN

HYTE-kertoimeen vaikuttavien tulosindikaattoreiden keskiarvo on hieman laskenut viime vuosina. Tulosindikaattorien osalta saamamme arvo kuvastaa keskitasoa. Tulosindikaattoreiden osalta oli huomionarvoista, että terveydentilansa keskikertaiseksi tai huonoksi kokevien 8. ja 9. luokkalaisten osuus kasvoi selvästi edellisestä mittauskerrasta eli vuodesta 2021. Toisaalta tilanne on nyt ennen koronavuosia olevalla tasolla. Verrattuna muihin kuntiin ja koko maahan, Toivakan tilanne tämän osalta on melko hyvä. Ylipainon osalta 8. ja 9. luokkalaisten kohdalla ei ole tapahtunut juurikaan muutosta. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24 vuotiaiden osalta prosenttiosuus on hyvin lähellä koko maan keskiarvoa ja parempi kuin Joutsassa tai Konnevedellä. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25-64 osuus on melko ennallaan sen ollessa matalin verrattuna vertailukuntiin, maakuntaan tai koko maahan. Tykyvyttömyyseläkettä saavien 25-64 vuotiaiden osuus on hitusen kasvanut vuodesta 2021 vuoteen 2022, mutta vertailukuntiin nähden osuus on kuitenkin alhaisempi. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä suhteessa 10 000 vastaavan ikäisistä indikaattoriarvo oli huomattavasti laskenut vuodesta 2021 vuoteen 2022 ja on selkeästi alle kunnille annetun tavoitetason.

Toivakassa prosessi-indikaattoreiden keskiarvo laski melko paljon vuodesta 2021 vuoteen 2022, sen ollessa vuoden 2022 osalta 47. Syytä onkin tarkastella, mitkä prosessi-indikaattori ovat antaneet meille v. 2022 osalta huonoimmat tulokset, ja pohtia mihin meidän tulisi kiinnittää näiden osalta huomiota ja millaisin toimenpitein.

Vallitseva tilanne on seuraavien indikaattoreiden osalta hyvä ts. täydet pisteet eli 100 pistettä olimme saaneet seuraavista:

- Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista.
- Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista. (???)

- Kunnassa on erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.
- Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja.
- Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus.
- Koulussa on pitkiä liikuntavälitunnit.
- Koulussa noudatetaan valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositustakoululounaan ja välipalojen järjestämisessä.

Kehitettävää prosessi-indikaattoreiden osalta (myös esim. vastausten tarkkuus sekä toiminnan kehittäminen):

- Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.
- Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuudesta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa. (Pohdittava, mitkä ovat keinomme tuottaa tästä dataa? Liitu-tutkimuksessa emme saaneet riittävää vastaajajoukkoa, jotta olisimme saaneet kuntakohtaisia tuloksia. Kouluterveyskysely tuottaa dataa vain rajatuista ikäluokista.)
- Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen. (Niitä on nyt kutsuttu koolle, mutta ei säännöllisesti.)
- Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille. (Näitä on yritetty kunnan toimesta käynnistää, mutta kaatuvat usein osallistujien puutteeseen. Miten saamme lapset ja nuoret osallistumaan? Mitkä tahot urheiluseuran ohella voisivat olla lasten ja nuorten liikuttajia?)
- Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin. (Vaikutusten ennakoarviointi on kauttaaltaan vielä vähäistä, joten sen tulisi olla yhtenä kehittämisen kohteena.)
- Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä.
- Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärä seurataan koko koulussa. (Tästä on jo mallit ja käytäntö olemassa.)
- Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä. (Kunta on tutustunut esim. Kulttuuriluotsi -malliin, mutta se ei ole käytössä.)

Nämä kehitettävät kohdat olisi hyvä analysoida ja huomioida seuraavassa hyvinvointisuunnitelmassa kehitettävänä asioina ja osana tavoitetilaa.

ELINVOIMATEKIJÄT JA YRITYKSET

Elinkeinotoimen tehtävänä on ollut luoda kuntaan suotuisat olosuhteet asumiseen, työskentelyyn ja yrittämiseen. Talousarvion mukaan vuoden 2022 tavoitteena on ollut jalkauttaa strategiaa, valmistautua hyvinvointialue- ja työllisyysuudistuksen toimeenpanoon sekä osallistamisen kehittäminen.

Yrittämisen näkökulmasta vuonna 2022 pyrittiin luomaan malli, jolla kunta huomioi ja toivottaa tervetulleeksi kunnassa aloittavat uudet yrittäjät. Yritysten tukemiseksi tehtiin yrityskäyntejä Toivakan alueella. Käyntien avulla pyrittiin turvaamaan yrittäjien hyvinvointia kunnassa. Yrityskäynnillä yrittäjää tuettiin omassa arjessa ja kuunneltiin toiveita kuntayhteistyöstä sekä kerrottiin erilaisista tukimahdollisuuksista. Lisäksi järjestettiin yrittäjien aamukahveja. Aamukahveilla vieraili erilaisia asiantuntijoita eri aloilta. Keski-Suomen muistiyhdistyksen hanke, Työstä aivovoimaa, on ajalla 1.2.2021-31.8.2023 tarjonnut tukea keskisuomalaisille pienyrittäjille kognitiiviseen ergonomiaan liittyen ja vieraillut mm. Toivakassa ja järjestänyt pienryhmätyöskentelyä yrittäjille.

Maaseutukehitys ry on paikallinen Leader-toimintaryhmä, jonka tavoitteena on kehittää omaa toimialuettaan (Joutsa, Luhanka, Hankasalmi, Konnevesi ja Toivakka) kehittämisstrategiansa mukaisesti. Tarkoituksena on luoda yleisiä edellytyksiä viihtyvyydelle, hyvälle työllisyydelle ja monipuoliselle yritystoiminnalle. Maaseutukehitys rahoittaa yhteisöjen ja yritysten pienimuotoisia hankkeita. Toivakan kuntaan rahoitusta on saatu yhdistystoimintaan kylätalon kunnostamiseen. Kylätalot lisäävät kuntien kylien palveluja ja toimivat tapahtumien ja toimintojen keskuspaikkana

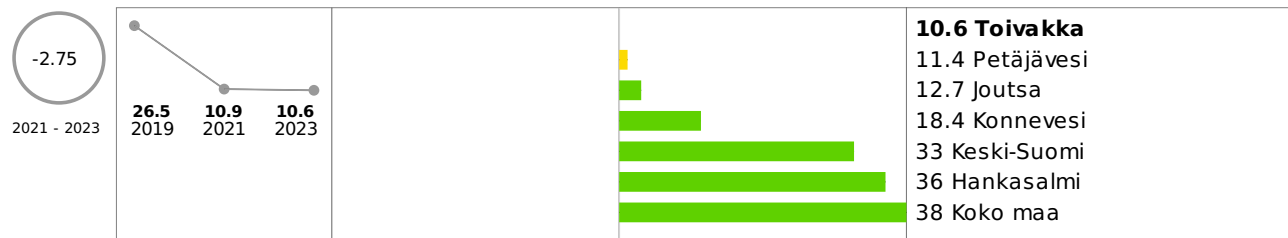
lisäten viihtyisyyttä ja hyvinvointia.

Kunta tekee yhteistyötä Gradian kanssa koskien aloittelevien yritysten palveluita. Vuoden 2022 viimeisellä kvartaalilla oli Toivakassa yrityksiä 194. Aloittaneita yrityksiä koko vuoden aikana oli yhteensä 20. Lopettaneita yrityksiä oli 17. (Lähde: Tilastokeskus)

Matkailun osalta kunta tekee yhteistyötä Visit Jyväskylä Regionin kanssa ja DMO-toiminta (Destination Management Organization) käynnistyy vuoden 2022 alusta. Kunnanhallitus teki päätöksen yhteistyöstä 7.6.2021 (§ 157). Kuntamarkkinointi ja viestintä sekä niiden kehittäminen vaativat jatkuvasti toimenpiteitä. Vuoden 2022 tavoitteiden mukaisesti kunta teki yhteistyötä Secto Rally Finlandin kanssa (yhteistyösopimus), osallistui Rakennusmessuille, uusi tienvarsimainokset ja tonttiesitteet sekä muita viestintä-/markkinointimateriaaleja. Rekrymessut peruttiin koronapandemian vuoksi vuonna 2022. Kunta vieraili Rekry, työelämä & koulutus 2022 -tapahtumassa Jyväskylässä syksyllä 2022 tapaamassa yhteistyökumppaneita.

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista



Indikaattori ilmaisee koululounaan vähintään yhtenä päivänä kouluviikon aikana syömättä jättävien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Toivakassa tilanne on erittäin hyvä. Toivakassa vain n. 10 % oppilaista jättää vähintään kerran viikossa koululounaan syömättä. Keski-Suomessa ja koko maassa luvut ovat huomattavasti korkeammat. Myös vertailukuntiin nähden tilanne on meillä parempi.

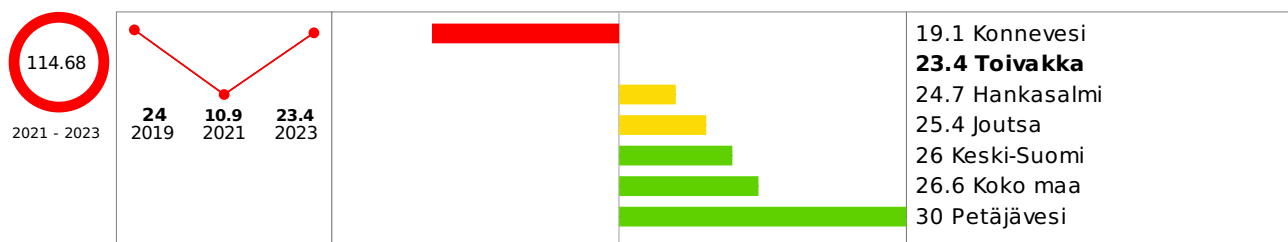
Lähes kaikki oppilaat siis käyvät ruokailemassa koululounaan. Tätä tukee opetus- ja kasvatushenkilöstön ja oppilaiden saapuminen yhdessä luokittain ruokailuun sekä opetus- ja kasvatushenkilöstön läsnäolo koko ruokailun ajan. Ruokahuollon henkilöstö tukee kasvatus työtä yhteistyössä opetus- ja kasvatushenkilöstön kanssa. Ruokalistasuunnittelulla ylläpidetään ja edistetään osallistumista kouluruokailuun. Korkeaa tasoa ylläpidetään myös huomioimalla toiveruoat sekä järjestämällä erilaisia teemapäiviä oppilaat osallistaen.

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista



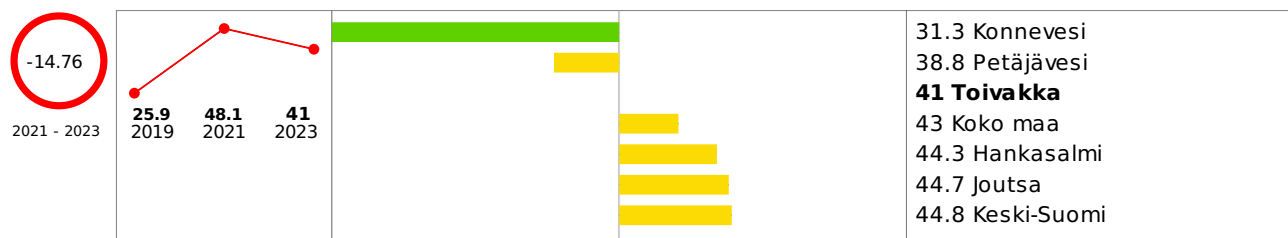
Indikaattori ilmaisee vapaa-ajallaan tavallisesti korkeintaan tunnin viikossa hengästyttävää ja hikoiluttavaa liikuntaa harrastavien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Tarkasteltaessa tämän indikaattorin vastauksia toivakkalaisten 8.-9. luokkalaisten osalta, voidaan huomata, että Toivakassa näin vastanneiden osuus 42,6 % on kasvanut edellisestä mittausjankohdasta (v. 2021) reilusti ja on selvästi korkeampi verrattuna vertailukuntiin, maakuntaan ja koko maahan. Koko maassa tendenssi on ollut jopa päin vastoin hieman laskeva. Tästä voidaan siis päätellä, että Toivakassa vastaajajoukossa liikuntaa harrastetaan yli 40 % osalta aivan liian vähän.

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista



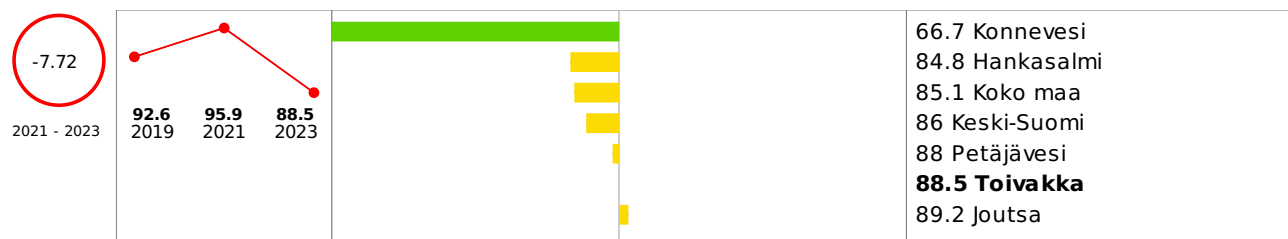
Indikaattori ilmaisee terveydentilansa keskinkertaiseksi, melko huonoksi tai huonoksi kokevien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Toivakassa osuus on kasvanut selvästi vuodesta 2021. Toisaalta osuus on melko lailla sama kuin v. 2019. Kaikkiin vertailukuntiin nähden Konnevettä lukuunottamatta osuutemme on pienempi. Samoin verrattuna maakuntaan ja koko maahan.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)



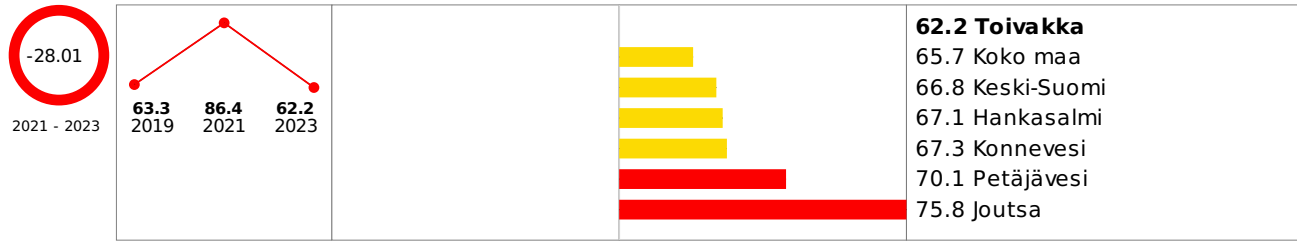
Indikaattori ilmaisee vähintään tunnin päivässä liikkuvien peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Vuodesta 2021 on toivakkalisten vastaajien osalta laskua tapahtunut hieman. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien 4.-5. luokkalaisten osuus on Toivakassa hivenen alhaisempi kuin Keski-Suomessa tai koko maassa. Kuitenkin verratessa vertailukuntiin, tilanteemme on parempi kuin Konnevedellä tai Petäjävedellä.

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)



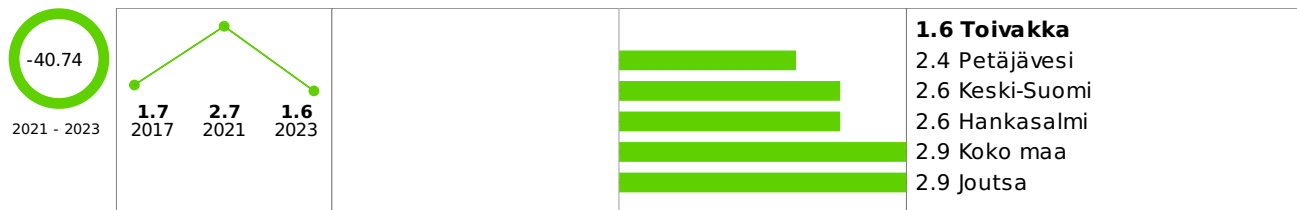
Vaikka tässä on tapahtunut hienoista laskua, kokee 4.-5. -luokkalaista tyytyväisyyttä elämäänsä suurempi osuus kuin Keski-Suomessa tai koko maassa. Tilanteemme on myös vertailukuntiin nähden hyvä.

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)



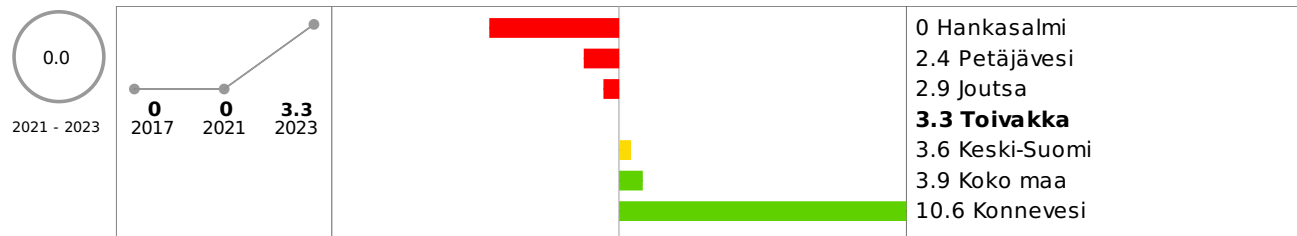
Indikaattori ilmaisee niiden peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka ovat erittäin tai melko tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä. Elämään tyytyväisyyden mittaamisen yhdellä kysymyksellä on todettu väestötasolla yhtä luotettavaksi kuin useilla kysymyksillä mittaamisen. Toivakassa elämäänsä tyytyväisiä olevien 8.-9. luokkalaisten osuus on selvästi laskenut edellisestä mittausajankohdasta eli vuodesta 2021. Verrattuna vertailukuntiin, Keski-Suomeen ja koko maahan elämäänsä tyytyväisten osuus on meillä pienempi.

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)



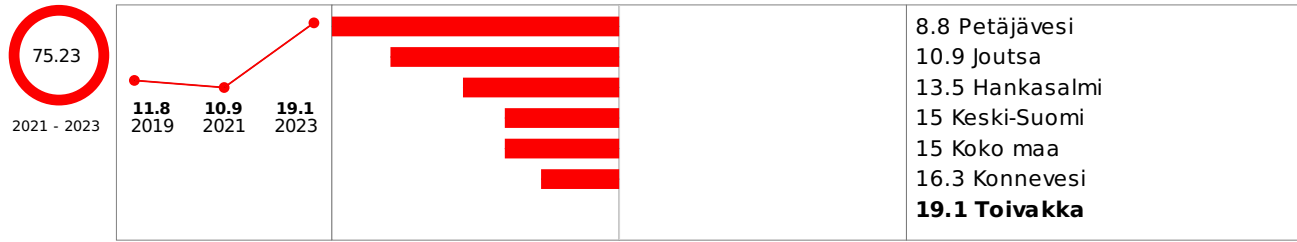
Indikaattori ilmaisee niiden peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka eivät pysty juuri koskaan keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan. Toivakan osalta tilanne on tämän indikaattorin kohdalla hyvä.

Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)



Indikaattori ilmaisee yksinäiseksi itsensä tuntevien peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Vertailutietoa aikaisemmilta vuosilta ei ole. Keväällä 2023 tilanne on ollut melko lailla Keski-Suomen ja koko maan tasolla.

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)



Indikaattori ilmaisee melko usein tai jatkuvasti yksinäiseksi itsensä tuntevien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Yksinäisyys on selvästi nähtävissä toivakkalaisten 8. ja 9. luokkalaisten vastauksissa, sillä lähes joka viides vastaaja on kertonut olevansa yksinäinen usein tai jatkuvasti. Toivakassa yksinäisyyttä koettiin myöskin selvästi enemmän kuin vertailukunnissa, maakunnallisesti ja koko maassa. Prosenttiosuus on myös kasvanut selvästi vuodesta 2021.

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)



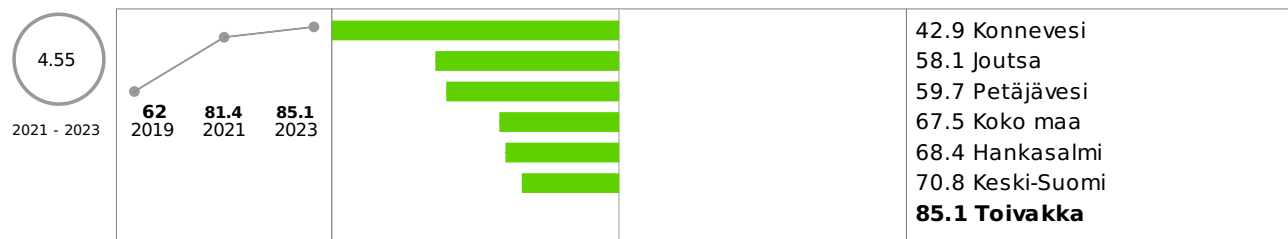
Indikaattori ilmaisee koulukiusaamisen kohteeksi kerran viikossa tai useammin lukukauden aikana joutuneiden peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Tässä tilanne Toivakan osalta näyttää hyvältä, sillä kiusaamista kokeneiden vastaajien osuus on selvästi pienentynyt edellisestä mittausajankohdasta vuodesta 2021. Lisäksi osuus on pienempi kuin vertailukunnissa, Keski-Suomessa tai koko maassa.

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)



Vahvaa positiivista mielenterveyttä vastausajankohdasta edeltävän kahden viikon aikana kokenut huoletuttavan pieni osuus. Vertailukohteisiin nähden osuus oli Toivakassa alhaisin, mutta huolestuttavaa on myös osuuden vahvaa mielenterveyttä kokeneiden oppilaiden osuuden pieneneminen edellisestä mittausajankohdasta eli vuodesta 2021.

Raittius, % 8. ja 9. luokan oppilaista

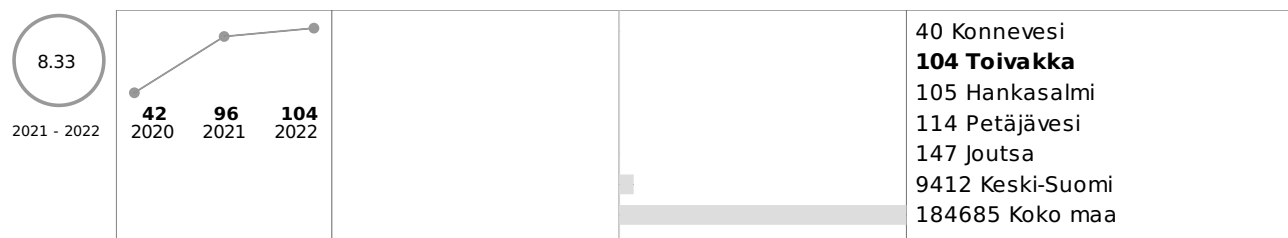


Indikaattori ilmaisee raittiiden (ei käytä alkoholijuomia) peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa.

Toivakassa erittäin suuri osuus, yli 85 %, 8.-9. luokan oppilaista ovat raittita. Tulos kertoo sekä erittäin hyvästä tilanteesta verrattuna kaikkiin vertailukohteisiin että myös vuosien kuluessa tapahtuneesta myönteisestä kehityssuunnasta.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

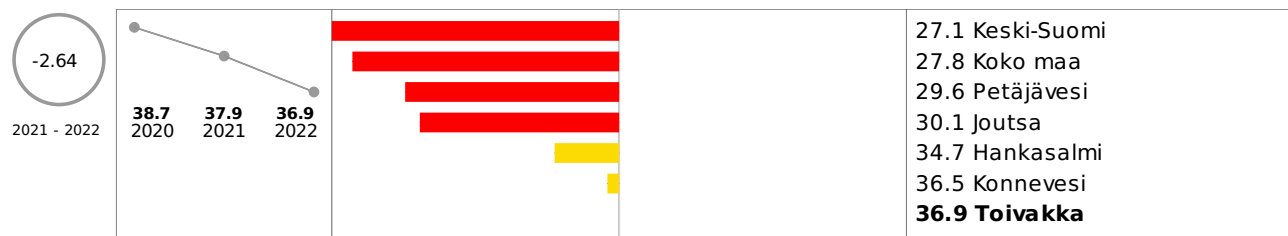
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)



Lastensuojeluilmoitusten määrä on viime vuosina noussut. Vuodesta 2020 vuoteen 2022 määrä on jopa reilusti tuplaantunut. Yksiselitteisesti ei voida sanoa, että lasten/perheiden tilanne olisi huonontunut, sillä voi olla että lastensuojeluilmoituksia tehdään matalammalla kynnyksellä tai samasta lapsesta tehdään useammalta taholta ilmoitus ja myös toimintakulttuurissa on tapahtunut muutos.

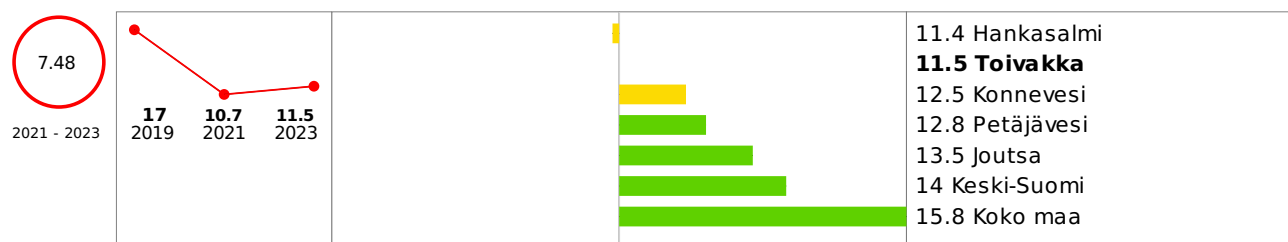
Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kun huomaa itse tai saa tietää lapsen hoitoon tai huolenpidon tarpeeseen liittyviä seikkoja, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Lastensuojeluilmoituksen tekijänä voi olla kuka tahansa, mutta erällä ammattikunnilla ja luottamustoimessa toimivilla tahoilla on siihen lakisääteinen velvollisuus.

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista



Indikaattori ilmaisee ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuuden prosentteina kaikista lapsiasuntokunnista. Lapsiasuntokunta on asuntokunta, jossa on vähintään yksi alle 18-vuotias henkilö. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huonelukuun Toivakassa ahtaasti asuvien lapsiperheiden osuus asuntokunnista on selkeästi suurempi kuin Keski-Suomessa tai koko maassa, vaikkakin sen osalta on tapahtunut hienoista laskua viime vuosina. Myöskin vertailukuntiin nähden osuutemme on korkein.

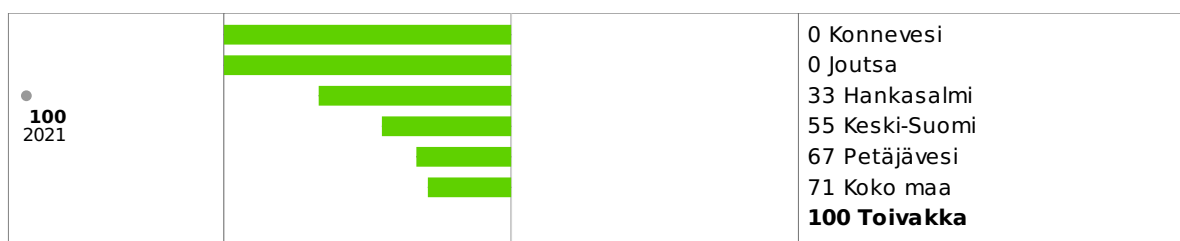
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)



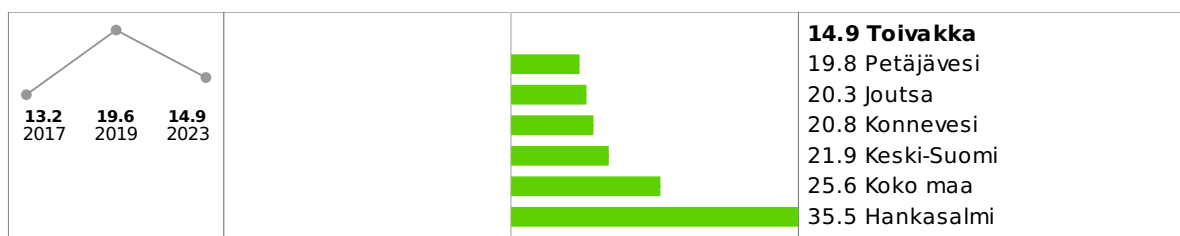
Indikaattori tuottaa tietoa niiden peruskoulun 4. ja 5. luokan oppilaiden osuudesta (%), jotka ovat kokeneet vanhempien tai muun huoltajien aikuisen fyysistä väkivaltaa vuoden aikana. Indikaattori perustuu kysymykseen: "Onko vanhempasi tehnyt sinulle seuraavia asioita viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?". Kysymyksen osiot: 1) tarttunut sinuun niin, että sinuun sattui, 2) töninyt tai ravistellut sinua vihaisesti, 3) tukistanut sinua, 4) läimäyttänyt sinua, 5) lyönyt sinua nyrkillä tai esineellä, 6) potkaissut sinua, 7) satuttanut sinua muuten fyysisesti.

Koulu

Ennaltaehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti toteuttavat peruskoulut, % peruskouluista



Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

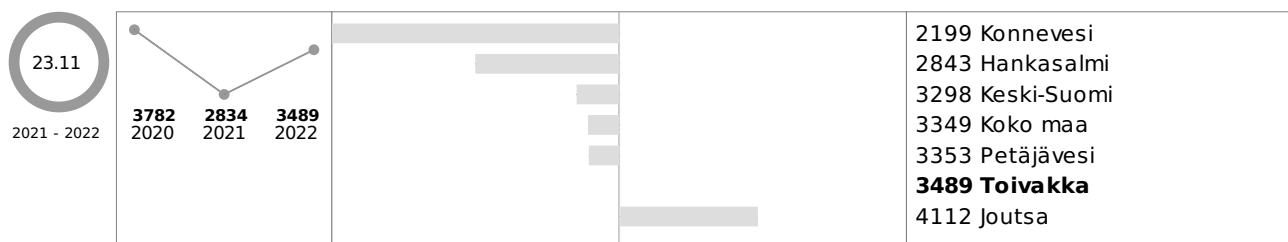


Indikaattori tuottaa tietoa niiden nuorten osuudesta (%), jotka kokevat, että oppilaitoksen fyysiset työolot ovat häirinneet opiskelua. Indikaattori perustuu kysymykseen: Ovatko seuraavat asiat häirinneet sinua koulussa/oppilaitoksessa tämän lukuvuoden aikana? Summaindikaattori muodostuu yhdeksästä osiosta: 1) liian kuuma sisällä, 2) liian kylmä sisällä, 3) tunkkainen (huono) ilma, 4) epämiellyttävä haju, 5) luokkahuoneen ahtaus, 6) melu, 7) liian kirkas tai hämärä valaistus, 8) epämukavat työtuolit, työpöydät tai muut kalusteet ja 9) huonot WC:t, pukeutumistilat ja peseytymistilat.

Toivakan osalta voidaan todeta, että oppilaitoksen fyysiset työolot ovat häirinneet 14,9 % prosenttia opiskelijoista, mikä on hyvä tulos verrattuna vertailukuntiin, Keski-Suomeen tai koko maahan.

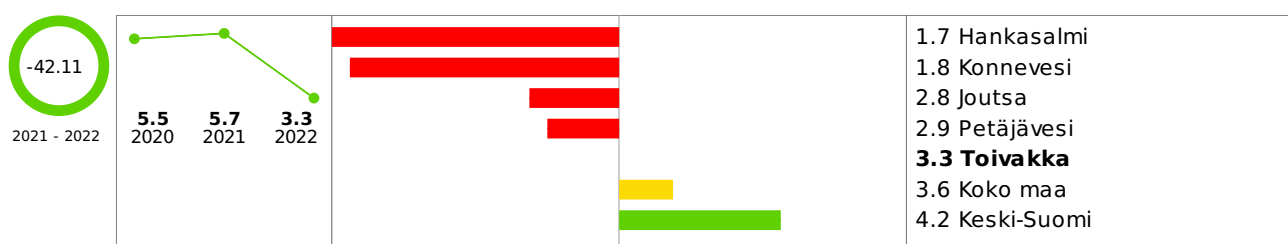
Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta



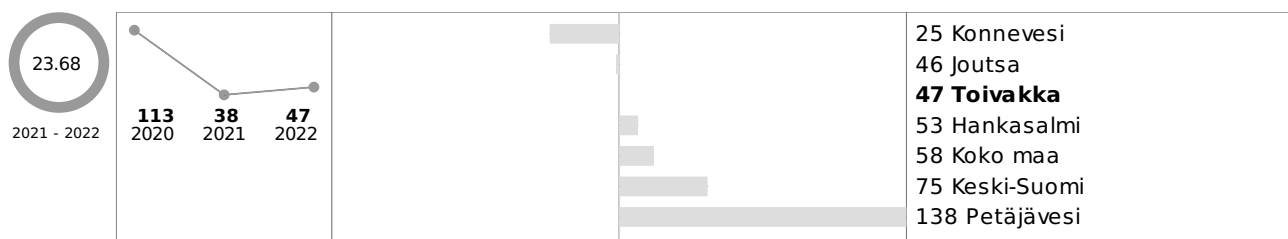
Indikaattori ilmaisee lastenneuvolan fyysisten sekä etäkäyntien osuuden tuhatta 0 - 7-vuotiasta kohti. Lastenneuvolan käynnit sisältävät terveystieteiden lastenneuvolassa tehdyt lääkärikäynnit ja käynnit muun ammattihenkilökunnan luo. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa.

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)



Muut palvelut

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta, kunnan kustantamat palvelut



Käyntien määrän tippumisen taustalla voi olla sekä palvelun tarpeen väheneminen, että palvelujen saamisen haasteet ja niiden piiriin pääseminen.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

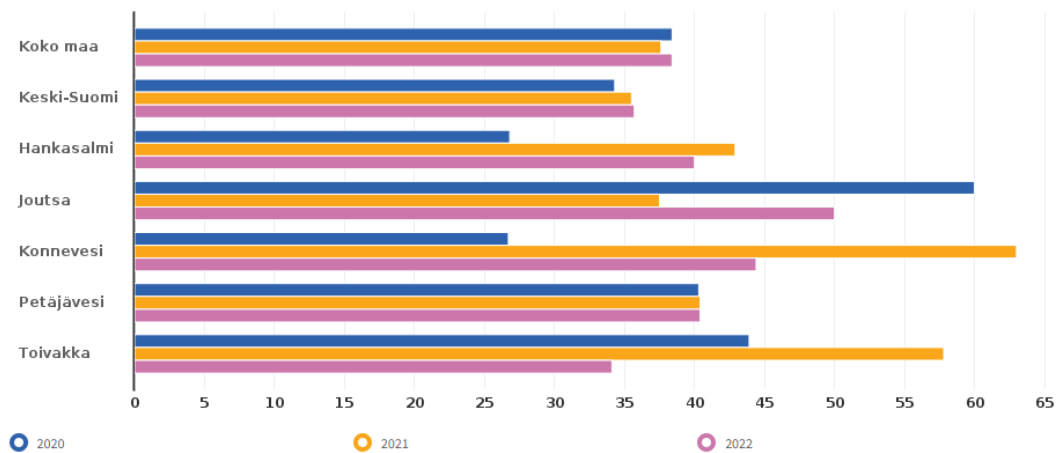
MITTARIEN KERTOMAA

Lasten ja nuorten liikkumisesta on melko vähän dataa saatavilla. Esimerkiksi Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa (LITU) -tutkimus on kansallinen 7-15-vuotiaiden liikkumista, liikuntakäyttäytymistä ja -kulttuuria laajasti kartoittava seurantatutkimus. Toivakkaan emme saaneet kuitenkaan koulu- tai kuntakohtaisia tuloksia, sillä vastanneita olisi pitänyt olla yli 20. Tässä on ehkä tulevaisuudessa yksi tärkeä paikka kannustaa lapsia ja nuoria vastaamaan, jotta saisimme lisää tutkimustietoa myös toivakkalaisten lasten ja nuorten liikkumisesta ja liikkumistottumuksista.

Fyysisen toimintakyvyn Move!-mittaukset ovat osa 5.- ja 8.-luokkalaisten liikunnan opetusta. Mittaukset koostuvat kuudesta osiosta, jotka mittaavat kestävyys- ja lihaskuntoa, liikkuvuutta sekä motorisia taitoja. Tuoreimman eli v. 2022 MOVE!-mittauksen mukaan toivakkalsiten 5. luokkalaisten fyysinen toimintakyky on hyvällä tasolla, sillä vain 34 % oli heikko fyysinen toimintakyky. Luku on vertailukohteiden paras ja selvää laskuakin on tapahtunut vuodesta 2021. Toivakkalaisten 8. luokkalaisten fyysinen toimintakyky on laskenut viime vuosina ja jopa 50 %:lla on mittauksen mukaan ollut viime vuonna heikko fyysinen toimintakyky. Osuus on korkeampi kuin koko maassa tai Keski-Suomessa. Osuus on myös hieman korkeampi kuin Hankasalmissa tai Petäjävedellä, mutta matalampi kuin Joutsassa tai Konnevedellä.

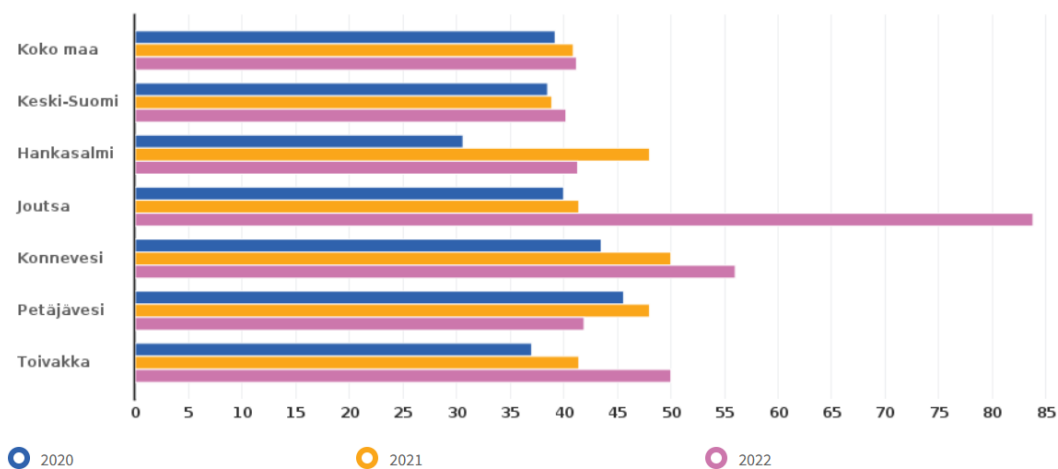
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

info ind. 5477 Sukupuoli: Yhteensä



Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

info ind. 5478 Sukupuoli: Yhteensä



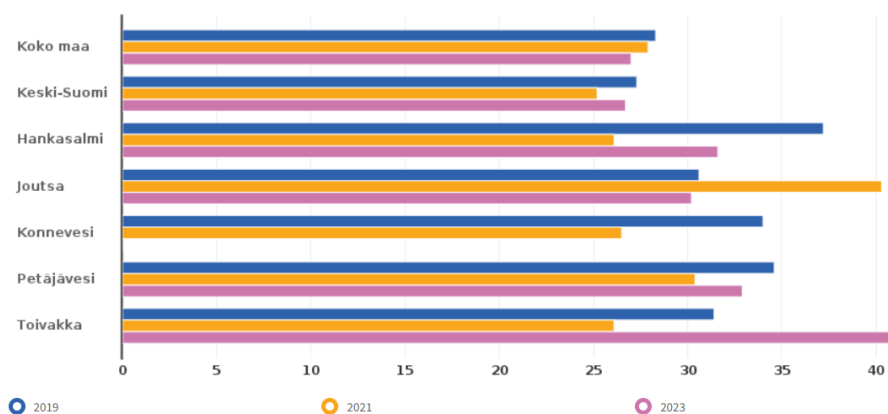
Lähde [Sotkanet](#)

ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluista. Kyselyyn vastaavat perusopetuksen 4., 5., 8. ja 9. luokkien oppilaat.

Kouluterveyskyselyn mukaan toivakkalaiset yläkouluikäiset 8. ja 9. luokkalaisten harrastavat hengästyttävää liikuntaa liian vähän. Fyysisen aktiivisuuden perussuosituksen mukaan 13 - 18-vuotiaiden tulee liikkua 1-1½ tuntia päivässä. Päivittäiseen liikunta-annokseen tulisi sisältyä useita vähintään 10 minuuttia kestäviä reippaan liikunnan jaksoja. Vähintään 3 kertaa viikossa tulisi harrastaa lihaskuntaa, liikkuvuutta ja luiden terveyttä edistävää liikuntaa. (Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7 - 18-vuotiaille. Helsinki: Opetusministeriö ja Nuori Suomi ry., 2008.) Edes pelkkä koululiikunta ei siis riitä täyttämään tätä suositusta, vaan nuorten tulisi liikkua suosituksen mukaisesti myös koululiikunnan lisäksi. Tässä olisi selvästi yksi asia, johon nuorten kohdalla olisi pystyttävä vaikuttamaan ja ennaltaehkäisemään osuuden kasvaminen. Pohja liikunnalliseen elämäntapaan luodaan jo lapsena. Tällä hetkellä liikumattomuus aiheuttaa yhteiskunnassa enenevässä määrin kuluja ilmeten esimerkiksi erilaisina sairauksina. Myös Toivakan 4.-5. luokan oppilaat liikkuvat tuoreimman kouluterveyskyselyn mukaan vähemmän kuin edellisen kyselyn ajankohtana.

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 3905 Sukupuoli: Yhteensä



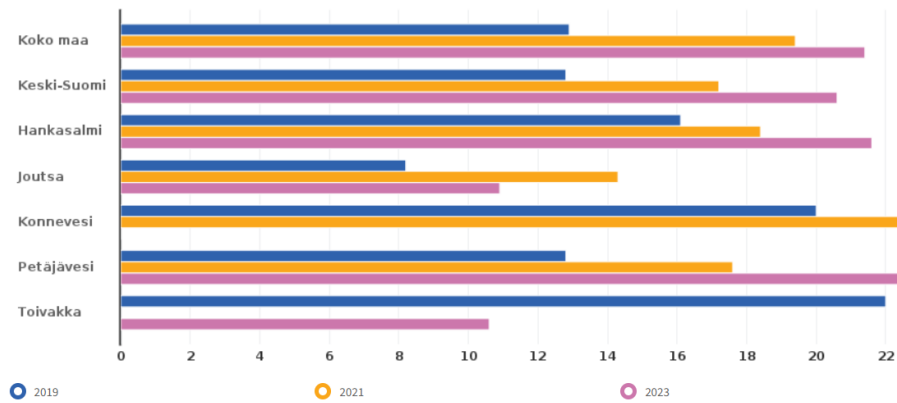
Lähde Sotkanet

Kouluterveyskyselyn mukaan terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien toivakkalisten 8. ja 9. luokkalaisten osuus on 23,4 % vastaajajoukosta. Verrattuna muihin vertailukuntiin Konneveettä lukuun ottamatta, tilanne on Toivakassa kuitenkin hyvä. Samaten verrattuna Keski-Suomeen tai koko maahan. Vertailuvuoteen 2021 verrattuna kasvua on tapahtunut kuitenkin yli 114 %:a. Toisaalta vastanneiden prosentuaalinen osuus nyt samalla tasolla kuin ennen koronaa v. 2019. Taustalla vaikuttaviin tekijöihin täytyy pureutua ja pohtia myös sitä, mikä aiheutti osuuden roiman pienenemisen vuodesta 2019 vuoteen 2021. On yleisesti tiedossa, että lapset ja nuoret olivat koronasta runsaasti kärsinyt väestöryhmä ja koronan jäljet näkyvät vielä pitkään heidän elämässään. Terveydentilan huonoksi kokemiseen voi vaikuttaa myös yleinen liikumattomuuden lisääntyminen.

Vaikka terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien määrä on Toivakassa kasvanut, on kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokevien osuus vähentynyt viime vuosina. Osuus on selvästi pienempi kuin muilla vertailualueilla. Vuodelta 2021 Toivakan tulosta ei ole saatavilla.

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 328 Sukupuoli: Yhteensä

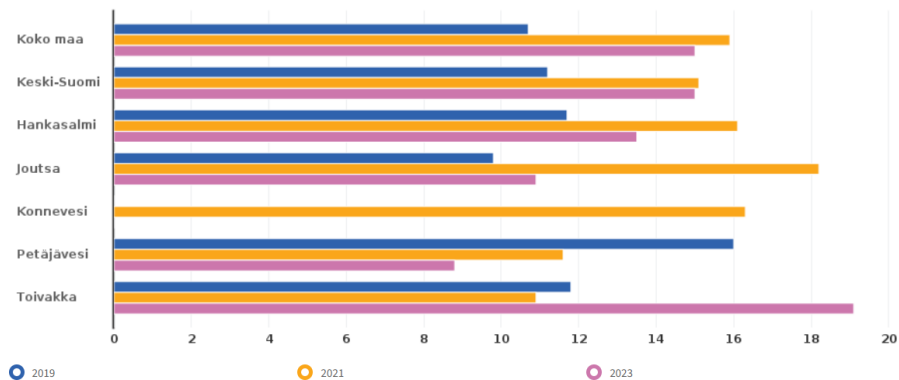


Lähde Sotkanet

Yksinäisyys on myös selvästi nähtävissä toivakkalaisten 8. ja 9. luokkalaisten vastauksissa. Toivakassa yksinäisyyttä koettiin hieman enemmän kuin vertailukunnissa, maakunnallisesti ja koko maassa. Prosenttiosuus kasvoi selvästi, lähes tuplaantui, vuodesta 2021.

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4712 Sukupuoli: Yhteensä



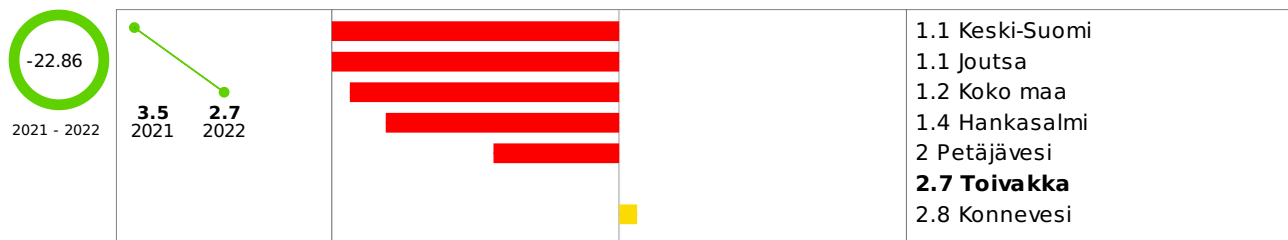
Lähde Sotkanet

Huolestuttavaa on myös se, että niiden toivakkalaisten 8.-9. luokkalaisten osuus, jotka ovat tyytyväisiä elämäänsä, on tippunut selvästi vuodesta 2021 (indikaattoritieto aikaisemmin). Tyytyväisiä elämäänsä on n. 2/3 vastaajista. Toisaalta tilanteemme on parempi verrattuna muihin vertailukuntiin. 4.-5. luokkalaisten osalta huolestuttavaksi asiaksi kouluterveyskyselyssä nousi tupakkatuotteiden ja sähkösavukkeiden käyttö. 10% vastanneista 4.-5. luokkalaisista kertoi kokeilleensa sähkö tupakkaa. Tämä ei ole oppilasmäärällisesti kovin suuri määrä oppilaistamme, mutta huolestuttavaa on myös kokeilun yleistyminen edellisestä mittausajankohdasta vuodesta 2021. Ilahduttavaa on se, että meillä oppilaille maistuu koululounas. Koulukiusaamista säännöllisesti oli 4.-5. luokkalaisten kokemana on vähän verrattuna muihin kuntiin, maakuntaan tai koko maahan. Siinä oli tapahtunut myös voimakasta laskua edellisestä mittauksesta. Meillä on myös erittäin suuri osuus 8.-9. luokan oppilaista kouluterveyskyselyn mukaan raittiita eli eivät käytä alkoholijuomia. Vertailukohteisiin nähden tilanteemme on erittäin myönteinen ja kehityssuunta on myös ollut viime vuosina myönteinen. Vaikka meillä on kehitettävää ja monia asioita joihin puuttua, meillä on myös todella ilahduttavia asioita, joista tulee yrittää pitää kiinni.

NUORET JA NUORET AIKUISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

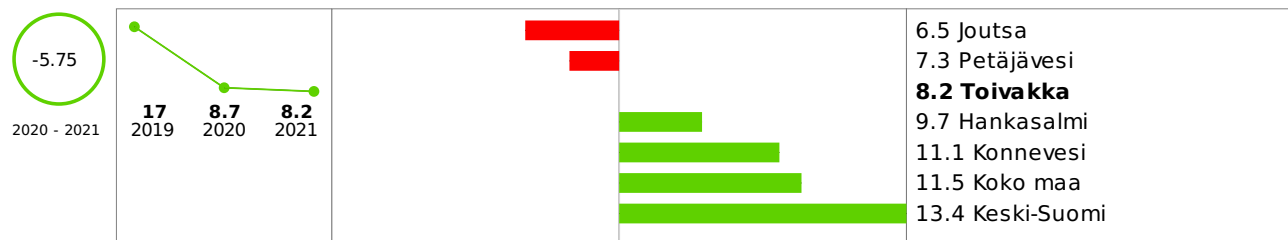


Indikaattori ilmaisee mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden (F00 - F99) vuoksi työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuuden prosentteina 16 - 24-vuotiaasta väestöstä tilastovuoden lopussa.

Osuus on viime vuosina hieman laskenut, mutta Toivakassa se on kuitenkin edelleen korkeampi kuin Keski-Suomessa tai koko maassa. Vertailukuntiin verrattuna ainoastaan Konnevedellä osuus on yhtä korkea kuin Toivakassa. Kaiken kaikkiaan puhutaan kuitenkin hyvin pienestä prosenttiosuudesta.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Alioikeuksissa tuomitut 15 vuotta täyttäneet henkilöt / 1 000 vastaavan ikäistä



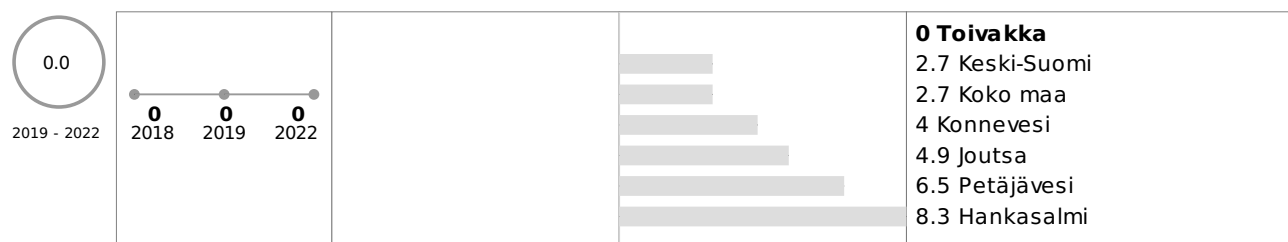
Rikoksista syylliseksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä



Tämä indikaattoritieto on jo vanhaa, mutta tuoreempaa ei ollut saatavilla. Toivakan tilanne verrattuna muihin vertailukohteisiin on selvästi korkein. Tämä vaatisi jollakin tavalla nykytilanteen tarkastelua ja tiedon keräämistä.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)



NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

Nuorista on tähän hyvinvointiraporttiin melko vähän indikaattoritietoa saatavilla. Syynä tähän on se, että Toivakassa ei ole toisen asteen oppilaitoksia ja toivakkalaiset nuoret vastaavat hyvinvointia käsitteleviin kyselyihin toisten paikkakuntien oppilaitoksissa, jolloin tieto kohdentuu näille paikkakunnille ja on meidän saavuttamattomissa. Esimerkiksi päihteisiin liittyvä tieto kouluterveyskyselyllä kerättyinä jää saamatta ja muutoin tuoretta tilastotietoa toivakkalaisten nuorten päihteidenkäytöstä ei löytynyt tähän raporttiin. Kouluterveyskyselyn tuloksia käsitellään kappaleessa Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet ja tulokset kohdentuvat 4.-5. luokkalaisiin ja 8.-9. luokkalaisiin, jotka luokitellaan varhaisnuoriksi (12-15v.). Kunnassa ei myöskään systemaattisesti tehdä omaa tiedonkeruuta peruskoulun jälkeen nuorten hyvinvoinnista, joten tietoa on vähän saatavilla.

Toivakassa nuorten hyvinvointia on tuettu paitsi koulu- ja vapaa-aikaa siltaavalla koulunuorisotyöllä, myös kehittämällä nuorten vapaa-ajan tiloja ja toimintaa Vakkari- nuorisotilassa. Uudet ja uudistetut nuorisotilat ovat olleet nuorille signaali päättäjiltä ja kunnalta, että heihin halutaan panostaa, he ovat tärkeitä ja heidän hyvinvointinsa on merkityksellistä. Nuorisoa osallistettiin vahvasti jo nuorisotilojen suunnitteluvaiheessa.

Koulutyössä nuorten ääni kuuluu oppilaskunnan hallituksen kautta, tukioppilastoiminnassa ja arjen oppimistilanteissa. Nuorten sanoittamat perusopetuksen arvot pohjaavat opetussuunnitelman arvoihin, mutta ovat nuorten omista tarpeista lähtöisin. Nuorten arvotiivistelmä muodostaa koulujen arvopohjassa vahvan perustan ja on jatkuvasti esillä mm. koulujen kotisivuilla.

Me oppilaat arvostamme

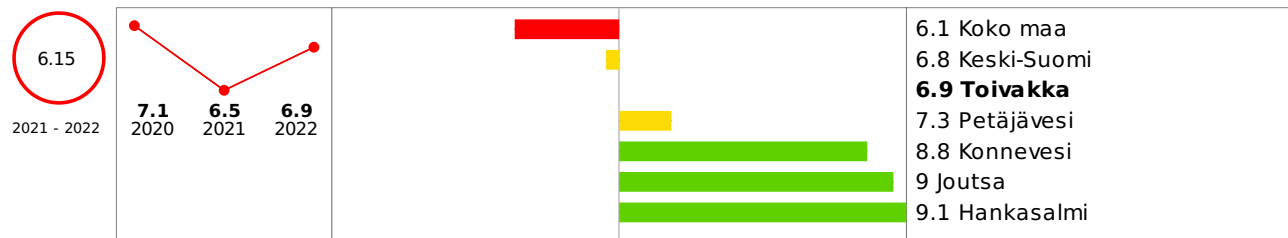
- yhteisen turvallisuuden ylläpitämistä
- vastuun kantamista omista teoista ja sanoista
- jokaisen ihmisen ainutlaatuisuutta ja sitä kuinka kaikki kunnioittavat toisiaan
- liikuntamahdollisuuksia koulupäivän aikana, erityisesti turnaukset innostavat osallistumaan ja sitoutumaan koulumme toimintaan.
- apua ja tukea nykyistä ja tulevaa varten.

Nuorten ääntä emme saa koskaan sivuuttaa tai olla kuulematta.

TYÖIKÄISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

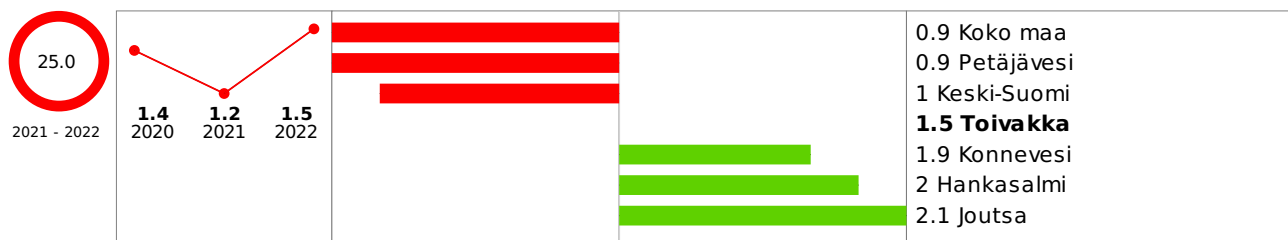


Indikaattori ilmaisee työkyvyttömyyseläkettä vuoden lopussa saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajoen suhteellinen osuus on Toivakassa korkeampi kuin edellisellä vuonna. Tulee kuitenkin muistaa, että 0,4 prosenttiyksikön muutos pienen väkiluvun kunnassa saattaa tarkoittaa vain vähäistä henkilö määrää.

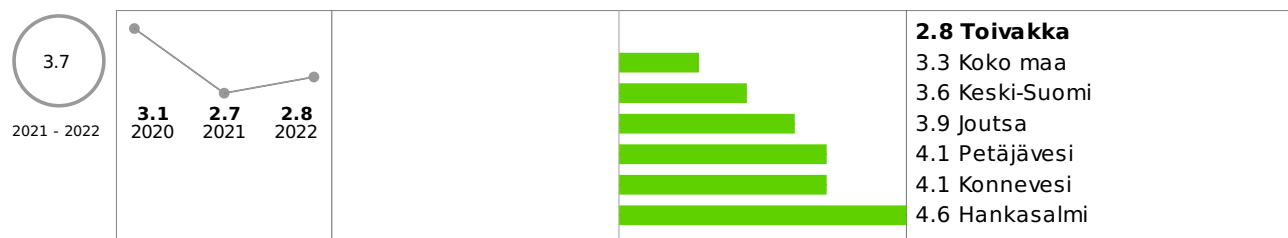
Vertailukuntiin verrattaessa Toivakassa työkyvyttömyyseläkettä saadaan suhteellisesti vähiten. Osuus on Keski-Suomen maakunnallisella tasolla.

Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista



Indikaattori ilmaisee tuki- ja liikuntaelinsairauksien (M00 - M99) vuoksi työkyvyttömyyseläkkeellä vuoden lopussa olleiden 16 - 64-vuotiaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä



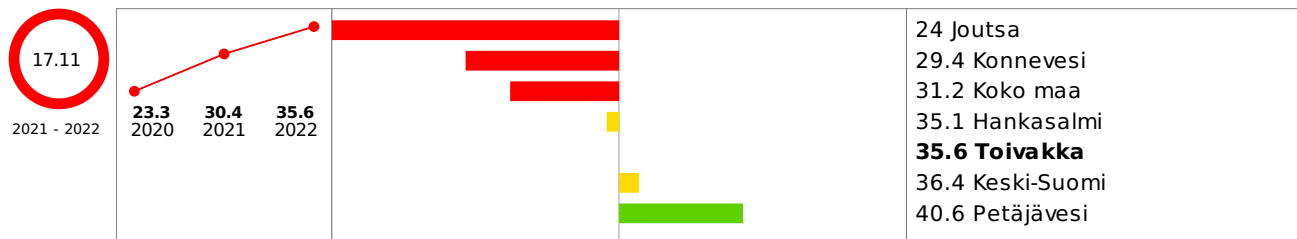
Indikaattori ilmaisee mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden (F00 - F99) vuoksi työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuuden prosentteina 25 - 64-vuotiaista väestöstä tilastovuoden lopussa. Työkyvyttömyyseläkkeet käsittävät toistaiseksi myönnetty eläkkeet ja määräaikaisten kuntoutustuet.

Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista



Indikaattori ilmaisee verenkiertoelinten sairauksien (ICD-10-koodit I00 - I99) vuoksi työkyvyttömyyseläkkeellä vuoden lopussa olleiden 16 - 64-vuotiaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä.

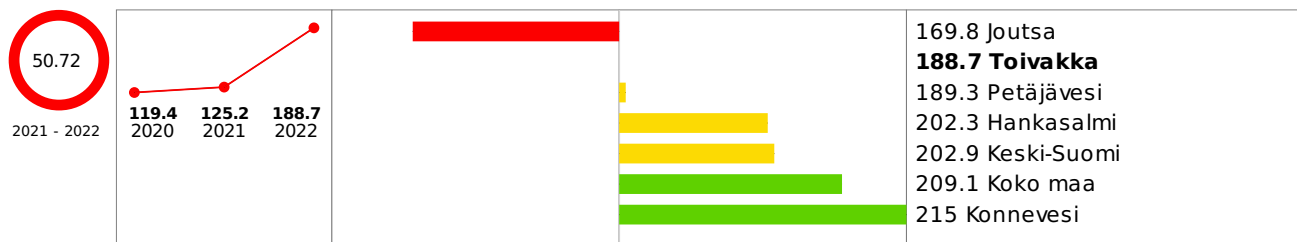
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä



Indikaattori ilmaisee mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden perusteella sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai YEL-päivärahaa saaneiden 25-64 -vuotiaiden osuuden vastaavanikäisestä väestöstä.

Toivakassa kasvua on vuodesta 2021 vuoteen 2022 tapahtunut n. 5 henkilöä/1000 asukasta kohden. Suhteellisesti kasvua on tapahtunut n. 17%. Huomioitava suhteellisessa prosenttiosuudessa väkiluvun pienuus, jonka valossa kasvu näyttää suurena. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden osuus on vertailukunnista Konneveden ja Joutsan nähtä suuri, mutta vastaa kuitenkin koko Keski-Suomen tasoa. Toisaalta vertailukunnista Petäjävellä sairauspäivärahaa saaneiden osuus on vielä suurempi.

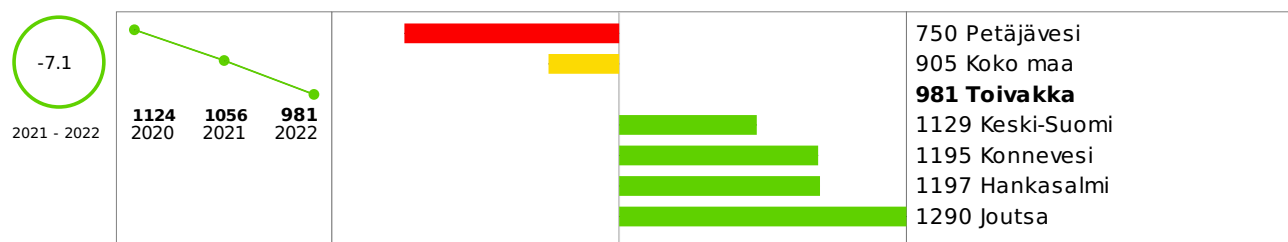
Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä



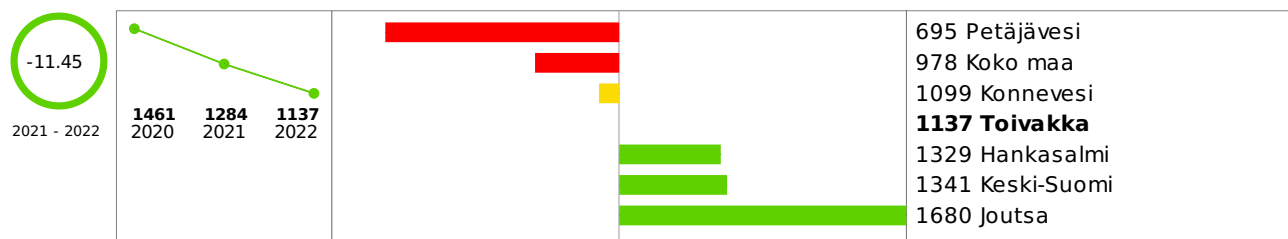
Indikaattori ilmaisee Sairausvakuutuslain mukaista päiväraha korvausta (sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, YEL-päivärahaa, tartuntatautipäivärahaa tai luovutuspäivärahaa) vuoden aikana vähintään yhdeltä päivältä saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osuuden tuhatta vastaavanikäistä kohti.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä



Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä



Lääkärikäynnit ovat olleet laskussa sekä 15-49 -vuotiaiden että 50-64 -vuotiaiden ikäryhmien osalta. Vertailukuntiin verrattuna tilanteemme on melko hyvä. 15 -49 -vuotiaiden osalta vain Petäjävedellä käyntejä on ollut vähemmän kuin Toivakassa ja tässä ikäryhmässä käyntimäärämme on vain hivenen koko maan vertailulukua korkeampi. 50-64 -vuotiaiden ryhmässä Petäjävedellä ja Konnevedellä käyntejä on ollut vähemmän, kun taas Hankasalmella ja Joutsassa käyntejä on ollut selvästi enemmän. Pohdintaa voimme tehdä myös siitä, onko palvelujen saatavuus ollut hyvä ja näkykö tämä käyntikerroissa.

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Työkyvyttömyyseläkettä Toivakassa saavien 25-64 -vuotiaiden osuus 6,9 % vastaavanikäisestä väestöstä on kuta kuinkin Keski-Suomen ja koko maan tasolla ja alhaisin verrattuna vertailukuntiin. Yleisin työkyvyttömyys eläkkeen syy valituista indikaattoreista on erilaiset mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt. Seuraavaksi suurin osuus Toivakassa syntyy tuki- ja liikuntaelinsairauksista johtuvista työkyvyttömyyseläkkeistä.

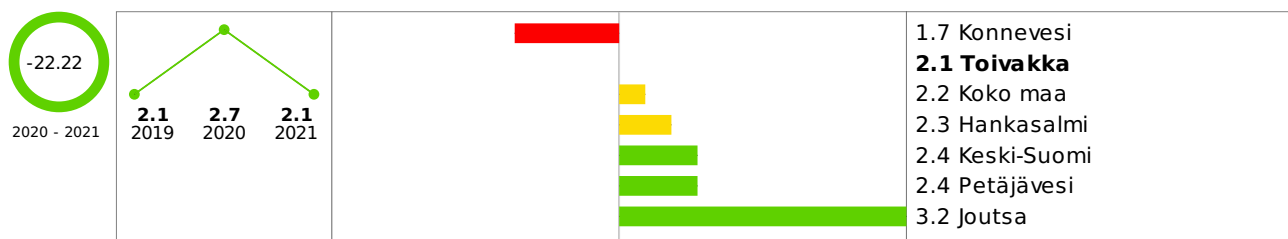
Sairauspäivärahan saajien määrä on ollut selvässä kasvussa vuodesta 2021. Korona aiheutti varmasti kasvua edelleen vuonna 2022 sairauspäivärahan saajien määrässä. Tämä on indikaattori, jota tulevaisuudessa kannattaa tarkkailla.

Terveystilasta ei ole tällä hetkellä laajempaa tilastotietoa käytettävissä, sillä hyvinvointialueuudistuksen myötä on kehitteillä kansallinen terveystilasto, joka kokoaa yhteen aiempaa laajemmin tietoa väestön terveydestä sekä toiminta- ja työkyvystä. Indeksien laskennassa käytetään monipuolisesti Kelan, Terveystietokeskuksen ja hyvinvoinnin laitoksen, Eläketurvakeskuksen ja Tilastokeskuksen ylläpitämiä rekisteritietoaineistoja. Tämä käyttää korvaa osaltaan THL:n sairastavuusindeksin, jota on perinteisesti käytetty tässä yhteydessä kuntalaisten terveyttä kuvaavana indikaattorina. Nyt saatavilla oleva tieto on vuodelta 2019, joten sitä ei enää nosteta tässä raportissa esille.

IKÄIHMISET

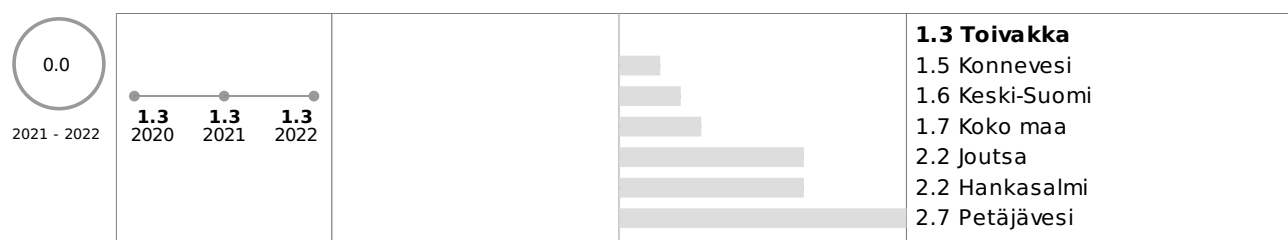
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä



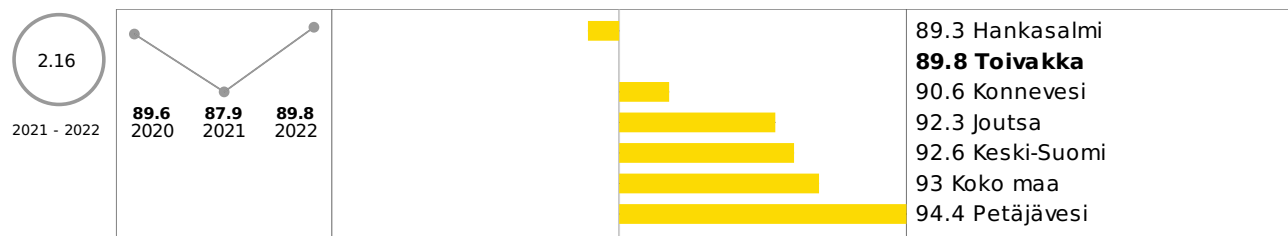
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä



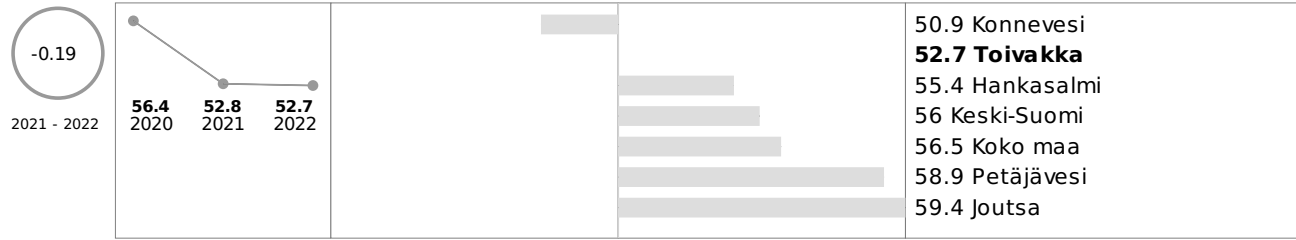
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä



Indikaattori ilmaisee vuoden lopussa kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Indikaattoria laskettaessa kotona asuviksi laskettiin muut kuin sairaaloissa ja terveyskeskuksissa pitkäaikaishoidossa, vanhainkodeissa, vanhusten tehostetussa palveluasumisessa, kehitysvammalaitoksissa tai kehitysvammaisten autetussa asumisessa olleet. Väestötietoina käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa. Tässä Toivakan kunta on saavuttanut tavoitettaan eli pystynyt turvaamaan mahdollisimman usealle mahdollisimman pitkään kotona asumista.

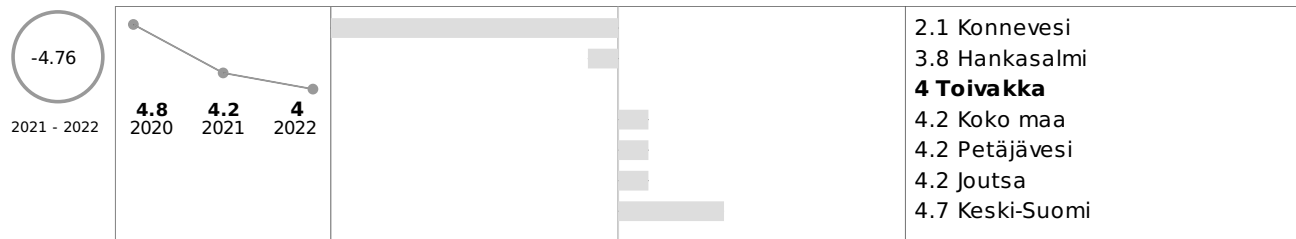
75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asutokunnat, % vastaavan ikäisten asutokunnista



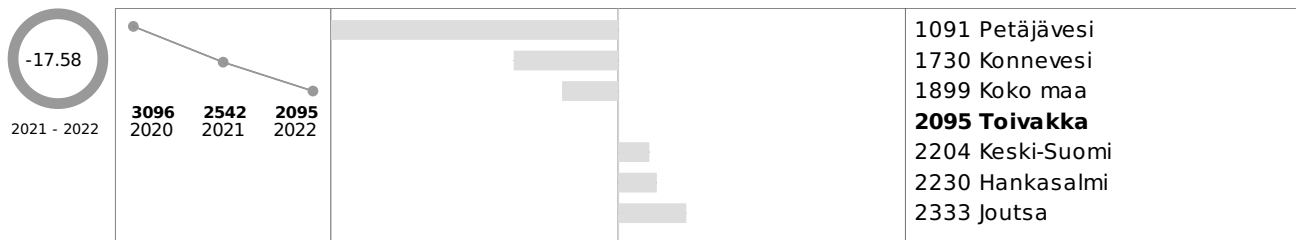
Toivakassa 75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asutokuntia oli hieman yli puolet ikäryhmän asutokunnista. Luku on kuitenkin alhaisempi kuin kaikissa muissa vertailukohteissa Konnevetä lukuun ottamatta.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä



Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä



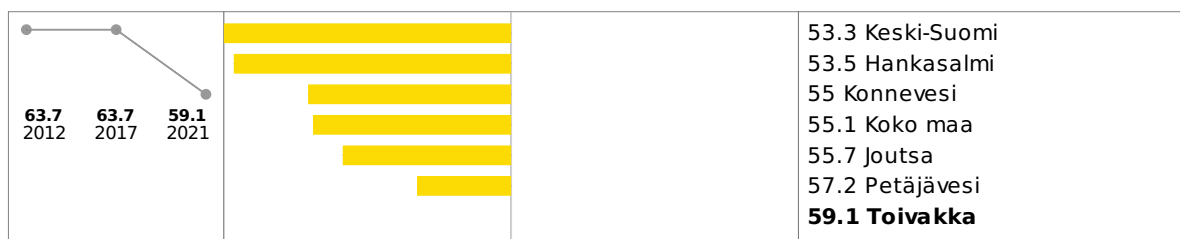
Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi, %



KAIKKI IKÄRYHMÄT

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %



Indikaattori mittaa kuntalaisten osallistumista kunnalliseen poliittiseen päätöksentekoon. Sen sijaan indikaattorin ei voida sanoa mittaavan validisti yleistä osallisuutta, sillä ihmiset osallistuvat yhteiskunnalliseen elämään lukemattomilla eri tavoilla esim. osallistumalla ei-poliittiseen yhdistystoimintaan tai erilaisiin joukkoharrastuksiin.

Poliittinen osallistuminen ja tunne siitä, että voi vaikuttaa itseä koskeviin yhteiskunnallisiin asioihin, on tärkeä hyvinvoinnin osa-alue, osa poliittisten resurssien kokonaisuutta. Edustuksellisen demokratian peruslähtökohta on, että kaikki osallistuvat päätöksentekoon, sillä osallistuminen ruokkii myös vastuun tunnetta yhteiskunnasta. Jos äänestysprosentti olisi 100, niin kansan eri kerrostumat tulisivat katetuksi kunnanvaltuustossa. Äänestysaktiivisuudessa on vaihtelua kuntien välillä. Pieni äänestysprosentti voi heijastaa sitä, että kiinnostus politiikkaan, usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin, poliittisten tapahtumien seuraaminen ja tiedot poliittisista asioista kunnassa ovat vähäisiä, yleisemmin siis passivoituminen. Taustalla voi myös olla aktiivinen protestointi, etenkin mikäli noudatettu politiikka ei miellytä tai kun sopivia ehdokkaita ei ole tarjolla. Huono äänestysaktiivisuus voi liittyä myös väestörakenteeseen, sillä äänestäminen on yleisintä vanhempien ikäryhmien ja korkeasti koulutettujen parissa.

Osallistumisen muotoja on kuitenkin lukuisia (mielenosoitukset, toiminta sosiaalisessa mediassa, ay-toiminta, erilaiset kansalaistotelemattomuuden muodot) eikä näidenkään suhde poliittiseen vaikuttamiseen ole yksiselitteinen. Äänestysaktiivisuus kuvastaa tätä ulottuvuutta siis vain osittain.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta

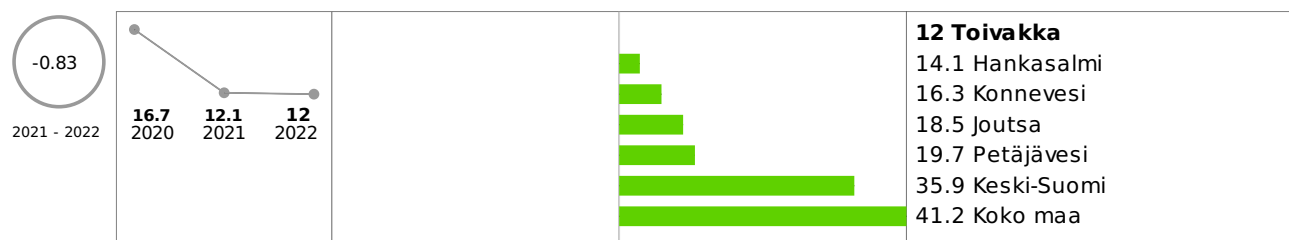


Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

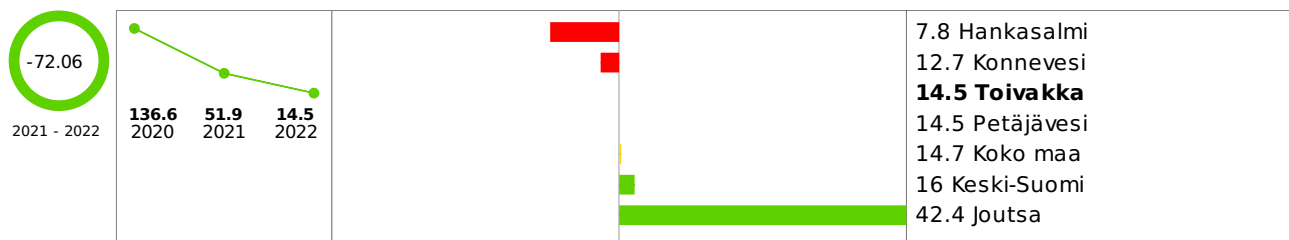


Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä on pienempi kuin Joutsassa tai Hankasalmella, mutta huomattavasti suurempi kuin Petäjävedellä ja Konnevedellä. Määrä on hieman vähäisempi kuin koko maassa ja Keski-Suomessa.

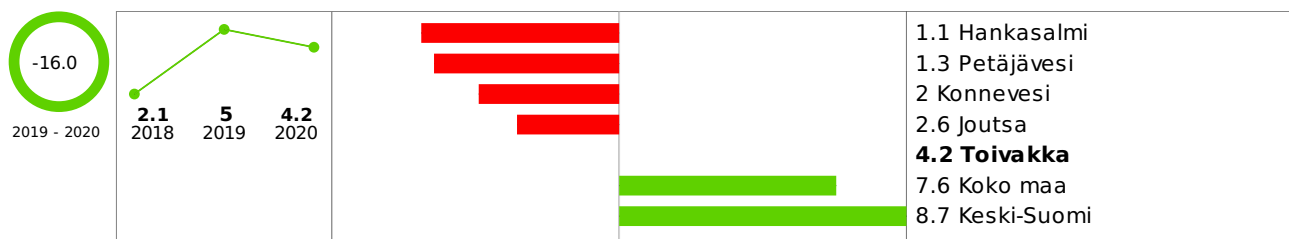
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta



Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikennerikkomukset / 1 000 asukasta

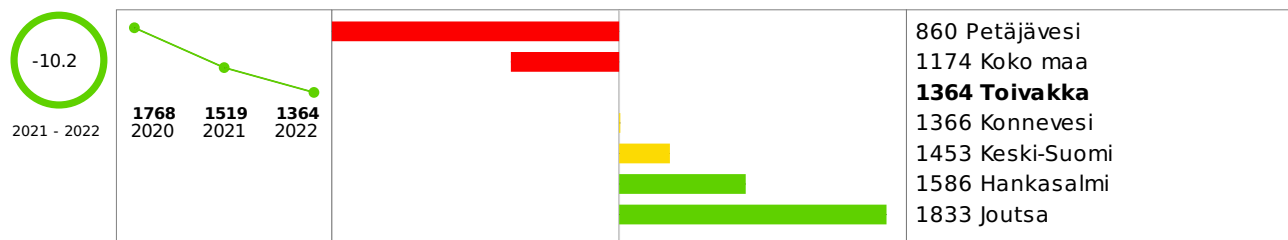


Päihtyneiden säilöönnotot / 1 000 asukasta



Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta



Vapaa-aika

Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä



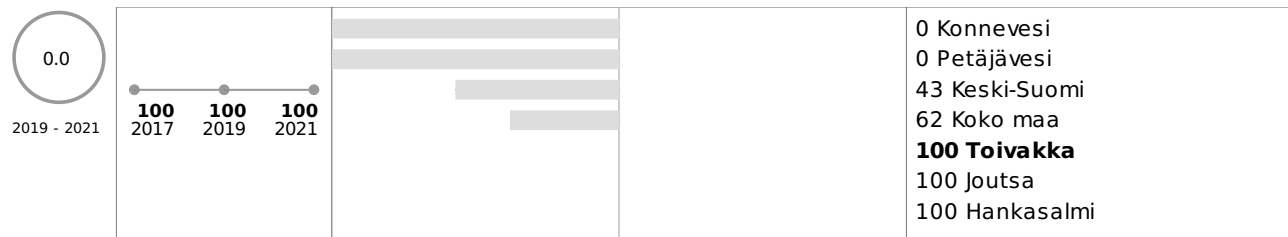
Indikaattori kuvaa liikunnan edistämisestä kunnassa vastaavan tahon terveydenedistämisaktiivisuutta. Tässä on tapahtunut hyvin suuri lasku.

Muut palvelut

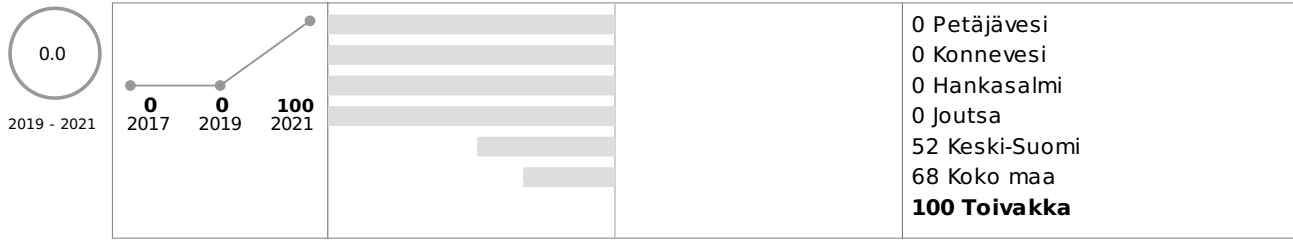
Hyvinvointikertomus hyväksytty valtuustossa, % tiedot toimittaneista alueen kunnista



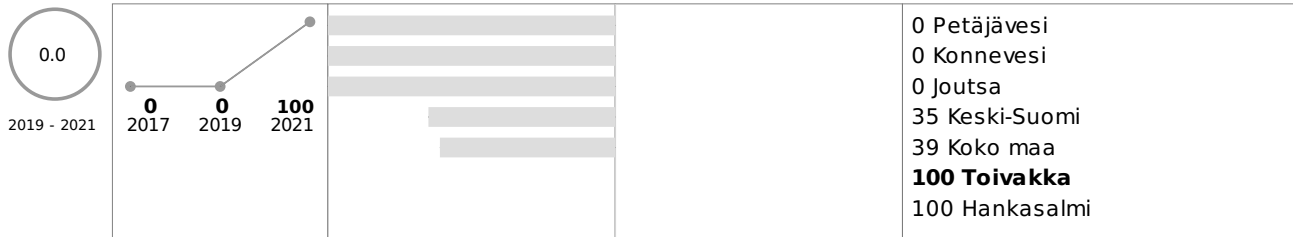
Väestöryhmien välisten terveyserojen raportointi valtuustolle, % tiedot toimittaneista alueen kunnista



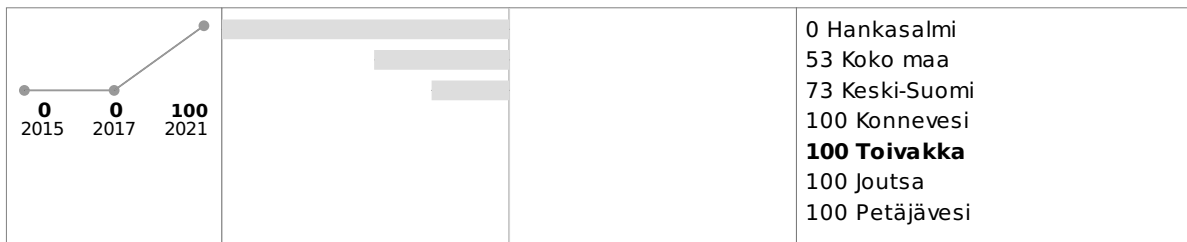
Asukkaiden osallistumiskeinot kuvattu kunnan verkkosivuilla, % tiedot toimittaneista alueen kunnista



Ennakoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa, %



Turvallisuussuunnitelman perusteella on päätetty toimenpiteistä luottamushenkilöjohdossa, %



KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

OSALLISUUS

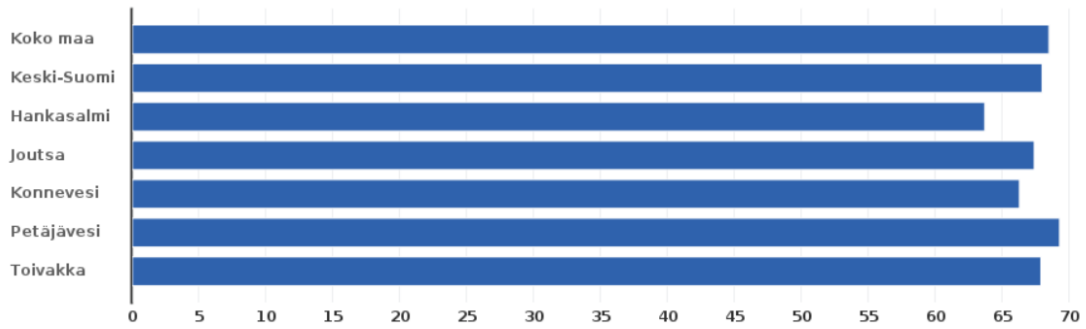
Suoraan Toivakkaan kohdistuvaa indikaattoritietoa oli tähän osioon melko vähän saatavilla. Terve Suomi -tutkimus tuottaa luotettavaa ja ajankohtaista tietoa Suomessa asuvan aikuisväestön terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista sekä edellä mainituissa asioissa tapahtuneista muutoksista ja niiden tulevasta kehityksestä. Tutkimuksen avulla seurataan myös koronaepidemian pitkäaikaisia vaikutuksia väestön terveyteen ja hyvinvointiin sekä muodostetaan tilannekuva hyvinvointialueiden käyttöön.

Terve Suomi -tutkimuksen tuloksista saadaan alueellista tietoa myös keskisuomalaisten hyvinvoinnista. Tutkimuksessa tiedusteltiin mm. yksinäisyydestä. Itsensä yksinäiseksi tuntevien keskisuomalaisten osuus on 10,7 %. Erittäin heikko osallisuuden kokemus oli 10 %:lla vastaajista. Kouluteveyskyselyssä lasten ja nuorten osallisuutta tarkastellaan esimerkiksi keskusteluvaikeuksien ja yksinäisyyden kautta. Kouluterveyskyselyssä v. 2023 keskusteluvaikeuksista vanhempien kanssa kertoi 1,6% 4. ja 5. luokan oppilaista. Yksinäisyyttä koki lähes joka viides 8. ja 9. luokkalainen toivakkalainen v.2023 kouluterveyskyselyn vastusten perusteella.

Työikäisten osallisuutta voidaan tarkastella myös esimerkiksi äänestysaktiivisuuden kautta. Toivakassa kuntavaaleissa v.2021 äänestysaktiivisuus oli 59,1%. Eduskuntavaaleissa v. 2023 äänestysaktiivisuus oli 67,9 %, mikä oli hyvin lähellä koko maan (68,5 %) ja maakunnan (68%) äänestysaktiivisuutta ja korkeampi kuin vertailukunnissa Petäjävetä lukuun ottamatta. Hyvinvointialueen vaaleissa 2022 Toivakassa äänioikeutta käytti 51,3 % äänioikeutetuista ja osuus olis suurin vertailukohteisiin nähden.

Äänestysaktiivisuus eduskuntavaaleissa

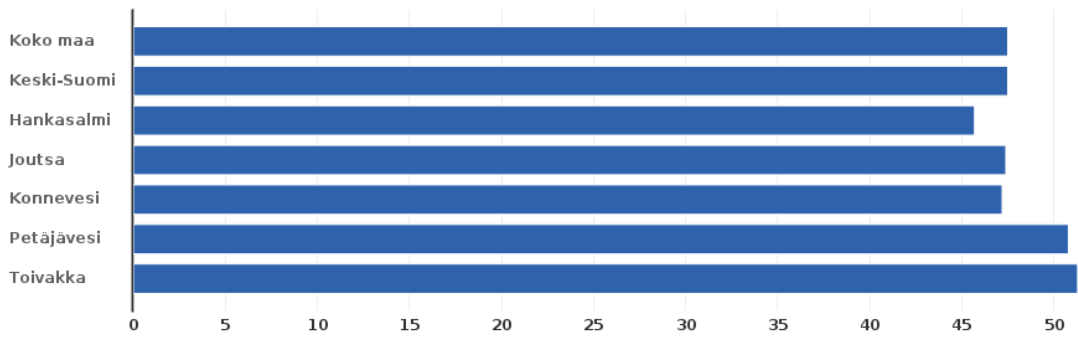
info ind. 3077 Sukupuoli: Yhteensä



2023

Äänestysaktiivisuus hyvinvointialuevaaleissa

info ind. 229 Sukupuoli: Yhteensä



2022

Lähde Sotka.net

1.1 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

SIVISTYSPALVELUT

HYVINVOINTI VARHAISKASVATUKSESSA

Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatuspaikkaan tarpeen mukaan. Lasten varhaiskasvatus sisältää kunnallisen varhaiskasvatuksen ja avoimet varhaiskasvatuspalvelut, kunnan kustantaman Kelan maksaman lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen sekä yksityisen hoidon palvelusetelin. Vuonna 2022 kunnallista varhaiskasvatusta toteutettiin vuoropäiväkotit Touhuvakassa, jossa toimi Vakkarin tiloissa toukokuusta 2022 alkaen 1-2 -vuotiaiden ryhmä, Touhuvakassa toimi kaksi 2-4-vuotiaiden ryhmää ja 5-vuotiaiden ryhmä sekä kerhoryhmä keväällä 2022. Lisäksi varhaiskasvatuspalvelua annettiin Kankaisilla Ruuhiryhmässä ja Toivakan koulukeskuksen esiopetustiloissa. Palvelusetelillä tarjottiin yksityistä perhepäivähoitoa Toivakassa. Varhaiskasvatusta järjestettiin myös seudullisesti Jyvässeudun päivähoitoverkostokuntien ja tarvittaessa muidenkin lähikuntien palveluissa ostopalveluna tai yksityisen hoidon palvelusetelin turvin.

Varhaiskasvatusjohtaja toimi molempien päiväkotien johtajana ja varhaiskasvatuksen erityisopettajana toimi hanketyöntekijä. Varhaiskasvatuksessa oli mitoitusten mukainen henkilöstö v. 2022 (on edelleen). Varhaiskasvatusryhmissä toimi yksi varhaiskasvatuksen opettaja ja kaksi lastenhoitajaa.

Toivakan kunnan varhaiskasvatuksen lapsimäärä on ollut kasvussa ja päiväkotien täyttöaste lähellä sataa prosenttia, vaikka syntyvyys on hienoisessa laskussa. Varhaiskasvatuspalveluiden riittävyys turvataan sekä kasvavan kysynnän edellyttämiä luovia tilaratkaisuja pohditaan.

Toukokuussa 2022 kunnallisessa hoidossa oli 119 lasta ja joulukuussa heitä oli 98, joista Ruuhiryhmässä 29 lasta, joista 5 kerholaista, Touhuvakassa 54 lasta ja 15 lasta esiopetuksen kerhotoiminnassa kirkonkylällä. Kaikkiaan varhaiskasvatuksessa lasten lukumäärä vuoden 2022 lopussa oli 110 kerholaiset mukaan luettuna. Toivakassa oli v. 2022 127 1-6 v. lasta. Viime vuosina suuntana on ollut, että yhä useampi varhaiskasvatusikäinen lapsi on varhaiskasvatuspalvelujen piirissä.

Hyvinvointia tukevia tekijöitä v. 2022 olivat mm. alle 2- vuotiaiden ryhmän perustaminen omiin tiloihin ja kolmitasoisen tuen lakimuutos. Toimintavuoden teemana oli tunne- ja kaveritaitojen tukeminen. Toivakassa varhaiskasvatuksessa hyvinvointi koostuu seuraavista elementeistä. Varhaiskasvatuksen tavoitteiden muodostamista ohjaavat lapsen osallisuus ja kiinnostuksenkohteiden huomiointi. Toivakan varhaiskasvatuspalveluissa hyvinvointia tarkastellaan seuraavien näkökulmien kautta:

LAPSEN PSYKKINEN JA SOSIAALINEN HYVINVOINTI

- osallisuuden kokeminen, kuuleminen
- tunnetaidot
- kaveritaidot vs. akateemiset taidot
- kiusaamisen ehkäisy: kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma
- vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus: esim. hakutilanteissa kannustetaan vanhempaa antamaan huomio lapselle

LAPSEN FYYSINEN HYVINVOINTI

- liikkuminen: salivuorot, vasun mukainen toiminta, monipuolinen lajivalikoima, hyvien liikuntamahdollisuuksien hyödyntäminen, suositusten mukaista hengästyttävää, lapsen luontaista liikkumista tuetaan lapsen turvallisuus huomioiden.
- ravinto: ravinto on ravitsemussuositusten mukaista. Lasta kannustetaan maistelemaan uusia makuja ja tunnistamaan oman ravinnontarpeensa.
- uni: kaikille lapsille on lepohetki iltapäivällä.

KASVU JA OPPIMINEN

- kognitiiviset taidot: varhaiskasvatuksen tehtävä on yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukeminen
- positiivinen pedagogiikka: huomio siihen, kuinka kohdataan lapsi ja ollaan vuorovaikutuksessa niin lasten kanssa kuin työntekijöiden kesken. Huomaa hyvä -materiaali käytössä.
- eskariksi kasvaminen: tutustumiskäynnit eskariin, kaveritaitojen painottaminen, yhteistyö esikoulun kanssa
- kasvun ja oppimisen pulmat, erityistarpeet: kolmitasoinen tuki
- neuvolayhteistyö: 4 -vuotis tarkastus

MEDIAN MAAILMA JA KULTTUURI

- lukutaito: lapsille luetaan ja sanoitetaan asioita ja tilanteita, kielellisen tietoisuuden herättelyä
- mediakasvatus: digitaidot, turvallisuus
- turvataidot: netin maailma, ikärajoista keskustelu
- taidekasvatus: kulttuuriaitta
- yhteistyö kirjaston kanssa: Lukuliikahdus Toivakan kirjastoon
- yhteistyö ev.lut. seurakunnan kanssa

PERHEARKI

- elintavat ja arjen hallinta: vasu-keskustelussa käydään läpi, asiat painottuvat lapsen iän mukaan
- erilaiset perhetilanteet: pyrkimys yksilölliseen huomiointiin
- sosiaaliset verkostot: arjessa pyritään huomioimaan perheiden sosiaaliset verkostot ja tarvittaessa annetaan tukea.

VANHEMMUUS

- vanhemmuustaidot: vasu -keskusteluissa käydään läpi, rajojen asettamisen taidot
- tunnetaidot: vanhempien tunteiden salliminen esim. kipeitä asioita käsiteltäessä
- vanhemman psyykkiset/fyysiset ongelmat: lapsen edun toteutumisen tukeminen vanhempien haasteellisessa tilanteessa, yhteistyön tekeminen eri tahojen kanssa (v. 2023 alkaen Hyvaks kanssa)
- yksinäisyys: osallisuus, kuuleminen, vanhempien kohtaaminen päivittäin, tarjotaan mahdollisuutta pidemmille keskusteluille yksilöllisen tarpeen mukaan, vasukeskustelut, vanhempainillat

RAVITSEMUS

Varhaiskasvatuksessa noudatetaan terveyttä ja iloa- ruokailusuosituksia:

Ruokailu on tärkeä osa varhaiskasvatusta. Laadukkaat, terveelliset ja monipuoliset ateriat edistävät lasten hyvinvointia ja terveyttä. Koska makumieltymykset ja ruokatottumukset kehittyvät lapsuudessa ja säilyvät suurelta osin aikuisuuteen, on varhainen lapsuus tärkeä ajankohta vaikuttaa ravitsemukseen. Yhdessä syöminen on oppimisen kokemus, yhteisessä ruokapöydässä opitaan hyviä pöytätapoja ja toisten huomioon ottamista. Pöytäkeskusteluilla opitaan ruuan ja rauhallisen syömisen arvostusta. Parhaimmillaan yhdessä syöminen on mukava ja kiireetön hetki sekä lapsille että henkilökunnalle. Suositus huomio lasten terveyden ja ravitsemuksen tavoitteiden ja toteutuksen lisäksi myös ympäristökasvatuksen. Kestävää kehitystä edistetään suosimalla muun muassa kotimaisia vihanneksia, juureksia, viljaa, perunaa ja kalaa. Varhaiskasvatus vastaa lasten ruokakasvatuksesta ja ruokahuolto tukee tavoitteita yhteistyön avulla.

HYVINVOINTI ESI- JA PERUSOPETUKSESSA

Toivakan kunnan perusopetuksessa toimii kaksi koulua, Toivakan koulukeskus ja Kankaisten kyläkoulu. Toivakan

koulukeskus on vuosiluokat 0–9 käsittävä yhtenäiskoulu. Osa yhtenäistä perusopetusta on myös Kankaisten kylän 0–6 vuosiluokat käsittävä koulu. Keväällä 2022 on koulukeskuksessa ollut esioppilaat mukaan lukien ollut 322 oppilasta ja Kankaisilla esioppilaat mukaan lukien 48 oppilasta. Oppilasennusteet tuleville vuosille ovat hieman laskevia, mutta syntyvyyden vähenemisen laskua on kompensoinut muuttoliike kuntaan.

Kouluyhteisön hyvinvointia ja oppimista on vahvistettu suunnittelemalla koulutyöstä oppilaslähtöistä huomioimalla vahvuudet ja huolehtimalla myönteisestä ilmapiiristä. Toivakan esi- ja perusopetuksen molemmilla kouluilla oli lukuvuosien 2021 - 2022 sekä 2022-2023 painopisteenä tunne- ja vuorovaikutus- sekä turvataidot. Painopiste vaikutti arjen toimintakulttuuriin siten, että kaikkea esi- ja perusopetuksen toimintaa tarkasteltiin suunnittelu- toteutus- ja arviointivaiheessa tunne- ja vuorovaikutussilmälasiin läpi. Näitä taitoja on vahvistettu molemmilla kouluilla kirkastamalla arvoja, laatimalla yhteisiä toimintamalleja ja kehittämällä käytänteitä ja henkilöstön osaamista. Toimenpiteenä on pyritty myös tiivistämään kodin ja koulun välistä yhteistyötä vanhempaintoimikunnan sekä viestinnän keinoin. Toivakan koulukeskuksen vanhempaintoimikunnassa on ollut edustaja jokaiselta luokalta sekä koulun edustaja. Kankaisten kyläkoulun vanhempainyhdistyksellä valitaan hallitus. Vilma-viestintää on pyritty tehostamaan ja sähköisiä lomakkeita on otettu käyttöön. On lisätty tiedotteita ja järjestetty vanhempainiltoja ja vanhempainvartteja.

Oppimisen tuen tarve on moninaistunut ja vaativammankin erityisen tuen tarpeita edelleen on. Vaativan erityisen tuen yhteistyötä tehdään moniammatillisesti paitsi oppilashuollon työntekijöiden, myös mm. Niilo Mäki- instituutin, Valterin Onerva- koulun sekä Kukkulan sairaalakoulun asiantuntijoiden kanssa. Tavoitteena on ollut tarjota vahvaa ja oikea-aikaista oppimisen tukea. Toimenpiteenä kolmiportaista tukea on toteutettu keväällä 2021 laaditun kehittämissuunnitelman mukaisesti. Toivakan kunta osallistui Opetus- ja kulttuuriministeriön sitouttavan kouluyhteistyön verkostohankkeeseen yhtenä seudullisesta kahdeksan kunnan muodostamasta pilottihankkeesta. Sitouttavan kouluyhteistyön kautta saatiin koululle monipuolista neuropsykiatrista kasvatusohjausta, vahvistettiin koulunurisyhteistyötä sekä lisättiin oppimisen ja koulunkäynnin tukea.

Kalenterivuoden 2022 aikana laadittiin hyvinvoinnin vuosikello, jota myös syksyllä 2022 ja keväällä 2023 on päästy pilotoimaan. Hyvinvoinnin vuosikellossa on eri hyvinvointioppimisen teemat järjestelty vuosiluokittaisiin kokonaisuuksiin osaksi arjen koulutyötä. Käyttöön on otettu myös poissaolomalli. Kouluilla on lisäksi suunnitelmallinen toimintamalli kiusaamisen ennaltaehkäisyyn sekä kiusaamistapausten selvittämiseen. Kiusaamisen vastaista ja kiusaamista ennaltaehkäisevää työtä on tehty koulukeskuksella KaMU-tiimin toimesta ja Kankaisilla Kiva Koulu -menetelmin.

Koulujen kerhotoiminta ja harrastamisen Suomen malli pyrkivät aktivoimaan lapsia ja nuoria liikunnalliseen elämäntapaan, ylipäättään aktiivisuuteen, ongelmanratkaisuun ja kokeiluun. Koulukeskuksella oli tarjolla mm. liikuntakerho, joululaulukuoro, välituntikerhoja sekä kepparikerho. Kankaisilla oli puuhakerho. Koulukeskuksella pidetään myös pitkä harrastevälitunti joka päivä, jonka aikana on kevät- ja syysaikaan mahdollisuus liikkua, pelata ja touhuta ulkona, talvisaikaan mahdollisuudet liikkumiselle ja yhdessä tekemiselle laajenevat myös koulun sisä- ja liikuntatiloihin.

Haasteena on ollut oppilaiden oppimisen ja koulunkäynnin sekä oppilaiden hyvinvointioppimisen kasvaneet tarpeet, sillä nämä ovat olleet koko vuoden 2022 selvästi kasvussa osalla lapsista ja nuorista. Hyvinvointioppimisen varmistaminen on ollut tarpeen kaikilla lapsilla ja nuorilla.

PERUSOPETUKSEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan tarkoituksena on vähentää lapsen yksinäistä aikaa ennen ja jälkeen koulupäivän, tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä perhettä ja koulua niiden kasvatustehtävässä. Toiminnan tavoitteita ovat osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Toimintaa järjestetään ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille, sekä kaikille erityisen tuen piirissä oleville oppilaille. Toimintaa järjestetään kunnan vuosittain päättämässä laajuudessa.

Vuonna 2022 aamu- ja iltapäivätoimintaa kehitettiin niin, että tavoitteena oli ohjatumpi toiminta. Toimenpiteenä on ollut ohjaajien opastus ja osaamisen kehittäminen. Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnalle laadittiin toimintasuunnitelma elokuussa 2022. Toimintasuunnitelmassa painopisteesi valittiin tunne- ja vuorovaikutus- sekä turvataitojen

vahvistaminen. Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan paikan saivat kaikki toimintaan mukaan hakeneet. Syksyllä 2022 Toivakan koulukeskuksen aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnassa oli yhteensä 16 lasta ja Kankaisten iltapäiväkerhotoiminnassa oli 3 lasta.

KULTTUURIPALVELUT

Toivakassa kulttuuripalvelut tuottavat laatua ja hyvinvointia elämään ja vapaa-aikaan tarjoamalla kuntalaisille virikkeitä. Kulttuuripalvelut edistävät taiteen harjoittamista ja harrastamista ja paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista. Toivakassa on laadittu vuosille 2022-2023 kunnan esi- ja perusopetuksen kulttuurisuunnitelma Kulttuurivakka, jonka puitteissa tarjotaan kulttuurimahdollisuuksia ja kehitetään kulttuurihyvinvointia. KulttuuriVakan päivittämisestä ovat vastanneet alaluokkien luokanopettaja Toivakan koulukeskuksesta ja Kankaisten kyläkoululta, aineenopettaja Toivakan koulukeskuksesta, vs. kulttuuri- ja vapaa-aikasihteri, kirjastonhoitaja, vs. varhaiskasvatusjohtaja sekä rehtori, sivistyksen toimialajohtaja.

Toivakan kunta on mukana kymmenen keskisuomalaisen kunnan muodostamassa lasten- ja nuortenkulttuurin verkostossa, Kulttuurisaitassa. Kulttuuritoimi järjesti Kulttuuriaitta-yhteistyön kautta kaikille varhaiskasvatusikäisille ja peruskouluikäisille lapsille kulttuuritoimintaa. Varhaiskasvatusikäisille ja alimmille koululuokille tarjottiin Leppäkerttu Pilkkuton -nukketeatteriesitys. Lisäksi työpajana järjestettiin pelipäivä lapsille. Kahdeksaluokkalaiset olivat mukana kulttuurikasvatusohjelma Taidetestaajissa, jonka kautta toteutettiin vierailu taiteen parissa. Yläkouluikäisille järjestettiin vuonna 2022 mediakasvatuspajoja ja graffitimaalausta.

VAPAA-AIKA- JA LIIKUNTAPALVELUT

Vapaa-aikatoimi tuottaa ja kehittää eri tahojen kanssa kuntalaisille monipuolisia vapaa-ajan palveluja. Liikuntatoimen tavoitteena on edistää liikuntaa kaikilla osa-alueilla korostaen väestön terveyttä ja hyvinvointia sekä lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Liikuntatoimi luo ja ylläpitää edellytyksiä kuntalaisten omatoimiselle liikunnan harrastamiselle sekä monipuoliselle ja laajalle järjestötoiminnalle. Toimiva, väestön terveyttä ja aktiivisuutta lisäävä liikuntatoimi on osa kunnan viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta. Toivakan kunnan kunta- ja ympäristöpalvelut huolehtivat liikunta-alueiden kunnossapidosta. Liikunta-alueiden varauksista huolehtii kulttuuri- ja vapaa-aikasihteri (nyk. kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelija). Yksittäisistä koulun tilojen varauksista huolehtii henkilöstö- ja koulusihteri. Vapaa-aikatoimi järjesti vuonna 2022 yhdessä Toivakan Rivakan kanssa kolmet hiihtokilpailut ja metsäjuoksutuokioita. Kesällä 2022 toteutettiin myös lasten uimakoulu. 1.-4. luokkalaisille järjestettiin kesäkerho kesäkuussa.

Osana Harrastamisen Suomen mallia Toivakassa toteutettiin vuonna 2022 Safkakokki-kerhot 3.-4. luokkalaisille ja 5.-6. luokkalaisille ja Sirkuskerho alakoululaisille. Nämä kerhot tukivat lasten ja nuorten hyvinvointia mahdollistamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisan ja maksuttoman harrastuksen koulupäivän yhteydessä.

PERUSTURVAPALVELUT

Tässä raportissa esitellään lyhyt koonti viime vuoden kunnan järjestämistä perusturvapalveluista. Vuoden 2023 alusta näiden palvelujen järjestämisvastuu on siirtynyt hyvinvointialueelle. Seuraavat perusturvapalveluja käsittelevät kappaleet pohjautuvat v. 2022 tilinpäätöskertomukseen.

Lapsiperheet

Lasten hyvinvoinnin ja kasvatuksen turvaamisen tuki perheille tapahtuu monen toimijatahon yhteistyössä. Vanhemmuutta ja arjessa selviytymistä tuettiin ja perheen omia voimavaroja vahvistettiin lapsiperheille tarkoitetulla sosiaalityöllä ja -ohjauksella, kotipalvelulla, perhetyöllä, kasvatus- ja perheneuvonnalla ja ensi- ja turvakotipalveluilla. Lapsiperheiden palveluissa on pyritty ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukeen, jotta ongelmat eivät kärjistyisi. Toimenpiteenä tähän on kehitetty ja vahvistettu toimintamalleja ja monitoimijuutta. Tavoitteena on ollut tarjota helposti tavoitettavia, matalankynnyksen palveluja ja perheiden tarpeeseen on pyritty vastaamaan oikea-aikaisesti, riittävän tehokkaasti ja pitkäaikaisesti. Tämä on toteutunut yhdenmisen perhetyön avulla. Tavoitteena on ollut myös toimijaroolien ja vastuiden selkiyttäminen ja mallintaminen. Toimenpiteenä palvelutarpeeseen pyrittiin vastaamaan

tarvittavin resurssein eli henkilöstön mitoituksella, henkilöstön osaamisella ja tiedolla johtamisella. Tämän tavoitteen myötä henkilöstö koulutettiin systemaattisesti työtoteutukseen ja tämä mahdollisti tehtävien ja ammattiroolien selkiyttämisen. Nepsy -osaamisen lisääminen tuki lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävää työtä. Vuonna 2022 Perhevakka työskentelyä uudistettiin laaja-alaisesti LUMO-hankkeen (lastensuojelun uudistaminen monialaisesti) turvin.

Lastensuojelu

Lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on tämän vanhemmilla tai muilla huoltajilla. Viranomaisella on kuitenkin velvollisuus tarvittaessa tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Tavoitteena on ehkäisevän lastensuojelun vahvistaminen lapsiperhepalveluissa sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen. Palvelut koostuvat lastensuojelun sosiaalityöstä ja -ohjauksesta, tehostetusta perhetyöstä ja muista tarvittavista tukitoimista esim. perhekuntoutuksesta, perhehoidosta, ammatillisesta perhehoidosta tai laitoshoidosta.

Tavoitteena vuonna 2022 oli lastensuojelun asiakkaan olevien lasten ja nuorten oikeuksien turvaaminen moniammatillisella yhteistyöllä, jotta ongelmat eivät kärjistyisi. Monitorointia kehitettiin yhteistyössä Joutsan ja 11/2022 alkaen Jyväskylän kanssa perhesosiaalityön ja lastensuojelun osalta. Tavoitteena oli myös avohuollon tukitoimien ensisijaisuus.

Ennaltaehkäisevää lastensuojelua toteutettiin usean toimijan yhteistyönä. Kunnan lisäksi toimintaa toteutettiin äitiys- ja lastenneuvolan, terveydenhuollon, päivähoiton sekä opetustoimen ja nuorisotyön kanssa. Koska sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus ja saatavuus oli v. 2022 haasteellista, ostettiin lastensuojelun palvelut osittain Jyväskylän kaupungilta syksystä 2022 alkaen. Myös johtavan sosiaalityöntekijän työpanosta ostettiin Joutsasta, jotta lakisääteinen toiminta pystyttiin turvaamaan.

1.2 Nuoret ja nuoret aikuiset

NUORISOVALTUUSTO

Nuorisovaltuuston toimintaa koordinoi vuonna 2022 kulttuuri- ja vapaa-aikasihteeri. Nuorisovaltuusto eli nuva on nuorten oma edunvalvonta- ja vaikuttamiskanava ja väylä tulla kuulluksi sekä osallistua kunnalliseen päätöksentekoon. Nuorisovaltuusto on Toivakassa viisijäseninen ja sen toimintakausi kaksivuotinen. Se on tarkoitettu 13-25-vuotiaille Toivakassa asuville tai Toivakassa koulua käyville nuorille. Nuorisovaltuusto kokoontuu noin kahden kuukauden välein ja lisäksi tarvittaessa. Toivakan nuorisovaltuustolla on edustus myös Keski-Suomen nuorisovaltuustossa. Vuonna 2022 nuorisovaltuusto oli erityisesti mukana erilaisten tapahtumien järjestämisessä. Nuva järjesti esim. yhteistyössä muiden tahojen kanssa keväällä nuorille suunnatun kevättapahtuman, jossa oli mm. elokuva ja pelailua. Nuorisovaltuusto osallistui myös uuden nuorisotilan sisustamiseen.

ETSIVÄ NUORISOTYÖ

Etsivä nuorisotyö on nuorille tarjottavaa erikoisnuorisotyötä. Ensisijaisena kohderyhmänä on alle 29-vuotiaat työvoiman ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret. Työ perustuu vapaaehtoisuuteen ja sen avulla toteutetaan myös päihde- ja mielenterveystyötä kunnassa. Nuorisolaissa (1285/2016) säädetyn etsivä nuorisotyöhön avustusta myöntää aluehallintovirasto etsivä nuorisotyöntekijän palkkauskustannuksiin. Tavoitteena on vähentää nuorten syrjäytymistä.

Vuoden rahoituskaudella 2022 asetettuihin tavoitteisiin nähden onnistuttiin hyvin. Rahoituskauden tavoitteena olisi perustehtävän tarkastelu sekä verkostoissa tapahtuva yhteistyö. Etsivän työ onnistuttiin linjaamaan niin korjaavan työn kuin ennaltaehkäisevän työn kulmasta. Konkreettisenä tuotoksena saatiin aikaan ehkäisevän työn määritelmä etsivään nuorisotyöhön sekä tarkat ohjeet verkostoille yhteistyötä varten. Hyvinvointi alueiden aloitettua on Toivakassa etsivässä nuorisotyössä pyritty pysymään tietoisena alueen verkostojen rakenteesta ja ylläpitämään toimivia verkostoja. Haasteita rahoituskaudella tehtyyn verkostotyöhön muodostui hyvinvointialueiden verkostojen

segmentoidusta rakenteesta sekä keskeneräisestä valmistelutyöstä johtuvasta tiedon kulun ongelmista

Vuoden 2022 rahoituskaudella etsivä oli yhteydessä 19:ään nuoreen ja tavoitti heistä 18. Nuoria ohjautui etsivään nuorisotyöhön seuraavanlaisesti: Nuoren/kaverien/vanhempien suora yhteydenotto 44,4 %, Sosiaali- ja terveystoimi 33,3 %, oppilaitokset 16,7 % ja työllisyyspalvelut 5,6 %. Nuorien ohjautuvuus etsivään nuorisotyöhön on viime vuosien tapaan ollut laskussa. Lasku ajoittuu yhteen oppivelvollisuuden uudistuksen kanssa, joka luonnollisesti vähentää 15–18-vuotiaiden ohjautuvuutta etsivään nuorisotyöhön. Toivakassa rahoituskauden loppupuolella nuoria on onnistuttu ohjaamaan palveluiden piiriin hyvin tuloksin, joka näkyy myös tilastoissa nuorten määrän laskuna. Vuoden 2022 rahoituskaudella etsivästä nuorisotyöstä asiakkuuden päätti seitsemän nuorta, jotka ohjautuivat pääasiassa toisen asteen koulutukseen, varusmiespalvelukseen ja avoimille työmarkkinoille.

Rahoituskaudella 2022 etsivä on vierailut nuorisokahvila Vakkariissa sekä peruskoulussa tapaamassa nuoria. Toivakan koulukeskuksella etsivä on vierailut opinto-ohjaajan tunneilla sekä osallistunut oppilashuoltoryhmään kutsuttaessa. Etsivä nuorisotyöntekijä osallistui myös 2022 nuorten kutsuntoihin ja toimi siellä aikaisäohjaajana.

NUORISOTILA VAKKARI

Toivakan uusi nuorisotila avattiin keväällä 2022. Nuorisotila oli pääsääntöisesti avoinna kahtena-kolmena iltana viikossa. Nuorisotilalla oli nuorille tarjolla nuorisopalvelujen toimesta erilaisia vapaa-ajan aktiviteetteja, kuten biljardia, PlayStation-konsolit, lautapelejä ja musiikkia. Satunnaisesti nuorille järjestettiin leipomista, bingoa ja iltapalaa.

NUORTEN TERVEYS JA TERVEET ELÄMÄNTAVAT

Vuoden 2022 aikana nuoriso- ja vapaa-aikatoimen puitteissa nuorten käyttäytymisessä havaittiin levottomuutta ja jonkin verran päihteiden käyttöä. Nuorten keskuudessa esiintyi myös aikaisempiin vuosiin nähden enemmän väkivaltaa ja uhkaavia tilanteita.

Nuorten päihteidenkäytöstä meillä ei ole jurikaan tilastoja saatavilla. Koululla haasteita ovat aiheuttaneet sähkötupakka eli vape, joka on tekninen laite, jonka kautta hengitetään yleensä nikotiinipitoista ja usein maku- ja tuoksuaineilla vahvistettua höyryä. Sähkötupakka poikkeaa merkittävästi perinteisestä savukkeesta, sillä sähkötupakkaa ei varsinaisesti polteta, vaan sähkötupakkalaitteella höyrystetään nikotiinestettä. Koska nikotiinesteen höyrystämisessä ei tapahdu palamista, se ei myöskään tuota palamisyhdisteitä. Se ei myöskään sisällä tupakkaa. Tutkimukset ovat osoittaneet, että sähkötupakassa on usein mukana terveydelle erittäin haitallisia aineita, erityisesti höyrystyessään ja hengitettynä. Kauppoihin tehty tiedustelu kertoi, että toivakkalaiset nuoret eivät juurikaan yritä ostaa alkoholi- tai tupakkatuotteita Toivakan kaupoista alaikäisinä. Jonkin verran on huomattu täysi-ikäisten yrittäneen ns. hakea alaikäisille ja tähän on heti puututtu.

NUORISOVAKKA

Nuorisovakka on Toivakassa toimiva epävirallinen moniammatillinen työryhmä. Nuorisovakka on muodostettu Lape-hankkeen myötä. Nuorisovakka on kokoontunut säännöisesti pohtimaan nuorten tilannetta ja ilmiöitä nuorison ympärillä. Viime vuonna nuorisovakka kokoontui viisi kertaa. Etsivän nuorisotyöntekijän rooli on ollut olla koolle kutsujana. Mukana nuorisovakassa ovat olleet seurakuntien nuorisotyö, järjestöjen edustusta, koulu, sosiaalitoimi ja nuoriso- ja vapaa-aikatoimi.

JÄRJESTÖJEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Toivakan kunta teki vuonna 2022 monipuolista yhteistyötä eri järjestöjen kanssa järjestäessään toimintaa nuorille. Seurakunnat antoivat vahvan panostuksen kunnan nuorisotyöhön järjestämällä nuorteniltoja omissa tiloissaan ja osallistumalla myös koulutyöhön. Toivakan-Joutsan 4H-yhdistys on koulu yhteistyön lisäksi järjestänyt nuorille erilaisia vapaa-ajan toimintoja. Kunta on tarjonnut Vakkariilla puitteet Mannerheimin Lastensuojeluyhdistyksen Toivakan yhdistyksen järjestämille Tacotiistaille eli lapsille ja nuorille tarkoitetuille illoille, joissa valmistetaan ruokaa sekä leikitään ja pelataan. Taco -tiistait ovat tavoittaneet hyvin nuoria.

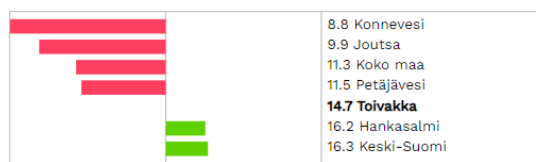
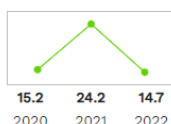
LIIKUNTA

Nuoret liikkuvat Toivakan liikuntapaikoilla erityisesti omaehtoisesti, mutta myös ohjatusti. Vuonna 2022 nuoret saivat käyttää Toivakan koulukeskuksen kuntosalia ilmaiseksi. Liikuntatoimi valvoi yhdessä kuntaympäristöpalveluiden kanssa Toivakan liikuntapaikkojen kuntoa. Liikuntaedellytysten tarjoaminen tukee nuorten hyvinvointia. Nuorille oli vuoden 2022 keväällä tarjolla maksuttomia ohjattuja palloilukerhoja, mutta osallistujia kerhoon ei saatu riittävästi, joten kerhotoiminta ei jatkunut. Vanhemmat nuoret ovat saaneet liikkua aikuisten harrastevuoroilla. Puulan seutuopisto on järjestänyt erilaista ohjattua liikuntaa, johon myös nuoret ovat olleet tervetulleita. Toivakan Rivakka on myös toiminut nuorten liikuttajana. Kuten tämä raportti kertoo, nuorten liikunta on vähentynyt ja nuoret liikkuvat usein liian vähän. Tulevina vuosina on tärkeää saada nuoret liikkumaan enemmän ja siten lisätä heidän hyvinvointiaan.

NUORISOTYÖTTÖMYYS

Jo elinvoimaosiossa esitelty nuorisotyöttömyyden indikaattori kertoo, että nuorisotyöttömyys on ollut Toivakassa selvästi laskussa. Tähän peilautuu varmastikin oppivelvollisuuden pidentäminen, joka osaltaan vähentää nuorisotyöttömyyttä. Toisaalta Toivakan suhteellinen osuus on korkeampi muihin kuntiin verrattuna, Hankasalmea lukuunottamatta.

Nuorisotyöttömät, % 18 -
24-vuotiaasta työvoimasta
(T) (VÄH-K)



Indikaattori ilmaisee 15 - 24-vuotiaiden työttömien osuuden prosentteina 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta. Nuorisotyötön on 15 - 24-vuotias työtön.

1.3 Työkäiset

Vuoden 2022 aikana työkäisten työnhakijoiden palveluihin kunnassa kuului työttöminen työnhakijoiden aktivointisuunnitelmien tekeminen TE -toimiston kanssa, toimiminen monialaisessa yhteispalvelussa (TYP) yhdessä Kelan ja TE -toimiston kanssa, kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen sekä työllistämivelvoitteen mukaisten työpaikkojen järjestäminen. Vuoden 2023 alusta nämä palvelut lukuunottamatta työllistämivelvoitetta, siirtyivät hyvinvointialueelle.

Työkäisten työnhakijoiden työkyvynarviointi toimi Toivakan moniammattillisen tiimin tukemana. Tiimiin kuului tarpeen mukaisesti lääkäri, palveluohjaaja, työttömien terveystarkastuksia tekevä terveydenhoitaja, fysioterapeutti sekä mielenterveys- ja päihdehoitaja. Toivakan kunnassa tiimiin kuului sosiaaliohjaaja ja työllisyys- ja elinkeinosuunnittelija/työkykykoordinaattori. Pääsääntöisesti työkyvynarvioinnin palveluihin Toivakassa ei ole tarvinnut jonottaa.

Kuntouttavaa työtoimintaa Toivakan kunta järjesti omana toimintana kunnan tiloissa, Kuntouttava työtoiminta järjestettiin ryhmävalmennuksena. Ryhmiä oli kaksi ja ne kokoontuivat kerran viikossa. Kuntouttavan työtoiminnan ryhmävalmennuksessa oli kuntouttava ote ja yhteistyö Toivakan moniammattillisen tiimin sekä TYP verkoston kanssa oli vahvaa.

Työllisyys- ja elinkeinosuunnittelija on ohjannut työkäisiä kunkin henkilökohtaisen tarpeen mukaan. Työkäisten palveluohjaaja on työskennellyt Toivakan terveysasemalla ja on ohjannut ja neuvonut sosiaalasioissa, esim. kuntoutukseen liittyen, hakemuksissa, asiakirjoissa, kotona pärjäämisessä.

TYÖIKÄSTEN LIIKUNTA

Toivakassa oli vuoden 2022 aikana aikuisille suunnattuja matalan kynnyksen maksuttomia liikuntavuoroja 4h/viikossa. Viime vuonna oli myös perheille suunnatut maksuttomat liikuntasalivuorot ns.omatoimiseen liikunnan harrastamiseen. Puulan Seutuopistolla oli tarjolla maksullisia aikuisten liikuntaryhmiä. Liikuntaryhmien kävijämääriä ei seurattu kunnan toimesta, mutta havaintojen perusteella nämä liikuntaryhmät olivat suosittuja.

TYÖLLISYYS

Keski-Suomessa oli v. 2022 lopussa yhteensä 15 171 työtöntä työnhakijaa. Työttömien työnhakijoiden osuus maakunnan työvoimasta oli vuoden lopussa 12,2%. Yhteensä viisi Keski-Suomen kuntaa saavutti alle 10 % työttömyyden Toivakan ollessa yksi näistä kunnista. Toivakassa v. 2022 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,4%.

HUOLTOSUHDE

Toivakassa huoltosuhte on korkea maakunnallisesti ja koko maahan verrattuna. Demografinen (tai väestöllinen) huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on. Toivakassa huoltosuhte oli v. 2022 88 eli sataa työikäistä kohden oli 88 alle 16 v. tai yli 65 vuotiasta. Koko maassa huoltosuhte oli 62.3 ja maakunnassa 64.7.

PERUSTURVAPALVELUT

AIKUISSOSIAALITYÖ

Aikuissosiaalityön tavoitteena on vahvistaa asiakkaan omaa toimintakykyä ja osallisuutta sekä ehkäistä sosiaalisten ongelmien syntyä kartoittamalla asiakkaan elämäntilannetta, vahvuuksia ja voimavaroja. Asiakkaan kanssa etsitään yhdessä vaihtoehtoja elämäntilanteen parantamiseksi ja motivoidaan asiakasta muutokseen. Asiakasta tuetaan ja autetaan esimerkiksi asumisen ja arjen ongelmiin liittyvissä asioissa. Palveluissa painottuvat sosiaalityö ja -ohjaus. Silloin, kun tavoitteena on työllistyminen, työkyvyn tuen palvelut toteutetaan yhdessä kunnan työllisyyspalvelujen ja moniammatillisen tiimin kanssa. Työkyvyn arviointiprosessiin kuuluvat kuntoutuspalvelut tarjotaan yhdessä monialaisen verkoston kanssa vastuualueittain. Kunnan vastuualueena on ollut sosiaalihoitolain mukainen kuntouttava työtoiminta sekä perusterveydenhuollossa työttömien terveystarkastus ja kuntoutusta perusterveydenhuollossa.

Vuonna 2022 tavoitteena on ollut turvata asiakkaana olevien työikäisten kiinnittyminen yhteiskuntaan kaikissa muutosvaiheissa. Toimenpiteenä on kehitetty ja vahvistettu toimintamalleja ja toimijuutta paikallisissa ja maakunnallisissa yhteistyöverkostoissa. Monialainen yhteistyömallin mukainen työryhmä on tavannut säännöllisesti kerran kuukaudessa. Kiinnittymistä on tuettu eri ryhmille tarpeiden mukaisesti tavoitettavuuden ja pitkäjänteisen ohjauksen kautta. Tavoitteena on ollut myös tuen saatavuus varhaisessa vaiheessa. Toimenpiteenä on huomioitu varhaisen vaiheen sosiaalisessa muutostyössä tarvittava resurssi ja panostettu varhaisen vaiheen kuntouttavaan työtoimintaan ja sosiaalihoitukseen. Aikuissosiaalityössä ratkaisuja on etsitty ja saavutettu asiakaskohtaisesti. Onnistumisen kannalta olennaista on asiakkaan talous- ja raha-asioiden selvittely ja hoitaminen. Ennaltaehkäisevä ote ja hyvä tavoitettavuus ovat mahdollistaneet toiminnan, jossa kertaluonteisia toimeentulotukipäätöksiä on voitu välttää ja tuki antaa pitkäjänteisesti. Ohjausjaksojen tavoitteena on ollut hallittu muutos asiakkaan elämänhallinnassa. Tavoitteeseen on päästy sosiaali- ja terveydenhuollon monialaisen yhteistyömallin ja pitkäkestoisen ohjauksen avulla.

1.4 Ikääntyneet

Kuten Toivakan ikääntyneiden tukemisen suunnitelma vuodelta 2022 kertoo, Toivakan ikääntyvä väestönosa on kasvanut viime vuosina. Sama kehityssuunta on ollut nähtävissä sekä maakunnallisesti että koko Suomessa.

	2018	2019	2020	2021	2022
Toivakka					
65 vuotta täyttäneiden osuus, %	26,9	27,5	28,2	28,7	29,2

Ikääntyminen kasvattaa erilaisten ikääntyville suunnattujen palvelujen tarvetta ja ikääntymiseen liittyvien sairauksien arvellaan lisääntyvän. Palvelujen painopiste on tällöin oltava toimintakykyä ylläpitävissä ja edistävissä palveluissa. Yksin asumisen on todettu lisäävän palvelujen tarvetta verrattuna pariskuntiin. Toivakassa 75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokuntia oli hieman yli puolet (52,7%) ikäryhmän asuntokunnista. Osuus on ollut myös hieman laskusuuntainen, sillä v. 2020 verrattuna laskua on tapahtunut n. 4 % prosenttiyksikköä.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2020	2021	2022
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 3261	Toivakka	yhteensä	10,4	12,1	10,2
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 3262			4,8	4,2	4,0
Säännöllisen kotihoidon piirissä olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 5513			18,3	18,0	18,0

Lähde [Sotka.net](https://www.sotka.net)

Säännöllisen kotihoidon piirissä olevien yli 75 -vuotiaiden asikkaiden osuus on pysynyt melko samana viime vuodet. Tehostetussa palveluasumisessa asuvien osuus on edelleen laskenut edellisistä vuosista. Omaishoidon tuella hoidettavien yli 75-vuotiaiden osuus on pysynyt viime vuodet melko samana. Kuten indikaattoriosiossa esitelty indikaattori kertoi, kotona asuvien yli 75 -vuotiaiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä on kasvanut vuodesta 2021.

IKÄÄNTYMISTÄ TUKEVAT PALVELUT

Ikääntyvien toivakkalaisten toimintakykyä ja hyvinvointia on tuetaan julkisilla, yksityisillä ja kolmannen sektorin tuottamilla palveluilla. Merkittävä osuus on lisäksi seurakuntien toiminnalla. Toivakan alueella toimii evankelis-luterilainen ja helluntaiseurakunta.

Palvelutarpeen arviointia, palveluihin ohjausta ja neuvontaa annettiin v. 2022 Toivakan kunnan vanhuspalveluissa. Kotihoidon sairaanhoitaja/hoitajat arvioivat palvelun tarvetta kotikäynneillä ja käynnistivät tarvittavat palvelut asiakkaalle. Palvelun tarvetta on arvioitu myös siirryttäessä palvelumuodosta toiseen ja esim. ennen päätöstä tehostetusta palveluasumisesta SAS-työryhmässä.

Vuonna 2022 ikääntyneille pyrittiin tuottamaan Toivakassa palveluja, jotka turvaavat arjen sujumisen, hoivan saamisen ja turvallisen asumisen eri elämäntilanteissa ja -vaiheissa. Palvelut on pyritty tuottamaan asiakaslähtöisesti, oikea-aikaisesti ja turvallisesti. Kotihoidossa tavoitteena on ollut mahdollistaa ikääntyneiden asuminen kotona mahdollisimman pitkään. Tarve ympärivuorokautiseen hoivaan tai hoitoon syntyy kun kotiin annettavat palvelut eivät enää riitä. Palvelurakenteilla on pyritty tukemaan tervettä ikääntymistä ja hyvää elämänlaatua. Kunta tuotti ikääntyneille toivakkalaisille kotihoitoa ja kotona asumista tukevia palveluja, omaishoidon palveluja, kotiin vietävää perhehoitoa ja syksystä 2022 lähtien päivätoimintaa. Kunnan kotihoidonpalvelut sisälsivät hoito-, hoiva-, ohjaus- ja neuvonta sekä kuntoutuspalveluja sekä erilaisia tukipalveluja, kuten ateria- kauppa-, kuljetus- ja turvapalveluja. Kotona asumista tukevia palveluja annettiin ympärivuorokautisesti siten, että yöaika turvattiin varalla olevalla hoitajalla.

Kotihoidon ja tehostetun palveluasumisen välimuodoksi kehitettiin uudentyypistä yhteisöllisen asumisen palvelumuotoa. Yhteisöllisessä palveluasumisessa ei ole yövalvontaa. Tämä toiminta aloitettiin syksyllä 2022 Esperin

hoivakoti Soivakan kanssa. Tehostettua palveluasumista tuotettiin ympärivuorokautista hoivaa ja asumista tarvitseville sekä lyhyt- että pitkäaikaisena asumispalveluna. Palvelu tuotettiin v. 2022 seitsemän yksityisen palveluntuottajan toimesta palvelusetelillä.

Tilinpäätöksen 2022 mukaisesti ikääntyneiden palvelujen osalta pystyttiin vastaamaan hyvin asetettuihin tavoitteisiin, vaikka erityisesti kevät 2022 oli haasteellista aikaa koronan vuoksi. Se aiheutti sekä palvelutarpeen ja siitä seuraten henkilöstöressurssin lisäystä. Työvoiman saaminen oli ajoittain hankalaa, mutta saatavuutta parannettiin ostopalveluilla.

Asiakkaan kotona asumista tuettiin järjestämällä ateriat- ja kauppapalveluja joko kotihoidon toimintana (ruoanlaitossa avustaminen) tai ostamalla ateriapalvelut yksityisiltä toimijoilta. Yksityisiltä toimijoilta saatavia ateriapalveluja olivat Lounaskahvila Upin kotiin kuljetettavat valmiit ateriat ja Menukat ruoka-automaattipalvelut. Turvapuhelinpalvelut (turvarannekkeet, liesivahdit, ovivahdit yms.) ostettiin AddSecurelta.

Toivakka järjesti palvelusetelillä ja/tai ostopalveluna ikäihmisten tavallista palveluasumista, tehostettua palveluasumista ja lyhytaikaista tehostettua palveluasumista. Ikääntyneiden toivakkalaisten terveyspalvelut tuotettiin Seututerveyskeskuksen toimesta.

KOLMANNEN SEKTORIN JA SEURAKUNTIEN KANSSA TEHTY YHTEISTYÖ

Seurakunnilla on vahva rooli ikääntyvien hyvinvoinnin edistämisessä. Kunta järjesti evankelis-luterilaisen seurakunnan kanssa seurakuntakodilla senioripäiviä joka toisena tiistaina. Paikan päälle oli järjestetty maksullinen ruokailumahdollisuus ja erilaista ohjelmaa. Seurakunta järjesti lisäksi viikottaisia keittopäiviä, joiden asiakaskunnassa oli runsasti ikääntyneitä. Keittopäivissä oli tarjolla ilmainen keittolunas. Helluntai srk järjesti lähimmäisen ruokailuja. Ev.lut. seurakunnan toimintaa olivat senioritoiminnan järjestämisen lisäksi omaishoidon ryhmät sekä ruoanjako ja taloudellinen tuki vaikeassa tilanteessa oleville. Toivakassa toiminut työttömien työnhakijoiden kuntouttavan työtoiminnan ryhmä kävi ohjaajansa kanssa tarjoamassa viriketoimintaa kerran viikossa Kotisillan kerhotilassa Toivakan alueen ikäihmisille. Viriketoiminta sisälsi laulamista, pelejä, juhlapyyhiin liittyviä teemahetkiä, liikuntaa (tuolijumpaa) sekä keskusteluhetkiä kahvituksen rinnalla. Viriketoimintaa oli koko 2022 vuoden ajan lukuun ottamatta ohjaajan ja ryhmän lomaa. Palautteen mukaan toiminta oli sekä ryhmäläisten että ikääntyvien mukaan mielekästä.

Toivakan kunnan vapaa-aikatoimi järjesti yhdessä Nisulan kyläseuran ja seurakunnan kanssa vuonna 2022 yhteensä kuusi Soppaa ja seurustelua -tapahtumaa Nisulan kylätalolla. Vapaa-aikatoimi tarjosi yhdessä seurakunnan kanssa kyydin Nisulan kylätalolle niille, joilla ei ole omaa autoa käytössään tai jotka eivät kykene ajamaan autoa. Soppaa ja seurustelua -päivillä tuettiin toivakkalaisten yhteisöllistä hyvinvointia ja sosiaalisten tarpeiden täyttämistä. Toivakassa toimi myös Liepeen hoiva ry:n koordinoima Eloisaa-ryhmä, jonka tapahtumissa kahviteltiin aivojumpan, lauta- tai korttipelien äärellä, liikuttiin kuntosaleilla ja lenkkipoluilla sekä keskusteltiin elämästä ja muisteltiin vanhoja sekä suunniteltiin tulevaa.

Toimintaa ja erilaisia tapahtumia ikäihmisille järjestivät myös mm. Suomen Punainen Risti (SPR:n Toivakan osasto), LC Lions Club ry Toivakka, Eläkeliiton Toivakan yhdistys, Toivakan-Joutsan 4H, Itäisen Keski-Suomen sydänyhdistys, Keski-Suomen Omaishoitajat ry, Toivakan sotaveteraanit ja sotainvalidit, Martat ja Toivakan kyläseurat.

Vuonna 2021 aloitettiin kunnan koordinoimana vapaaehtoistyönä ulkoiluystävällisyys sekä kotona asuville että asumispalveluissa oleville ikäihmisille. Toiminta jatkui vuonna 2022. Ulkoiluystävällisyyden lisäksi ikääntyneille tarjottiin mahdollisuus kirjastopalvelujen helpompaan saatavuuteen esimerkiksi äänikirjojen kuuntelun myötä kotihoidon tuella.

VANHUS- JA VAMMAISNEUVOSTO

Vanhus- ja vammaisneuvoston tarkoituksena on kuntalain mukaan vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan. Neuvosto ei ole kunnan virallinen toimielin vaan kuulemis- ja vaikuttamiskanava. Vanhus- ja vammaisneuvosto voi ottaa kantaa mm. ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden hyvinvointiin, terveyteen, osallisuuteen, elinympäristöön, asumiseen, liikkumiseen, päivittäisistä toiminnoista suoriutumiseen ja tarvittaviin palveluihin. Toivakan neuvoston tehtävänä on ajaa vanhusten ja vammaisten asioita

Toivakassa, tehdä ehdotuksia ja yhteistyötä kunnan työntekijöiden kanssa. Neuvosto on viisijäseninen ja kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Toimintakausi on kaksivuotinen. Nykyinen toimintakausi päättyy vuoden 2023 loppuun.

Toivakan vanhus- ja vammaisneuvosto osallistui vuonna 2022 Toivakan ikääntyneiden tukemisen suunnitelman tekemiseen. "Suunnitelma ikääntyneiden tukemiseksi" julkaistiin toukokuussa 2022. Suunnitelmaa päivitetään vuosittain ja tarkastellaan osana kunnan hyvinvointiraporttia.

IKÄÄNTYNEIDEN TUKEMISEN SUUNNITELMAN TAVOITTEET

Kesäkuussa 2022 julkaistu "Suunnitelma ikääntyvien tukemiseksi" nostaa ikääntyneiden toimintakyvyn tukemiseksi neljä pääkohtaa.

Pääkohtia ovat 1) monitoimijainen palvelujen tuottaminen, 2) toimintakyvyn ylläpitäminen, 3) hyvän arjen turvaaminen ja 4) toimiva viestintä. Monitoimijaisilla palveluilla tarkoitetaan yhteistyötä yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin kesken. Palvelujen tuottamisessa erilainen osaaminen täydentää toistaan ja ikäihmisten hyvinvointi mahdollistetaan yhdessä toimien. Yhteisöllisessä toiminnassa ikääntynyt ja hänen omaisensa ovat keskiössä.

Toimintakyvyn ylläpitämisellä tarkoitetaan ikääntymiseen luontaisesti liittyvää toimintakyvyn heikkenemisen jarruttamista, ylläpitämistä ja kuntouttamista. Toimintakyky voi alentua sairastumisen ja siitä seuranneen sairastamisjakson vuoksi tai hitaammin luonnollisena prosessina. Ikääntyneen toimintakyvyn alenemista voidaan jossain määrin torjua lisäämällä oikeanlaisia harjoitteita arkeen ja käyttämällä erilaisia apuvälineitä.

Hyvällä arjella tarkoitetaan kodikasta ja turvallista asumista ja elämistä erilaisissa elämäntilanteissa ja asumismuodoissa. Hyvää arkea tuetaan monenlaisilla toimenpiteillä, kuten toimivilla joukkoliikenteellä ja verkkoyhteyksillä. Asumisen muotoja voivat olla itsenäisen asuminen tukipalvelujen käytöllä tai ilman, asuminen kotihoidon turvin tai tehostettu palveluasuminen. Kotona asumista voidaan tukea myös omaishoidon tuella tai kotiin annettavalla perhehoidolla. Hyvään arkeen kuuluu toimintakyvyn ylläpitäminen ja terveydentilasta huolehtiminen.

Toimenpiteenä hyvän arjen turvaamiseksi on nähty esimerkiksi esteetön asuminen ja ympäristöt, yksinäisyyden torjuminen, tapahtuminen ja kohtaamispaikkojen järjestäminen ja osallisuuden mahdollistaminen.

Viestinnän sujuvuudessa kiinnitetään huomiota sekä kunnan organisaation sisäiseen että sen ulkopuolelle suuntautuvaan viestintään. Viestinnässä pyritään ennakoivaan ja keskustelevaan otteeseen. Ikääntyneiden tarpeiden ja toiveiden kuuleminen ja huomioon ottaminen ovat tärkeitä ohjauksellisia keinoja palvelujen tuottamisessa.

Näiden tavoitteiden toteutumista on sovittu tarkasteltavan Vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa syksyllä 2023. Loppuvuoden 2022 osalta voidaan sanoa, että ensimmäinen tavoite on toteutunut, sillä Toivakassa palveluja on tuotettu monipuolisesti julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kesken. Indikaattoreiden valossa toimintakykyä on onnistuttu ylläpitämään, sillä omassa kodissa asuvien yli 75 -vuotiaiden osuus vastaavasta väestöstä on hieman kasvanut Toivakassa vuodesta 2021. Tehostettua palveluasumista saavien yli 75 -vuotiaiden osuus on puolestaan hieman pienentynyt. Kolmas tavoite, hyvän arjen turvaaminen, on ollut haasteellista esimerkiksi koronan aiheuttamien vaikutusten vuoksi. Korona aiheutti palvelujen tarpeen kasvua ja henkilöstöresurssin lisäämistä. Haasteista kuitenkin selvittiin tämän suhteen. Viestinnän sujuvuutta on pyritty parantamaan ja tämän tavoitteen onnistumisen arvioimiseksi en löytänyt dokumenteista selkeää vastausta. Viestintää oli tavoite kehittää niin kuntaorganisaatiossa kuin organisaation ulkopuolelle, esim. asiakkaille. Viestinnän toimivuudessa on pyritty huomioimaan myös ikääntyneiden tarpeiden ja toiveiden kuuleminen.

IKÄÄNTYNEIDEN LIIKUNTA

Vuoden 2022 keväällä vapaa-aikatoimi järjesti ikäihmisille vesijumppaa tunnin viikossa Leivonmäellä. Toivakan kunnan liikuntatoimi tuki ikääntyneiden hyvinvointia vuonna 2022 tarjoamalla eläkeläisille viikoittain maksuttoman kuntosalivuoron Toivakan koulukeskuksella. Sekä keväällä että syksyllä oli kuntosaliohjausta kahdelle ryhmälle tunnin verran viikossa. Kevään aikana oli myös ohjattua sauvakävelyä ja kuntoporrasjumppaa. Esperin hoivakoti Toivakan tiloihin on sijoitettu kunnan omistamat kuntosalilaitteet (5 kpl), jotka sopivat heiköille, joilla on rajoittunut toimintakyky. Laitteet ovat kaikkien kuntalaisten käytössä, mutta niitä käyttivät vuonna 2022 lähinnä ikääntyneet toivakkalaiset n. 1-2- kertaa viikossa. Liikuntatoimi järjesti myös ohjattua ulkokuntosaliharjoittelua satunnaisesti.

Kesäkuussa 2022 vapaa-aikatoimi järjesti yhteistyössä Eläkeliiton Toivakan yhdistyksen kanssa ikäihmisille suunnatun liikuntatapahtuman.

OSALLISUUS

Kunta on järjestänyt asiointikydytystä v. 2022 joka tiistai Ruuhimäen ja Huikon suunnasta Toivakan keskustaan osaltaan myöskin osallisuuden lisäämiseksi. Tämän asiointikydyin asiakaskuntaa ovat olleet suurelta osin ikäihmiset. Kunnan järjestöjen illoissa on ollut mukana hyvin edustus ikääntyneitä jäseniä tavoittaneista järjestöistä.

1.5 Kotoutuminen ja tilapäistä suojelua saavat

Toukokuussa 2022 Toivakan kunnanvaltuusto teki päätöksen tilapäisen suojelun tarjoamisesta ja kuntamallin mukaisen majoituspalvelun käynnistämisestä. Myös Toivakan kunnan kotouttamisohjelma päivitettiin.

Ukrainan sodan myötä myös Toivakkaan saapui syksyllä 2022 ukrainalaisia pakolaisia. Kaiken kaikkiaan loppuvuonna 2022 tilapäistä suojelua saavia henkilöitä oli n. 35. Asumisjärjestelyjen isäksi yhteiskuntaan kiinnittyminen ja työllistyminen on ollut monen tahon välistä yhteistyötä. Kunnan kanssa yhteistyötä ovat tehneet niin seurakunnat, järjestöt kuin yrityksetkin. Sosiaalipalvelujen tuki oli tärkeää.

Tilapäistä suojelua saaville järjestettiin syksystä 2022 alkaen Puulan seutuopiston toimesta ja kunnan kustantamana Suomen kielen opintoja kerran viikossa 2 h kerrallaan. Alle kouluikäisille lapsille tarjottiin mahdollisuus osa-aikaiseen päivähoitoon varhaiskasvatuksessa. Kouluikäisille lapsille järjestettiin opetusta Toivakan koulukeskuksen valmistavassa luokassa. Valmistavaa opetusta annettiin syksyllä 2022 yhdeksälle oppilaalle, joista kaikki olivat tilapäistä suojelua saavia ukrainalaisia. Perusopetuslain mukaisesti valmistavaa opetusta tarjottiin 6-10-vuotiaille 900 tuntia ja tätä vanhemmille oppilaille vähintään 1000 tuntia. Perjantaisin Oppilaat saivat omankielen ja kulttuurin opetusta yhtenä päivänä viikossa. Lukuvuosi valmistavassa luokassa käynnistyi kesken varsinaisen perusopetuksen lukuvuoden.

Tilapäistä suojelua saavien henkilöiden hyvinvointia edistettiin myös seuraavin toimenpitein:

- Kotoutumisen edistäminen yhteistyössä vastaanottokeskuksen sekä yhteistyötahojen kanssa (kunta, seurakunnat, päivähoito, koulu, vapaa-aikatoimi)
- Ensimmäiseksi yhteistyössä kunnan, seurakuntien ja vapaaehtoisen kanssa tehtiin asuntojen kartoitus, kalusteiden hankinta, asuntojen valmiiksi laittaminen ja myös turvallisuusasiat huomioitiin.
- Perhetyössä laadittiin asuntokansiot ja perehdytettiin asukkaat niihin. Kunta hoiti asuntojen avainluovutukset.
- Yhteistyö oli tiivistä vastaanottokeskuksen kanssa ja tapaamisia oli alussa usein, joko perheiden luona tai etäyhteyksillä.
- Alussa oli pyykkihuoltoa sekä arjen kotiaskareissa opastamista, ennen kuin asuntoihin saatiin omat pyykkikoneet.
- Vastaanottorahan hakeminen ja siinä opastaminen
- Suomenkielenopetuksen järjestäminen kunnan ja Puulan Seutuopiston yhteistyönä
- Terveyspalvelujen koordinointi yhteistyössä spr/vok kanssa

Perhetyöntekijät tekivät kotouttamistyötä oman työn ohella. Asuntojen laitoissa aikaa meni 1-2 työpäivää viikossa. Tapaamisia oli n. 1-2x viikossa perheiden kanssa, heidän muutettua Toivakkaan. Jatkossa he kääntyivät vastaanottokeskuksen puoleen kaikissa muissa asioissa ja tapaamisia oli vähemmän. Kunnan palveluihin liittyvissä yhteyshenkilönä oli asiasta riippuen kunnanjohtaja, perhetyöntekijä, työllisyyskoordinaattori, rehtori, päivähoito, mutta tässäkin yhteistyö vastaanottokeskuksen kanssa oli tiivistä ja asiat varmistettiin aina heidän kautta.

1.6 Kaikki ikäryhmät

KULTTUURIPALVELUT

Kunnan kulttuuritoimi järjestää monipuolista ja runsasta tapahtumatarjontaa ympäri vuoden. Vuonna 2022 kulttuuritoimi oli mukana järjestämässä naistenpäivän tapahtuman, yhteislauluillan, rallimarkkinat, itsenäisyyspäivän tapahtuman ja joulumyyjäiset kaikille ikäryhmille. Osassa tapahtumia tarjottiin kulttuuria musiikin merkeissä. Tapahtumissa olennaista oli toivakkalaisen kulttuuriperinteen vaaliminen ja siten kulttuurihyvinvoinnin tukeminen.

KIRJASTO

Yleisen kirjaston tehtävänä on kirjastolain mukaan 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin 2) ylläpitää monipuolista ja uusiutuvaa kokoelmaa 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua

Tunnuslukuja:

Kirjastokäynnit / asukas 5.93. Verrokkikunnat: Hankasalmi 10,20 / as., Joutsa 8,26 / as., Konnevesi 6,45 / as., Petäjävesi 4,61 / as.

Kokonaislainaus / asukas 16.78. Verrokkikunnat: Hankasalmi 13,41 / as., Joutsa 10,46 / as., Konnevesi 11,54 / as., Petäjävesi 15,80 / as.

Kirjastokäynnit lisääntyivät hieman edellisestä vuodesta: 14158 v. 2022, 13061 v. 2021. Fyysiset käynnit / asukasluku 5,93. Verrokkikunnat: Hankasalmi 10,20, Joutsa 8,26, Konnevesi 6,45, Petäjävesi 4,61. Myös lainaajien määrässä oli pientä kasvua: lainaajien määrä oli 665, joka on 27,86 % kuntalaisista. Kirjastoa käytetään todellisuudessa enemmän, koska perheissä käytetään usein yhteistä kirjastokorttia ja kirjastotilaa voi käyttää myös ilman kirjastokorttia. Verrokkikunnat: Hankasalmi 32,39, Joutsa 29,42, Konnevesi 28,46, Petäjävesi 29,58 %.

Kirjaston resurssit olivat vuonna 2022 1,72 henkilötyövuotta, mikä on 0,72 henkilötyövuotta 1000 asukasta kohti. Verrokkikunnat: Hankasalmi 4 (0,85 / 1000 asukasta), Joutsa 4,73 (1,11 / 1000 asukasta), Konnevesi 2 (0,77 / 1000 asukasta), Petäjävesi 2,10 (0,57 / 1000 asukasta).

Kirjaston päävastuullisena järjestämiin tapahtumiin osallistuneiden määrä / 1000 asukasta 45,25. Verrokkikunnat: Hankasalmi 150,54, Joutsa 204,08, Konnevesi 145,01, Petäjävesi 34,53. Käyttäjäkoulutusten osallistujamäärä / 1000 asukasta 229,58. Verrokkikunnat Hankasalmi 37,37, Joutsa 48,32, Konnevesi 59,16, Petäjävesi 76,94. Käyttäjäkoulutuksiin lasketaan kirjavinkkaukset, kirjastonkäytön tai tiedonhaun opetukset, kirjastopalvelujen esittelyt ryhmille ja digiopastukset.

Kirjasto palvelee kaikkia kuntalaisia sekä kesäasukkaita vauvasta vaariin

Tapahtumat

Kirjaston merkitys asukkaiden kohtaamispaikkana toteutuu parhaiten tapahtumien kautta. Tapahtumista erityisesti lukupiiri edistää yhteisöllisyyttä ja sitä on järjestetty jo useana vuonna. Vuonna 2022 alkuvuodesta tapahtumien järjestämisessä oli vielä koronapandemian aiheuttamia rajoituksia ja loppuvuodesta kirjaston salin ollessa seutuopiston väistötilana muiden tapahtumien järjestäminen salissa estyi. Kirjaston tapahtumia jätettiin osittain järjestämättä tai siirrettiin järjestettäväksi muihin tiloihin, kuten koululle ja nuorisotilaan.

Kirjasto on hyvinvointipalvelu

Tapahtumien lisäksi kirjasto lisää kuntalaisten hyvinvointia monella tavalla. Palveluja voivat käyttää aivan kaikki ja kirjaston käyttö on asiakkaalle myös täysin maksutonta, mikäli noudattaa kirjaston käyttösääntöjä ja palauttaa lainat ajoissa. Maksuttomuus ja opastaminen esimerkiksi sähköisten palvelujen äärelle lisäävät tasa-arvoisuutta ja osallisuutta yhteiskuntaan. Kirjaston tilat ovat kaikkien käytössä ja kirjastoon voi tulla aukioloaikoina vapaasti. Kirjastojen vaikuttavuustutkimusten mukaan lukeneisuudella on myönteisiä vaikutuksia taloudelliseen hyvinvointiin, perhe-elämään, terveyteen ja yhteiskunnalliseen valvetuneisuuteen. Vapaa-ajan lukuharrastus lisää yleistietoa, sanavarastoa ja verbaalisia kykyjä, toisten kulttuurien ymmärtämistä ja ihmisluonteen tuntemusta.

Lukemiseen kannustaminen

Lukemisen edistäminen on kirjaston keskeinen perustehtävä ja hyvän lukutaidon saavuttamisen eteen kirjasto tekee yhteistyötä koulujen kanssa. Yk-liiton sivuilla todetaan näin: ”Lukutaito on ihmisoikeus, joka mahdollistaa yksilön kehityksen, koulutautumisen ja täyden kapasiteetin hyödyntämisen. Lukutaito on avain parempaan terveyteen ja hyvinvointiin. Lukutaidolla on merkitystä sukupuolten välisen tasa-arvon, kestävän rauhan, kehityksen ja demokratian toteutumisen kannalta”. Erityisesti nuorten lukutaidon heikkenemisestä on merkkejä valtakunnallisesti, ja jos lukutaidon edistämässä onnistutaan, se näkyy koko yhteiskunnan hyvinvointina.

Alle kouluikäisille kirjasto tarjosi ikätasoisia aineistoja, Lukuliikahdus kirjastoon –monilukutaitosuunnitelman mukaisia tapahtumia varhaiskasvatukselle (opastettu tutustumiskäynti viskareille, lasten töiden töiden näyttelyt) ja yhteistyössä kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen kanssa peliviikon tapahtuman.

Perusopetukselle kirjasto järjesti Lukuliikahdus kirjastoon –monilukutaitosuunnitelman mukaisia kirjastonkäytön ja tiedonhaun opastuksia ja kirjavinkkauksia. Mediakasvatusta järjestettiin Kulttuurianton kautta yhteistyössä kulttuuritoimen kanssa. Molemmat koulut vierailivat kirjastossa ja lainasivat aineistoa luokkakohtaisille kirjastokorteille. Kirjaston tavoitteena oli tasa-arvoinen palvelu molemmille kouluille, ja saimmekin tarjottua samat suunnitelman mukaiset tunnit kaikille perusopetuksen luokille. Muutama vuosi sitten tehdyt lasten- ja nuortenosaston tilamuutokset ovat lisänneet lasten ja nuorten oleskelua kirjastossa myös koulupäivän ulkopuolella ja parantaneet viihtyvyyttä kirjastotilassa.

Yli 15-vuotiaille ja aikuisväestölle kirjasto tarjoaa myös omatoimikirjastopalveluja. Alle 15-vuotiaat pääsevät omatoimikirjastoon vanhemman seurassa. Omatoimikirjastoon kirjauduttiin yli 4000 kertaa, trendi on ollut nouseva. Omatoimikirjaston laajojen aukioloaikojen myötä myös työssä käyvän väestönosan on ollut mahdollista päästä kirjastoon omien aikataulujen mukaan. Omatoimiaikana kirjastossa voi lueskella, käyttää tietokoneita, lainata ja palauttaa. Myös varausten nouto on mahdollista omatoimiaikana.

Vuonna 2022 kirjaston painopistealueeksi otettiin kirjastopalvelujen tarjoaminen myös niille toivakkalaisille, jotka eivät enää pääse käymään kirjastossa sairauden, vamman tai korkean iän vuoksi. Yhteistyötä hoivakodin kanssa laajennettiin ja kirjastonhoitaja alkoi käydä hoivakodissa säännöllisesti pitämässä kirjastotunteja. Tuntien sisältöinä oli paikalliset muistelut, kirjallisuuden klassikot ja ajankohtaiset juhlapäivät. Kotona asuville ikääntyneille tarjottiin ensimmäistä kertaa kirjaston kotipalvelua. Asiaa käytiin

esittelemässä senioripäivässä seurakuntakodilla. Kirjastolla ei toistaiseksi ole varsinaisia kotipalveluasiakkaita, ja markkinointia jatketaan asiakkaiden tavoittamiseksi.

Digiopastus

Kuntalaisten digiosaamisen tarpeisiin vastattiin digitutoritoiminnalla. Digivireä Keski-Suomi –hankkeen myötä käynnistettiin digitutorin vastaanotto kirjastolla. Asiakkailta on mahdollisuus saada henkilökohtaista maksutonta neuvontaa omien älylaitteiden käytössä. Digitutorille voi varata ajan kirjastolta tunniksi kerrallaan, jolloin koulutettu digitutor auttaa käytännön ongelmassa. Kirjaston henkilökunta koordinoi digitutoritoimintaa ja opastaa asiakkaita kirjaston omien sähköisten palveluiden käytössä sekä auttaa asiakaspalvelun ohessa digiongelmissa. Kirjasto tarjoaa myös laitteita asiakkaiden käyttöön sähköiseen asiointiin ja kirjaston e-palveluihin. Opastuksissa noudatetaan digituon eettistä ohjeistusta.

Osallistaminen

Kirjasto pyrki myös osallistamaan kuntalaisia kirjastopalvelujen kehittämiseen. Vuosittaisessa kirjaston asiakaskyselyssä, joka tehtiin yhteistyössä kulttuuritoimen kanssa, kysyttiin myös kuntalaisten halukkuutta osallistua kulttuuritapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen. Tapahtumat ovat kuntalaisia varten ja kuntalaisia aktivoidaan mielellään tulemaan mukaan jo suunnitteluvaiheessa. Tässä etsitään kuitenkin vielä toimintatapoja. Tapahtumien vuosikelloa on laadittu yhteisesti sivistys- ja hyvinvointipalveluissa, jotta saadaan järjestettyä laadukkaita ja monipuolisia tapahtumia ja vältetään päällekkäisyyksiltä.

LIIKUNTAPALVELUT

Toivakan liikuntapaikat ja -palvelut on tarkoitettu mahdollisuuksien mukaan kaikenikäisten kuntalaisten käyttöön, ja eri väestöryhmiä on pyritty huomioimaan tasapuolisesti palveluissa. Toivakan keskustan liikuntapaikkoja ovat kuntoportaat, hiihtoladut ja pulkkamäki, uimaranta, Leikkipuisto Leppis, liikuntasali, Apinapuisto-parkourpuisto,

perinnepolku, pururata, RC-autorata, tekojää (kesällä tenniskenttä), koripallokorit, urheilukenttä, pienpelikenttä Vakkareena, frisbeegolf-rata ja pieni tekonurmi. Kylien liikuntapaikkoja ovat Huikossa hiihtolatu ja ampumarata, Ruuhimäessä luonnonnummikenttä ja patikkareitti sekä Kankaisilla jääkiekkokaukalo/hiekkakenttä ja hiihtolatu. Lisäksi Nisulassa on hiihtolatu ja Viisarimäessä luontopolku.

Toivakassa ei ole käytössä liikuntaneuvontaa. Keski-Suomen 22 kunnasta 12 kuntaa tarjoaa liikuntaneuvontaa. Vertailukunnistamme liikuntaneuvontaa antavat Joutsa, Hankasalmi ja Konnevesi. Toivakan Rivakka urheiluseura on kunnassamme merkittävä liikuttaja. Samoin Itä-Päijänteen Rasti tarjoaa mahdollisuuksia kaikenikäisille monentasoiseen suunnitusharrastukseen. Kunnassamme toimii myös avatouintiseura Jäänsärkijät. Vuoden 2022 aikana järjestettiin kaiken kansan liikuntatapahtumia, joiden aiheina oli mm. metsäjuoksuillat, yleisurheilu- /hiihtotapahtumat ja perheiden omatoimiset liikuntasalivuorot.

VAPAA-AIKAPALVELUT

Vapaa-aikatoimi tuottaa ja kehittää eri tahojen kanssa kuntalaisille monipuolisia vapaa-aikapalveluja ja tapahtumia, jotka tukevat asukkaiden hyvinvointia, kasvua, omaehtoista itsensä kehittämistä sekä elämänlaadun parantamista.

Vuonna 2022 vapaa-aikatoimi järjesti kaikenikäisille toivakkalaisille joulumyyjäiset Toivakan koulukeskuksella. Osana Valtakunnallinen Suomen kylät ry:n kampanjaa järjestettiin kesäkuussa bussikiertoajeluna Avoimet kylät -tapahtuma. Lisäksi vapaa-aikatoimi järjesti vuonna 2022 viisi yhteisöjen iltaa, jotka ovat kolmannen sektorin yhdistystoimijoiden kohtaamistilaisuuksia.

OSALLISUUS JA VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUDET

Kuntalaisiltoja järjestettiin vuoden 2022 aikana 2kpl. Kuntalaisilla oli myös mahdollisuus ottaa yhteyttä ja antaa palautetta sähköisellä lomakkeella kunnan nettisivujen kautta. Kuntalaisille järjestettiin myös erilaisia asikaskyselyjä sähköisenä ja esimerkiksi kirjastolla myös paikan päällä. Kunta järjesti kuntalaisille asiointikyytejä sivukyliltä keskustaan kerran viikossa. Kirjaston digipalvelut lisäävät/vahvistavat myös kuntalaisten osallisuutta.

KUNTAYMPÄRISTÖPALVELUT (V. 2022 tekninen toimi)

Liikunta- ja leikkipaikkojen (Apinapuisto, Leppispuisto) ylläpito. Kävelyyn ja pyöräilyyn liittyvien kulkuväylien kunnossapito kunnan vastuualueella. Yhteistyö ELY:n kanssa kevyen liikenteen väylillä. Kunnan omistamat tilat ja niiden ylläpito ja huolto palvelee eri ikäryhmiä (Vakkari, Touhuvakka, kirjasto, koulukeskus, Kankaisten koulu). Toimivilla palveluilla luodaan turvallista elinympäristöä. Erilaiset tilat ja liikuntapaikat lisäävät mahdollisuutta osallisuuteen ja hyvinvointiin. Kaikessa huomioidaan myös esteettömyys yhdenvertaisuuden ja osallisuuden mahdollistamiseksi. Siivoustyössä turvataan terveelliset ja turvalliset tilat kaikille käyttäjille. Kunnan oma koulutettu siivoustiimi on työssä aina silloin kun suurin osa tilojen käyttäjistä on paikalla. Näin voimme turvata joka hetkeen hygieeniset, sisäilmanlaadultaan hyvät tilat toimia ja nopea reagointi muutoksiin on mahdollista lyhyellä varoitusajalla. Oikeaoppinen- ja aikainen siivoustyö tukee myös tilojen sekä pintojen kunnossapitoa. Kouluissa ja varhaiskasvatuksessa on ulkokenkien pito sisätiloissa kielletty joka myös osaltaan vaikuttaa positiivisesti hygienian ylläpidossa.

LIKENNETURVALLISUUS

Toivakasta on edustus liikenneturvallisuuksiryhmässä (Keski-Suomen ELY-keskus ja Keski-Suomen liitto).

[Keski-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelma.](#)

VAMMAISTEN PALVELUT

Päivätoimintaa on järjestetty vammaispalvelulain ja kehitysvammalain perusteella ja se on vammaiselle subjektiivinen oikeus. Tämän lisäksi vaikeavammaisella on vammaispalvelulain ja kehitysvammaisella kehitysvammalain perusteella subjektiivinen oikeus saada myös asuminen, kuljetuspalvelut ja henkilökohtainen apu. Tämän lisäksi on harkinnanvaraisia palveluja. Työtoimintaan on Toivakasta löytynyt hyvin paikkoja ja pienessä yhteisössä on ollut helppo löytää soveltuvia työpaikkoja.

Liikunnan monipuolisuus on ollut tärkeä hyvinvointia edistävä tekijä. Päivätoiminnan asiakkaila on ollut oma punttisali vuoro. Liikunta-alueilla on otettu huomioon esteettömyys, mikä mahdollistaa vammaisille kunnan liikunta-alueiden käytön. Vammaisella henkilöllä on oikeus 30 h /kk henkilökohtaiseen apuun vapaa-ajalla ja kuljetuspalveluun 18 matkaa/kk, jotka vammaisen saa käyttää haluamallaan tavalla. Ravitsemukseen on annettu ohjausta päivätoiminnassa ja lisäksi on annettu ohjausta terveellisiin valintoihin. V. 2022 alussa päivätoiminnassa tehtiin ruoka itse, jonka jälkeen siirryttiin toimintamalliin, jossa ruoka tuli koulun keittiöltä.

Kunnassa toimii yhdistetty vanhus- ja vammaisneuvosto, joka pyrkii nostamaan esille vammaisten kuntalaisten hyvinvointiin liittyviä asioita. Toivakassa asiakkaat ovat päässeet heille kuuluvien palvelujen pariin nopeasti ja yksilölliset palvelut on saatu toteutettua hyvin. Vammaispalveluissa lähtökohta on, että asiakkaalle pyritään antamaan mahdollisimman paljon mahdollisuuksia vaikuttaa omien palvelujen järjestämiseen eli pyritään kuulemaan asiakkaan toiveet. Vammaisia kuntalaisien osallisuutta on pyritty lisäämään kannustamalla heitä äänioikeuden käyttämiseen vaaleissa ja päivätoiminnassa on tuettu mahdollisuutta tutustua ehdokkaisiin ja vaalikäytäntöön. Tämä antaa mahdollisuuden yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

YHTEISTYÖ

Toivakassa on vahva järjestöjen, yritysten ja kunnan välinen yhteistyö. Yhdessä järjestetyillä tapahtumilla on saatu tapahtumista monipuolisempia ja niillä on saatu tapahtumiin myös enemmän kävijöitä.

OSA II KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

2 Suunnitelman laatijat

Satu Korhonen, hyvinvointisuunnittelija

Sirpa Orell-Pohjola, rehtori-sivistysjohtaja

Minna Siltala, kunta ympäristöpalvelujen palvelusuunnittelija

Arja Marjonen, työllisyys- ja elinkeinosuunnittelija

Miia Pynnönen, ruoka- ja siivouspäällikkö

Satu Paalanen, kulttuuri- ja vapaa-aikasihteeri, 8.8.2023 alkaen Susanna Liljander, kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelija

Neija Lepistö, varhaiskasvatusjohtaja

3 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan käsittelyssä 25.10.2023